İŞKUR

BURSA

Ulu Şehir

2016

BURSA

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

BURSA ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

2016

YAZARLAR

Tuba BİNGÖL

Şengül BİZİM

SUNUŞ

Ülkelerin sahip oldukları işgücünün durumu ve niteliği, o ülkelerin ekonomik gelişimlerinin en temel göstergelerinden biridir. Ülkeler sahip oldukları insan kaynaklarını en etkin şekilde üretime sokabilmelidir. Aksi takdirde önemli derecede sosyal ve ekonomik maliyet yüklenmek zorunda kalırlar. Bu açıdan bakıldığında işsizlik problemi, sadece ülkemizin değil dünyanın en önemli sorunlarından biridir. Avro bölgeleri ve Avrupa Birliği'ndeki işsizlik oranları ile kıyasladığımızda, Türkiye'deki işsizlik oranı, söz konusu bölgelerin işsizlik oranlarının da altındadır. Bu olumlu sonuçlara ulaşmada İŞKUR çok önemli görev ve sorumluluklar üstlenmiştir. İŞKUR, ülkemizdeki istihdam sürecini daha etkin yürütebilmek ve etkili istihdam politikalarının ihtiyaca uygun olmasını sağlamak amacıyla, istihdam verimliliği artıran kurumları sayesinde faaliyetlerinin kapsamını genişletmiş ve milyonları aşan işsizin kendi ekmeğini kazanmasına vesile olmuştur.

Bursa Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğümüz, 2007 yılından bu yana bu faaliyetlerini, işverenlerimizin işgücü talepleri doğrultusunda planlamaya gayret etmiş, il düzeyinde ihtiyaç duyulan mesleki eğitim programlarını başarıyla düzenlemiştir. İŞKUR, eğitim programlarını ihtiyaca yönlendirerek hem işverenin nitelikli işgücü talebini karşılamış hem de işsizlerimize meslek kazandırarak, onlara yeni iş kapıları açmıştır. İl Müdürlüğümüz bu planlamalarının en başında kapsamlı bir İşgücü Piyasası Talep Araştırması gerçekleştirmiştir. İl düzeyinde işgücü arzı ve talebi verilerini içeren bu çalışmanın raporu eğitim programlarının hazırlanmasında Kurumumuz için önemli bir yol haritası olmuştur.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında gösterdikleri özenli çalışma ve gayretleri nedeniyle Bursa Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğümüzün fedakar personeline, araştırma sürecinde işyeri bilgi formlarına titiz bir şekilde geri dönüş sağlayan tüm işverenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor, "Bursa İşgücü Piyasası Talep Araştırması Analiz Çalışması" nın ilimiz ve tüm paydaşlar için yararlı olmasını diliyorum.

İzzettin KÜÇÜK
Bursa Valisi

ÖNSÖZ

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), ulusal istihdam politikasının oluşturulması, istihdamın korunması ve geliştirilmesi ile işsizliğin önlenmesi faaliyetlerinde rol alan işgücü piyasasının en önemli aktörlerinden biridir. Kurumumuz hem aktif hem de pasif istihdam politikaları doğrultusunda işgücü ve işverene yönelik birçok kamusal hizmet sunmaktadır. İşsizlik sigortası işlemlerini yürüten, işgücü piyasası verilerini yerel ve ulusal bazda derleyen, analiz eden, yorumlayan, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirerek uygulanması konusunda önemli görevler icra eden, üstlendiği yasal, yönetsel ve sosyal sorumluluğun bilinciyle faaliyetlerini özveri ile sürdüren İŞKUR, işgücü piyasası analizleri aracılığıyla Kuruma erişemeyen birçok işverenle yüz yüze görüşerek işgücü taleplerini derlemektedir. İşgücü piyasası analizlerinin etkin bir şekilde yapılabilmesi sadece İŞKUR için değil sosyal politikayla ilgilenen tüm kişi ve kurumlar için sağlıklı öngörü ve planlama yapılması açısından önemli ve gereklidir.

Bu noktadan hareketle 2016 yılı Nisan-Mayıs aylarında, Türkiye genelinde Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işbirliği ile belirlenen 20 ve daha fazla kişi istihdam eden 72.951 işyerine, kurum personelimiz işveren veya işveren temsilcisi ile görüşme gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu kapsamda Bursa İlinde gerçekleştirilen çalışmada ulaşılan işyeri sayısı 3.631'dir.

Türkiye Geneli ve il düzeyinde çalışan sayısı, açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ile geçmiş ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine dair bilgiler derlenmiş, işverenin eleman ihtiyacı anında karşılanmaya çalışılmıştır. Ayrıca işgücü yetiştirme kurslarının da piyasa ihtiyaçları doğrultusunda açılmasının sağlanması için veriler derlenmiştir.

Bu çerçevede, hazırlanan bu Rapor 2016 yılı "Bursa İli İşgücü Piyasası Analizi" hem işgücü arzına ilişkin eğilimler hakkında bazı değerlendirmeleri hem de İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığımız sorumluluğunda ve Kurum personelimiz vasıtasıyla gerçekleştirilen talep araştırmasının sonuçlarına dair bilgileri kapsamaktadır.

Bu vesileyle Bursa İli İşgücü Piyasası Analizi çalışmasının tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize emeği geçen Kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim.

F. Eren TÜRKMEN
İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ i
ÖNSÖZ ii
İÇİNDEKİLER iii
TABLOLAR LİSTESİ iv
ŞEKİLLER LİSTESİ v
KISALTMALAR vi
YÖNETİCİ ÖZETİ vii
GİRİŞ 1
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 2
İŞKUR GÖSTERGELERİ 4
Kayıtlı İşsiz 4
Açık İşler 6
İşe Yerleştirmeler 7
Mesleki Eğitim Faaliyetleri 8
İşsizlik Ödeneği 10
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 12
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 14
İşyeri Verileri 14
Mevcut İstihdam 26
AÇIK İŞLER 31
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 53
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 62
SONUÇ 70
KAYNAKÇA 75
EKLER 77
EK 1: 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 77
EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI 85
EK 3- TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ 87

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) ... 2
Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2015) ... 5
Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2015) ... 6
Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2015) ... 8
Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2010-2015) ... 9
Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2015) ... 10
Tablo 7: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2015) ... 11
Tablo 8: Sektörlere Göre İşyeri Sayıları ... 14
Tablo 9: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları ... 23
Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı ... 26
Tablo 11: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları ... 28
Tablo 12: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı ... 29
Tablo 13: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler ... 30
Tablo 14: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı ... 32
Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı ... 33
Tablo 16: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi ... 37
Tablo 17: Açık İş Arama Süresinin Cinsiyete Göre Dağılımı ... 39
Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi ... 40
Tablo 19: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Sıralaması ... 42
Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı ... 43
Tablo 21: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları ... 44
Tablo 22: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyet Göre Dağılımı ... 45
Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi ... 47
Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları ... 48
Tablo 25: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Beceri Sıralaması ... 49
Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler ... 50
Tablo 27: Açık İşlerde Cinsiyete Göre İstenen Beceriler ... 51
Tablo 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı ... 54
Tablo 29: En Fazla Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler ... 56
Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri ... 59
Tablo 31: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri ... 60
Tablo 32: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri ... 62
Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ... 63
Tablo 34: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi ... 64
Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler ... 65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) 3
Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2015) 4
Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2015) 6
Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2015) 7
Şekil 5: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı 15
Şekil 6: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı 16
Şekil 7: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde Kadın İstihdamı 17
Şekil 8: : Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı 18
Şekil 9: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinde Kadın İstihdamı 19
Şekil 10: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı 20
Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı 21
Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 22
Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu 25
Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları 27
Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı 31
Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları 34
Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları 34
Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 35
Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 36
Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 36
Şekil 21: Açık İşlerin Arama Süresine Göre Dağılımı 38
Şekil 22: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 39
Şekil 23: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı 41
Şekil 24: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 52
Şekil 25: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 53
Şekil 26: Meslek Gruplarına Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı 55
Şekil 27: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı 57
Şekil 28: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri 58
Şekil 29: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO 66
Şekil 30: İşverenlerin Bir Yıl Sonraki İstihdam Değişim Beklentilerine Göre Beş Yıl Sonraki Beklentileri 67

KISALTMALAR

EUROSTAT	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
İEP	İşbaşı Eğitim Programı
İKO	İşgücüne Katılma Oranı
İO	İşsizlik Oranı
İPA	İşgücü Piyasası Araştırmaları
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
NACE	Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
RİP	Resmi İstatistik Programı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYP	Toplum Yararına Program

YÖNETİCİ ÖZETİ

İşgücü piyasasını analiz etmek amacıyla hem arz hem de talep verilerini içeren bu raporda arz tarafının verilerini yayınlayan TÜİK' in rakamları ile İŞKUR'un idari kayıtlarında tuttuğu verilerinden hareket ederek işgücü piyasasının arz boyutu incelenmiştir. İşgücünün arz boyutunun ele alınmasında bir takım temel işgücü verileri bulunmaktadır. Ekonomik olarak aktif olan nüfusun, çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eden İşgücüne Katılma Oranı; çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranını ifade eden İstihdam Oranı ve toplam işsiz sayısının işgücüne oranını ifade eden İşsizlik Oranı işgücü arzına ilişkin temel eğilimleri barındırmaktadır. İl düzeyinde yayımlanan en son veri olan 2013 yılı verilerine göre Bursa ilinde İşgücüne Katılım Oranı yüzde 51,4; İstihdam Oranı yüzde 48 ve İşsizlik Oranı yüzde 6,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlarla birlikte Bursa ili; işgücüne katılma oranı ve istihdam oranı bakımından Türkiye ortalamasının üstünde bulunmaktadır. 2013 yılında Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 9 olarak gerçekleşmiştir. Bursa ili yüzde 6,6 ile İşsizlik oranı bakımından Türkiye ortalamasının altındadır.

İşgücünün arz boyutuna ilişkin diğer veriler İŞKUR idari kayıtlarından üretilmektedir. Bu veriler Kurumun sunmuş olduğu hizmetler ile yürütmüş olduğu faaliyetlere ilişkindir. Bursa ilinde 2015 yılında İŞKUR verilerine göre kayıtlı işsiz sayısı 73 bin 718'dir. Bu sayının yüzde 51,2'si kadınlardan, yüzde 48,8'i de erkeklerden oluşmaktadır. En fazla kayıtlı işsiz Beden İşçisi (Genel) mesleğinde bulunmaktadır. 2015 yılında Bursa ilinde 88 bin 413 kişilik bir açık iş alınmış olup, en fazla açık iş Beden İşçisi (Genel) mesleğinde bulunmaktadır. İşe yerleştirme rakamı ise 2015 yılında 33 bin 900 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin yüzde 36,2'sini kadınlar, yüzde 63,8'ini ise erkekler oluşturmaktadır. En fazla işe yerleştirme yapılan meslek ise Beden İşçisi (Genel) olmuştur. Bursa İl Müdürlüğünce düzenlenen eğitim programları kapsamında ilk sırada İşbaşı Eğitim Programları gelmektedir. Toplam açılan programların yüzde 86,3'ü bu programlardan oluşmaktadır. İşsizlik ödeneğini hak edenlerin kayıtlı olduğu ilk üç meslek ise Beden İşçisi (Genel), Ön Muhasebe ve Satış Danışmanı meslekleri olmuştur.

İşgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin verileri ise Bursa İli İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında veri derlenen işyeri sayısı 4 bin 579 olup 3 bin 631 işyerinden cevap alınmıştır. Bu işyerleri 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri olup il genelinde 17 sektörde örneklem yöntemi ile çalışılmıştır. Bursa ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 326 bin 538 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 242 bin 238 çalışan erkeklerden, 84 bin 300 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır. Erkeklerin yüzde 68'i, kadınların ise yüzde 64'ü İmalat sektöründe istihdam edilmektedir. İl geneline bakıldığında her işyerinde ortalama olarak 74,6 kişi istihdam edilmektedir. Ortalama çalışan sayısı en Su Temini;

Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektöründe olup bu sektördeki işyerlerinde ortalama 170,6'dır. Bursa ilinde en fazla çalışanı olan meslek grupları; Sanatkârlar ve İlgili İşletmelerde Çalışanlar ve Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılardır.

Bursa ilinde açık iş oranı yüzde 2,4 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde ise açık iş oranı yüzde 1,5 olup, Bursa ili açık iş oranı bakımından 0,9 puanlık bir farkla Türkiye ortalamasının üstündedir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 4,4 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörüdür. Bursa ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla açık işin Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 35,1'dir. Ayrıca açık iş oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 3,2 ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubudur. Bursa ilinde en fazla açık iş olan meslekler; Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Gaz Altı Kaynakçısı, Konserve Üretim Elemanı, Satış Danışmanı, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı, Kalite Kontrolcü, Otomotiv Montaj İşçisi, Brode Makinesi Operatörü – Brodeci ve CNC Torna Tezgâhı Operatörü 'dür. İl genelinde açık işlerin yüzde 48,9'uiçin Lise ve Altı eğitim düzeyi talep edilmektedir.

Bursa ilinde temininde güçlük çekilen meslekleri sektörlere göre incelendiğinde en fazla İmalat sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Bu sektördeki işyerlerinin yüzde 63,2'si eleman temininde güçlük çekmektedir. Bursa ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 40,1'i söz konusu meslek grubunda yer almaktadır. Bursa ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada Gaz Altı Kaynakçısı mesleğinin yer aldığı görülmektedir. Bu mesleği sırasıyla Makineci (Dikiş) ve Forklift Operatörü meslekleri takip etmektedir. Bursa ilinde teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır.

Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 17,7' si istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Bursa ilinde işverenlerin yüzde 26,3'ü istihdamın artacağını öngörmüştür. İstihdamın azalacağını düşünen işveren oranı 3,9 olan ülke geneli oranı ile benzerlik göstererek yüzde 3,5 olarak öngörülmüştür.

GİRİŞ

Bursa İşgücü Piyasası Araştırması sonucu derlenen veriler ile il işgücü piyasasının sorunlarına ışık tutulabilecektir. Alınacak kararların ve uygulamaya konulacak faaliyet ve projelerin etkinliği için bu araştırma sonucunda elde edilen verilerin kıymeti bir hayli büyüktür. Bursa İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu da bu önemli bilgileri içeren ve il düzeyinde politika yapıcılarına ve karar alıcılara kaynak sağlamada büyük katkılar sağlayacak olan önemli bir çalışmadır. Zira etkin bir işgücü piyasası için işgücü piyasasının aktörlerini oluşturan işgücü ve işverenlerin piyasaya sundukları emeği ve piyasadan beklediklerini iyi analiz ederek niteliklerini ortaya koymak ilk adımı oluşturmaktadır. Daha sonra ise bu analizler neticesinde arz talep dengesini iyi kurmak ve işgücü politikalarını bu dengeyi sağlayacak şekilde bir zemine oturtturmak, istihdam ve işsizlik sorunlarıyla mücadele eden her bir kurum/kuruluşun gayesini oluşturmaktadır.

Bu bağlamda İşgücü Piyasası Araştırmaları sadece İŞKUR düzeyindeki politikalara değil, Türkiye'de işgücü piyasası konusuyla ilgilenen her kuruma önemli katkılar sağlamaktadır. İŞKUR, işgücü piyasasında aktif ve pasif istihdam politikalarında söz sahibi bir Kamu İstihdam Kurumu olarak İşgücü Piyasası Bilgi Formları aracılığıyla ve işverenlerle yüz yüze görüşme yöntemiyle İşgücü Piyasası Araştırmalarını gerçekleştirmektedir. Bu araştırma sonucunda Türkiye'de işgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin en kapsamlı veri üreten kurum olarak İŞKUR'u görmekteyiz.

İşgücü piyasası talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri periyodik olarak sürdürülmektedir. Her sene periyodik olarak yapılan bu araştırmalar kapsamında 2016 yılı için Bursa ilinde 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Akabinde işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Araştırma Raporu hazırlanmıştır.

Bu rapor iki bölüm olarak ele alınmıştır. Birinci bölümde, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan işgücü göstergelerinin yanında İŞKUR verileri ile birlikte il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir.

İkinci bölümde, İşgücü Araştırması sonuçları analiz edilerek Bursa ilinin işgücü piyasasının talep yapısı ortaya konulmaktadır. İşgücü Piyasası Araştırmasının amacı işverenlerin mevcut istihdam ve açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İşgücü arzı ve talebinin karşılaşarak işgücünün fiyatı olan ücret düzeyinin ve çalışma koşullarının belirlendiği piyasalara işgücü piyasası denmektedir. İşgücünü arz edenler ile işgücünü talep edenlerin buluştuğu ortam olan işgücü piyasaların etkin işleyişi için arz ve talep yönünün nitelik ve nicelik anlamında analizlerinin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Ancak işgücü piyasası çok fazla değişkeni bulunan bir ortam olduğundan analizleri de zorlaşmaktadır. Gerek demografik yapı gerekse sosyal ve ekonomik şartlar işgücü piyasasını etkilemektedir.

İşgücü piyasasında aktif bir şekilde bulunan işgücü kavramı, istihdam edilenler ve işsizlerden; işgücü talebi ise işgücünü istihdam etmek isteyen işverenlerden oluşmaktadır. Bu bölümde işgücünün arz tarafına ilişkin verilere yer verilecek olup işgücünün arz tarafını etkileyen tüm değişkenlerin bilgisine il bazında ulaşılamamaktadır. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) çerçevesinde 26 bölgeden oluşmaktadır. İBBS sınıflandırmasında Bursa, Eskişehir, BilecikTR41 olarak bölgesindedir. İşgücü arzına ilişkin verileri üreten TÜİK, bölgesel veri setleri yanında il bazında temel işgücü göstergelerini yayınlamaktadır. Bu bölümde Bursa ilinin işgücü piyasası hakkında bilgi sahibi olunabilecek temel veriler ile İŞKUR verilerine yer verilecektir.

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

Yıllar/Göstergeler	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2008	50,2	44,8	10,8
2009	49,4	42,1	14,7
2010	48,4	43,3	10,5
2011	50,5	46,7	7,5
2012	50,4	46,8	7,1
2013	51,4	48	6,6

Kaynak: TÜİK

Tablo 1'de Bursa ili için TÜİK' in yayımlamış olduğu temel işgücü göstergelerinden işgücüne katılma oranı, istihdam ve işsizlik oranlarına yer verilmiştir. İşgücüne katılma oranı, istihdam edilenler ve işsizlerden oluşan işgücünün çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla elde edilmektedir. Bir ülkede işgücüne katılma oranının yükselmesi, çalışma çağındaki nüfus içerisindeki daha çok kişinin işgücü piyasasında bulunması ve atıl durumda olan işgücünün istihdam olma şansının artması anlamına gelmektedir. İstihdam oranı ise istihdam edilenlerin çalışma çağındaki nüfusa; işsizlik oranı da işsizlerin işgücüne oranlanması suretiyle hesaplanmaktadır. Yalnız işgücüne katılma oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranları tek başına bir anlam ifade etmemekte, tüm bu oranlar eğitim durumu,

cinsiyet, medeni hal, sahip olunan beceriler, sektörün durumu gibi faktörlerle beraber analize dahil edilmelidir.

Şekil 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

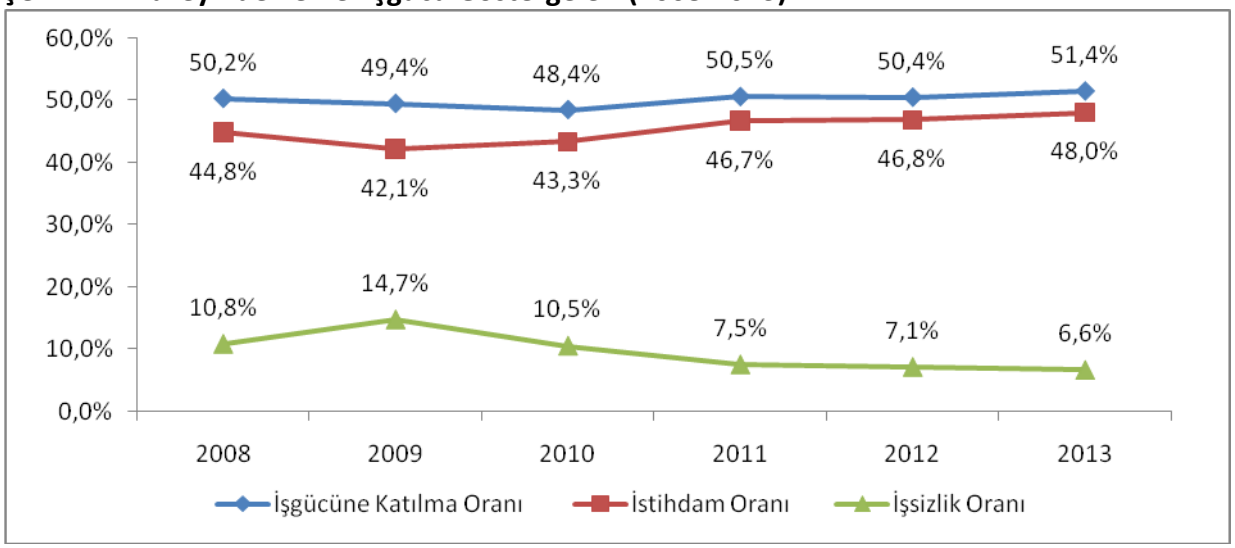

Kaynak: TÜİK

İstihdam oranındaki değere bakılarak ülke ekonomisini pozitif veya negatif yönde değerlendirilmek mümkün değildir. Bunun yanında istihdam oranları değerlendirilirken çalışma saatleri, kayıt dışı istidam ve ücret gibi unsurlar da etkilidir.

İşgücü istihdam edilenler ve işsizlerin toplamından oluşmaktadır. Tablo ve grafikte görüldüğü üzere; istihdam edilenler Türkiye genelinde de Bursa'da da yıllar itibariyle bir artış içerisindedir. İşgücüne katılım oranı ve istihdam oranında Türkiye geneli ve Bursa'da referans yılları arasında sürekli bir artış gözlemlenmektedir. Bu da çalışma çağındaki nüfusun işgücü piyasasındaki etkinliğinin giderek arttığını göstermektedir. Bursa'da işgücüne katılım oranı Türkiye ortalamasından daha yüksek seviyede gerçekleşmiş olsa da genel olarak oranlar arasında ve yıllar itibari ile iniş çıkışlarda bir paralellik söz konusudur. Bu göstergeler Bursa'nın sosyo-ekonomik konjonktürünün Türkiye'nin bir yansıması olduğunu göstermektedir.

İş piyasasına ilişkin bir diğer önemli kavram ise işsizliktir. İşsizlik, çalışma istek ve arzusunda olup, emek piyasasında iş aramasına rağmen iş bulamayan kişiye denilmektedir. Bu çerçevede 2010-2013 yılları arasındaki işsizlik oranlarına baktığımızda Türkiye genelinde de Bursa'da da işsizlik oranları düşmektedir. Bursa'nın işsizlik oranları Türkiye geneli işsizlik oranlarından daha düşük seviyede gerçekleşmiştir. Burada Bursa'nın ekonomik yapısı, gelişmişlik düzeyi gibi faktörler etkili olmaktadır.

İŞKUR GÖSTERGELERİ

İŞKUR göstergeleri Kurumun idari kayıtlarından oluşmakta olup İŞKUR'un hedef kitlelerine sunmuş olduğu hizmetlerinin verilerinden hareketle istatistik alt yapısında derlediği rakamları içermektedir. Kurumun hizmetlerinden yararlanmak için Kuruma kayıt yaptıran kişilerin yaş, cinsiyet, sosyal durum, eğitim durumu, sektör ve meslek bilgisi bağlamında oldukça detaylı bilgisine ulaşılabilmektedir.

Kayıtlı İşsiz

Kayıtlı işsizler, işsiz olup İŞKUR'a iş aramak için başvuruda bulunan kişileri kapsamaktadır. Bir kişi Kuruma kayıt olduktan sonra 12 ay boyunca herhangi bir işlemde bulunmazsa kayıtlarda aktif durumdan pasif duruma geçmektedir. Daha önce 18 ay olarak belirlenen aktif kayıtta kalma süresi 2016 yılı Ocak ayı ile birlikte 12 aya düşürülmüştür. Şekil 2'de yıllar itibariyle Bursa ili için İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2015)

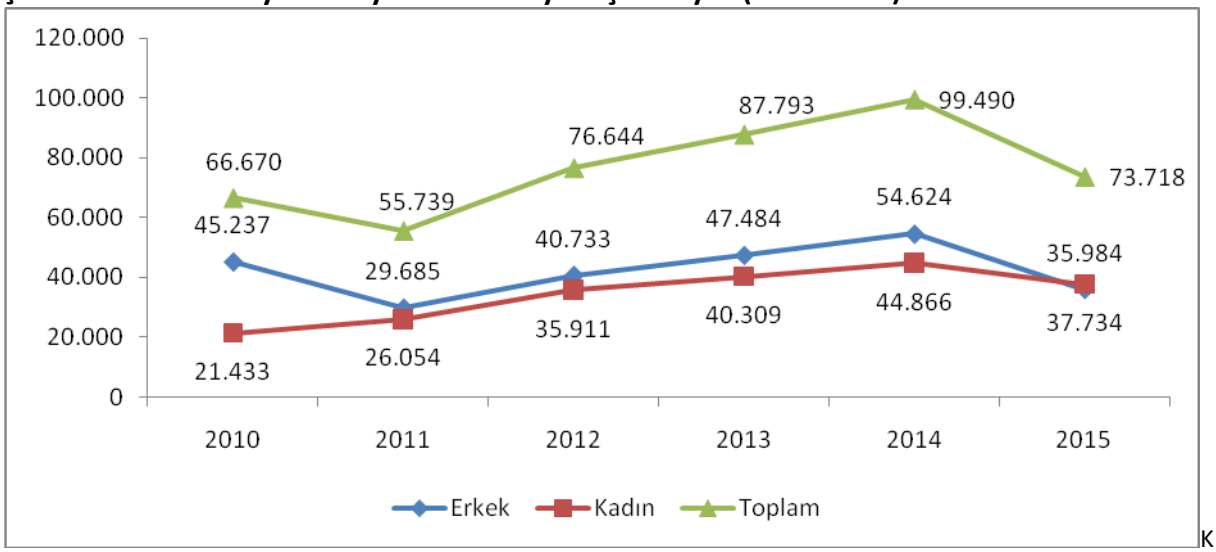

K

aynak: İŞKUR

2010 yılında Bursa ilinde İŞKUR'a kayıtlı işsiz66 bin 670 kişinin 45 bin 237'si erkeklerden, geri kalan 21 bin 433 kişisi ise kadınlardan oluşmaktadır. 2015 yılında ise toplam 73 bin 718 kişi işsiz olarak kayıtlarda yerini almıştır. Yıllar itibariyle toplam kayıtlı işsiz sayısında artış eğilimi dikkati çekmektedir. 2015 yılındaki düşüşün nedeni ise 2015 yılı içinde kayıtlı işsiz sorgulamalarında SGK kayıtlarının da baz alınması yöntemine geçilmesidir. Bu gelişmenin, İŞKUR olarak işsizlere daha doğru ve etkin politika üretmek noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yıllar itibariyle kadın ve erkek dağılımları incelendiğinde dikkati çeken nokta kadınların kayıtlı işsiz olarak İŞKUR kayıtlarındaki önemli artışıdır. 2010 yılında 21 bin 433 kadın kayıtlarda işsiz olarak yer almışken bu sayı 2015 yılında yüzde 76 oranında artışla 37 bin 734'ye yükselmiştir. Bu noktada yukarıda da bahsedilen SGK sorgulamalarından sonra kayıtlı işsiz sayısında kadınların erkeklere nazaran daha fazla yer alması ilk başta olumsuz gibi görünse de aslında daha fazla kadının yıllar içinde işgücü piyasasına katılması ve emeğini sunmak istemesi Bursa işgücü piyasası açısından önemli bir husustur.

Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2015)

Meslekler	Kayıtlı İşsiz
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	9.039
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	2.651
ÖN MUHASEBECİ	2.253
BÜRO MEMURU (GENEL)	2.193
SATIŞ DANIŞMANI	2.078
SEKRETER	1.849
ÇAYCI	1.588
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	1.352
MAKİNECİ (DİKİŞ)	1.175
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	1.064
Diğer Meslekler	48.476
Genel Toplam	**73.718**

Kaynak: İŞKUR

Tablo 2'de Bursa ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları mevcuttur. En fazla kayıtlı işsizin olduğu İlk 10 meslek içerisinde ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleği yer almakta olup bu meslekte Bursa ilinde Kuruma kayıtlı 9 bin 039 işsiz bulunmaktadır. Bu mesleği Beden İşçisi (Temizlik) gibi nitelik gerektirmeyen bir meslek takip etmiştir. Bu meslekleri de daha sonra Ön Muhasebe, Büro Memuru (Genel), Satış Danışmanı ve Sekreter meslekleri izlemiştir. Bursa ilinde işsiz olarak kayıt olan kişiler içerisinde ilk sırayı Beden İşçisi (Genel) mesleği alması, özellikle Bursa ilinin yoğun olarak sanayileşmesinden ayrıca otomotiv ve tekstil sektörlerinin ağırlıkta olmasından kaynaklanmaktadır.

Herhangi bir niteliği olmayan kişilerin çokça müracaat ettiği "Toplum Yararına Programlar" (TYP) neticesinde nitelik gerektirmeyen mesleklerde kayıtlı işgücü göstergelerinde bir takım nicel değişiklikler olmuştur. Beden İşçisi (Genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) mesleklerinde yaşanan genel artış bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Açık İşler

Açık iş; en basit tanımlama ile Kuruma işverenler tarafından verilen işgücü talebidir. Açık iş sayısının artması kendisini işe yerleştirmede göstermekte ve işverenlerin İŞKUR ile çalışma isteklerinin arttığı yönünde izlenim vermektedir.

Şekil 3:Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2015)

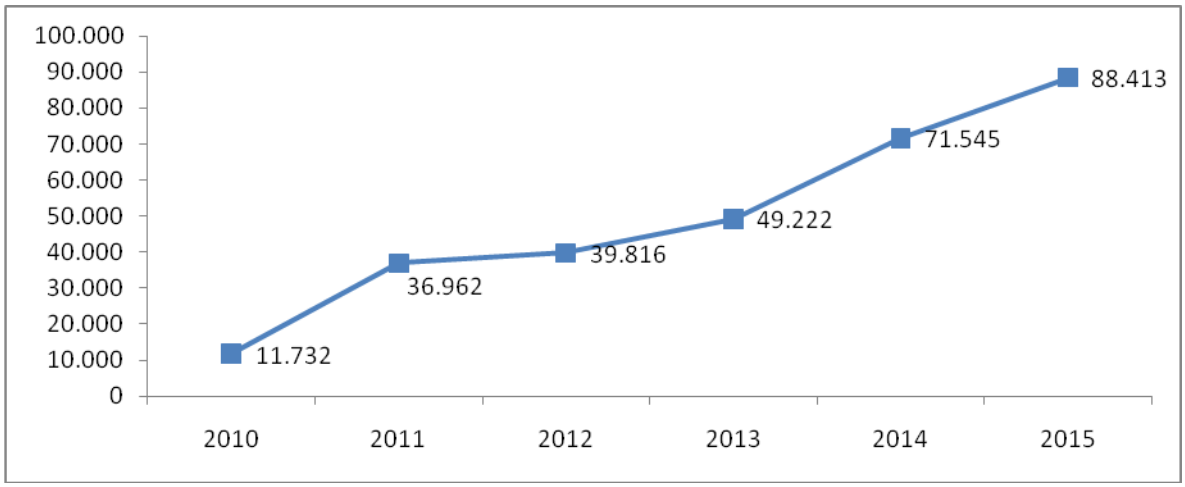

Kaynak: İŞKUR

Şekil 3'te görüleceği üzere 2010 yılında 11 bin 7732 kişilik işgücü talebi alınmışken bu sayı 2015 yılına gelindiğinde 88 bin 413kişiye yükselmiştir. Bu yükseliş eğiliminin arkasında İŞKUR'un işverenler nezdinde tanınırlığının ve İŞKUR hizmetlerinin çeşitlenmesi ile işverenlerin İŞKUR ile olan çalışma isteklerinin artışı yer almaktadır.

Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2015)

Meslekler	Açık İş
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	24.131
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	3.169
OTOMOTİV MONTAJ İŞÇİSİ	3.060
MAKİNECİ (DİKİŞ)	2.528
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	2.101
OTOMOTİV KAYNAK İŞÇİSİ	1.536
KALİTE KONTROLCÜ	1.486
KASİYER	1.233
MEYVE SEBZE AYIKLAMA İŞÇİSİ	1.119
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	1.089
Diğer Meslekler	46.961
Genel Toplam	**88.413**

Kaynak: İŞKUR

Bursa ilinde 2015 yılında 88 bin 413 kişilik açık iş, işverenler tarafından İŞKUR'a iletilmiştir. Bu sayının içinde, kayıtlı işsizlerde olduğu gibi ilk 2 sırada Beden İşçisi (Genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) meslekleri yer alırken farklı olarak üçüncü sırada Otomotiv Montaj İşçisi mesleği yer almıştır. Daha sonra bu meslekleri Makineci (Dikiş), Gaz altı kaynakçısı, Otomotiv Kaynak İşçisi ve Kalite Kontrolcü meslekleri takip etmiştir.

İşe Yerleştirmeler

İşe yerleştirme sayılarının artışı için işverenlerden alınan açık işlerin önemli olduğu bilinmektedir. Bursa ilinde de açık iş sayılarının artışı ile beraber işe yerleştirme rakamlarında da artış eğilimi göze çarpmaktadır.

Şekil 4:Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2015)

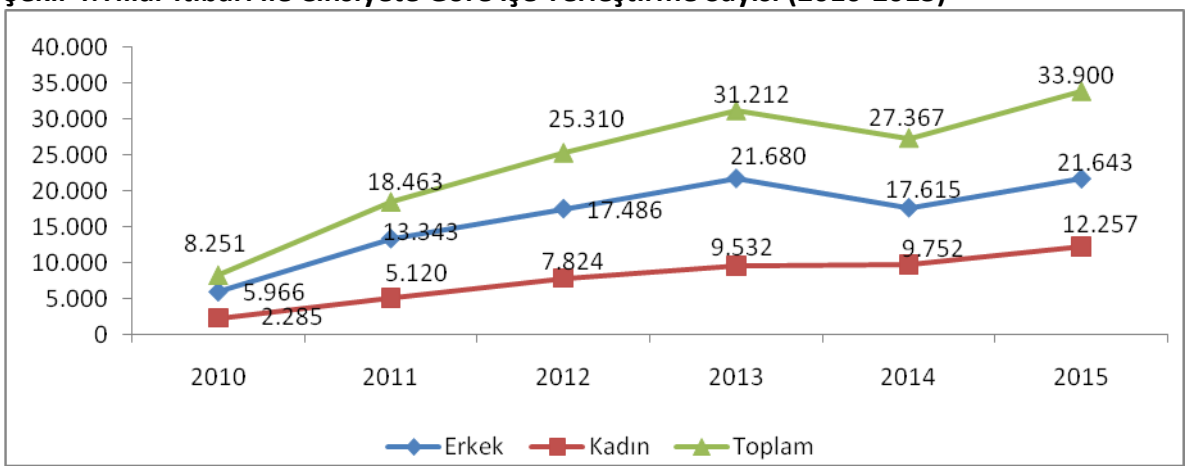

Kaynak: İŞKUR

2010 yılındaki işe yerleştirme sayısı 8 bin 251 olan Bursa ilinde işe yerleştirilenlerin 5 bin 966'sı erkeklerden, geri kalan 2vbin 285 kişi ise kadınlardan oluşmaktadır. Bu rakamlar özellikle 2014 yılında düşüş eğiliminde olmasına karşın daha sonra 2015 yılına yeniden artış göstermiştir. 2015 yılında Bursa ilinde 33 bin 900 kişi İŞKUR tarafından işe yerleştirilmiştir. Bu sayının yüzde 63,8'ini erkekler, yüzde 36,2'sini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Şekil 4'te görüleceği üzere 2014 yılında işe yerleştirme rakamlarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Ekonomideki durgunluk, sektörel belirsizlikler, asgari ücret düzeyi ile ekonomideki mal ve hizmet talebi gibi faktörler işverenlerin işgücü talebini etkilemektedir. İŞKUR olarak her koşulda ekonomideki potansiyel olamasa da fiili açık işleri mümkün olduğunca Kuruma kazandırıp, İŞKUR üzerinden iş arayan kayıtlı işgücü ile eşleştirmek işgücü piyasasında etkinliği arttırmak adına önemlidir. Bu durum da doğal olarak istatistiklere işe yerleştirme olarak yansıyacaktır.

Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları(2015)

Meslekler	İşe Yerleştirme
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	10.239
OTOMOTİV MONTAJ İŞÇİSİ	1.176
MAKİNECİ (DİKİŞ)	1.000
VERİ GİRİŞ KONTROL İŞLETMENİ	892
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	870
MEYVE SEBZE AYIKLAMA İŞÇİSİ	734
KALİTE KONTROLCÜ	730
KASİYER	728
DİĞER MOBİLYACILAR VE İLGİLİ İŞÇİLER	623
REYON GÖREVLİSİ	598
DİĞER MESLEKLER	16.310
Genel Toplam	**33.900**

Kaynak: İŞKUR

Bursa ilinde hem kayıtlı işsiz hem de alınan açık işlerde meslek bilgisine bakıldığında ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleği öne çıkmıştır. Bursa ili için Beden İşçisi (Genel) mesleğinde; en fazla kayıtlı işsiz olması ve en fazla açık işin işverenler tarafından verilmesi doğal olarak kendisini işe yerleştirmede göstermiş olup 33 bin 900 işe yerleştirmenin 10 bin 239'u bu meslekte gerçekleşmiştir. Bu mesleği Otomotiv Montaj İşçisi, Makineci (Dikiş), Veri Giriş Kontrol İşlemeni, Beden İşçisi (Temizlik) meslekleri takip etmektedir.

Açık iş ve işe yerleştirme göstergelerinde yer alan mesleklere baktığımızda, işgücü piyasası tarafından talep edilen mesleklerle kayıtlı işsizlerin meslekler bazında örtüştüğü görülmektedir. Söz konusu durum, işe yerleştirmelerin mesleklere göre dağılımında da kendisini göstermektedir.

Mesleki Eğitim Faaliyetleri

İŞKUR, aktif işgücü piyasası programları aracılığıyla işgücü piyasasında becerileri eskimiş ya da hiçbir niteliği olmayan işgücüne beceri kazandırarak daha kolay iş bulmasına imkan vermekte ve işsizlikten istihdama geçişi kolaylaştırmaya çalışmaktadır.

Aktif işgücü piyasası programları içerisinde bulunan mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve girişimcilik eğitim programları ile işgücüne nitelik kazandırmaktadır. Toplum yararına programlar ise işsizliğin yoğun olduğu yerlerde ve dönemlerde işgücünün, işgücü piyasasından uzak kalmasını önlemede önemli bir araçtır.

Tablo 5'te İŞKUR'un aktif işgücü piyasası programları kapsamında Bursa ilinde gerçekleştirdiği faaliyetlerin verileri yer almaktadır.

Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2010-2015)

Yıllar	Aktif İşgücü Programları								Toplum Yararına Programlar	
	Mesleki Eğitim Kurs Sayısı	Mesleki Eğitim Kursiyer Sayısı	İEP Program Sayısı	İEP Katılımcı Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Program Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Katılımcı Sayısı	Toplam Kurs Sayısı	Toplam Kursiyer Sayısı	TYP Sayısı	TYP Katılımcı Sayısı
2015	276	5.135	2.121	4.294	61	1.526	2.458	10.955	133	6.747
2014	311	4.600	399	990	66	1.587	776	7.177	59	1.671
2013	313	4.628	689	1.428	46	1.147	1.048	7.203	47	1.091
2012	399	6.841	461	1.011	26	622	886	8.474	70	1.503
2011	256	4.794	195	477	20	468	471	5.739	46	936
2010	311	5.984	37	89	9	200	357	6.273	19	216

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında aktif işgücü piyasası programı kapsamında toplam 2 bin 458 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan 10 bin 955 kişi faydalanmıştır. Bu sayılarda 2010 yılına göre önemli ölçüde artış meydana gelmiştir. 2010 yılında 357 kurs düzenlenirken 2015 yılında bu sayının2 bin 458'lere çıkması ve aynı zamanda 2010 yılındaki kursiyer sayısı 6 bin 273 iken 2015 yılında 10 bin 955 kişi olması İŞKUR'un kurslarının daha çok kişiye beceri kazandırdığını ve işgücü piyasasında etkinliğini arttırdığını göstermektedir.

Bu süreçte özellikle işbaşı eğitim programlarında önemli bir artış yaşanmıştır. İşverenler tarafından oldukça rağbet gösterilen işbaşı eğitim programları, katılımcılar açısından da pratik eğitim almaları ve işyerinde tecrübe kazanarak sonrasında daha kolay iş bulmaları açısından önemli bir aktif işgücü programı olarak karşımıza çıkmaktadır. 2010 yılında 37 programın açıldığı ve bu programlardan 89 katılımcının faydalandığı görülmekteyken, 2015 yılında 2 bin 121 program açılmış ve 4 bin 294 kişi işbaşı eğitim programlarından katılımcı olarak yararlanmıştır.

Mesleki eğitim kurslarından ise 2015 yılında 276 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan 5 bin 135 kişi faydalanmıştır.

Diğer bir aktif işgücü hizmeti olan girişimcilik eğitim programı kapsamında 2010 yılında 9 program düzenlenmişken bu sayı 2015 yılında 61'e yükselmiş ve katılımcı sayıları da 200'den bin 526'e yükselmiştir. Girişimcilik eğitim programları vasıtasıyla İŞKUR, kendi işini kurmak isteyenlerin de yanında olarak girişimcilik konusunda destek sağlamaktadır.

Toplum yararına programlar dahilinde ise 2015 yılında 133 program düzenlenmiş olup bu programlardan 6 bin 747 kişi faydalanmıştır.

İşsizlik Ödeneği

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken; çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren sigorta koludur. Bursa ilinde 2015 yılında toplam 54 bin 610 kişi işsizlik ödeneğine başvurmuş, bu kişilerden 31bin 808'i işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır. İşsizlik ödeneğine başvuru ve hak eden sayısı yıllar itibari ile artmıştır.

Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2015)

Yıllar	İşsizlik Ödeneği Başvuru Sayısı	İşsizlik Ödeneği Hak eden Sayısı
2015	54.610	31.808
2014	46.271	27.528
2013	42.787	25.736
2012	34.741	21.348
2011	25.781	18.492
2010	24.566	18.878

Kaynak: İŞKUR

Tablo 7'de ise işsizlik ödeneğini hak edenlerin meslek bilgileri yer almaktadır. İşsizlik ödeneğini hak edenler içerisinde ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleğindekiler bulunmaktadır.

Tablo 7: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2015)

Meslekler	İşsizlik Ödeneği Hak Edenler
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	2.255
ÖN MUHASEBECİ	816
SATIŞ DANIŞMANI	808
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	752
MAKİNECİ (DİKİŞ)	663
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	663
DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	574
BÜRO MEMURU (GENEL)	567
MUHASEBECİ	527
ÇAYCI	479
DİĞER MESLEKLER	23.704
Genel Toplam	**31.808**

Kaynak: İŞKUR

Bursa ili işgücü piyasası içinde Beden İşçisi (Genel) mesleği ön planda olduğu önceki tablolarda görülmekteydi. Zira alınan açık işlerde ve işe yerleştirmelerde bu meslek ilk sırada yer almıştı. İşsizlik ödeneğini hak edenler içinde de bu mesleğin ön planda olduğu görülmektedir. Beden İşçisi (Genel) mesleğinde 2 bin 255 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmışken Ön Muhasebe mesleğinde bu sayı 816 olarak gerçekleşmiştir. Bu meslekleri ise Satış Danışmanı, Beden İşçisi (Temizlik), Makineci (Dikiş), Şoför-Yük Taşıma, Dokuma Makineleri operatörü-Dokumacı meslekleri takip etmiştir. Tablo 7'den anlaşılacağı üzere birkaç meslek haricinde daha çok nitelik gerektirmeyen mesleklerde işsizlik ödeneği alma durumu mevcuttur. Bu durum da meslek sahibi olan kişilerin daha az iş kaybına uğradıkları anlamına gelmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İşgücü piyasasında arz ve talep dengesinin kurulması yolu ile daha etkin işleyişi sağlamak adına işgücü piyasasındaki gelişmeleri takip etmek önemli bir konuyu oluşturmaktadır. İşgücü piyasasında işgücü arzı ve talebinin niteliklerini ortaya çıkarmak ise söz konusu etkin işleyişin ön şartı olarak kabul edilmektedir. İşgücü arzında görülen fazlalıklara rağmen hala belirli alanlarda işgücü sıkıntısı çekilmekte, nitelik uyumsuzluğu sonucu işsizlik azalış eğilimine girememektedir. Bu sorun da gelişmiş ülkelerin dahi işgücü piyasasında en çok sıkıntı çektiği konuların başında gelmektedir.

İşgücü piyasasında eşleştirme hizmetlerinde yaşanan bu tür sıkıntıları bertaraf edebilmek için işgücünün istihdam edilebilirliğini arttırmak odak nokta olarak ortaya çıkmasına rağmen ilk önce işgücü piyasasının gerçek ihtiyaçlarını tespit etmek önemlidir. Bunun sebebi işgücü piyasasının ihtiyacı olmamasına rağmen söz konusu alanda işgücü yetiştirilmesi gibi etkin olmayan faaliyetlerde bulunmanın yarattığı etkinlik problemi olarak söylenebilir. Belirli bir alanda işgücü ihtiyacı var mı? İhtiyaç varsa kaç kişilik açık iş mevcut? Hangi beceriler aranmakta? Bir mesleğin temininde güçlük çekiliyorsa bunun sebebi işe başvuru yapılmaması mı, gerekli niteliğe sahip olunamadığından mı ya da ücret ve çalışma koşulları beğenilmediği için mi? Bu soruların cevaplarına ulaşmak, etkin bir eşleştirme hizmeti için zaruri görünmektedir. Bu sebeple işgücü piyasasının talep boyutunun ele alınıp, Kurum politikalarına yön vermesi için çok ciddi çalışmalar yapılmaktadır. İşgücü piyasasının arz yönünü ele alan ve istatistiklerini yayımlayan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), bu çalışmalarını Sürekli Hane halkı İşgücü Anketleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Talep tarafına ilişkin ise İŞKUR'un İşgücü Piyasası Araştırmaları bu alandaki boşluğu kapatmaya yöneliktir. Bu bağlamda işgücü piyasasının seyrini izlemek, değerlendirmek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla İşgücü Piyasası Araştırması yapılmaktadır.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) periyodik olarak sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmaya başlanmıştır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılı ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif

istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 8Nisan – 6Mayıs2016 tarihleri arasında Türkiye genelinde 88 bin 966 işyeri ziyaret edilerek yüze görüşme yöntemiyle veri derlenmiştir. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ile Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa) örneklem yöntemiyle çalışılmıştır. 2-9 ile 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise Türkiye geneli sonuç alabilmek için örneklem yöntemiyle sahaya çıkılmıştır. Bu tabakalarda il düzeyinde bir sonuç elde edilmemiştir.

İşyerleriyle, Kurum personeli tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında,

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Arama Kanalı, Cinsiyet, Arama Süresi)
- Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Çekme Nedeni)
- 30 Nisan 2017 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

İşyerleri ve Mevcut İstihdam bölümünde Bursa ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması kapsamında bulunan işyerleri ile işyerlerinde çalışanlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır. İşyerlerinin kuruluş yılı, İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu ve hangi tür hizmetlerden yararlandığı, işyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumları, ihracat yapıp yapmama durumları ile part-time çalışanının bulunup bulunmadığı durumlarına ilişkin toplanan bilgilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında Bursa ilinde 4 bin 380 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerlerinde 326 bin 538 çalışan tespit edilmiştir.

İşyeri Verileri

Bursa ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için veri üretilmiştir. Tablo 8'de Bursa ilinde araştırma kapsamında olan işyerlerinin sektörel dağılımı incelenecektir.

Tablo 8: Sektörlere Göre İşyeri Sayıları

Sektörler	İşyeri Sayısı
İmalat	2.137
Toptan ve perakende ticaret	759
İnşaat	548
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	181
Ulaştırma ve depolama	155
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	135
Eğitim	102
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	95
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	92
Diğer hizmet faaliyetleri	42
Madencilik ve taş ocakçılığı	38
Bilgi ve iletişim	24
Gayrimenkul faaliyetleri	22
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	21
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	12
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	10
Finans ve sigorta faaliyetleri	7
Genel Toplam	**4.380**

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde İmalat sektörünün önemi, İşgücü Piyasası Araştırmalarında da ortaya çıkmıştır. Bursa ilindeki çalışma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 48,8'i İmalat sektöründe yer almaktadır. Bursa ilinde 20 ve daha fazla kişi istihdam eden her 2 işyerinden bir tanesi İmalat faaliyet göstermektedir. Arz verileri incelenirken kayıtlı işsiz, açık iş ve işe yerleştirme verilerinde İmalat sektörünün Bursa ili için önemi ortaya çıkmıştı. Diğer bir ifadeyle İmalat sektörü Bursa ili için önde gelen bir sektör durumundadır. Türkiye geneli ile kıyaslama yapılacak olursa; Türkiye genelinde 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içerisinde İmalat sektöründe bulunan işyerlerinin ağırlığı yüzde 30,7'dir. Bu durumda Bursa ilinde İmalat sektöründe bulunan işyerlerinin toplam işyerleri içindeki ağırlığı Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır. İmalat sektöründen sonra en fazla işyeri Toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Araştırma kapsamında il genelinde yer alan işyerlerinin yüzde 17,3'ü bu sektörde bulunmaktadır. Ayrıca yüzde 17,1 olan Türkiye ortalamasına yakın bir oran olarak gerçekleşmiştir.

En az işyeri ise 7 işyeri ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe bulunmaktadır. Daha sonra ise Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü 10 işyeri ile karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu tablo okunurken Bursa ili düzeyinde 20 ve daha fazla istihdamı olan işyerleri araştırma kapsamına dahil olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bu araştırma işyeri bazlı bir araştırma olup mutlaka istihdamı 20'den az olan bir Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe bulunan banka şubesi mevcut olacağından verilerin düşük olması doğaldır.

Şekil 5: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı

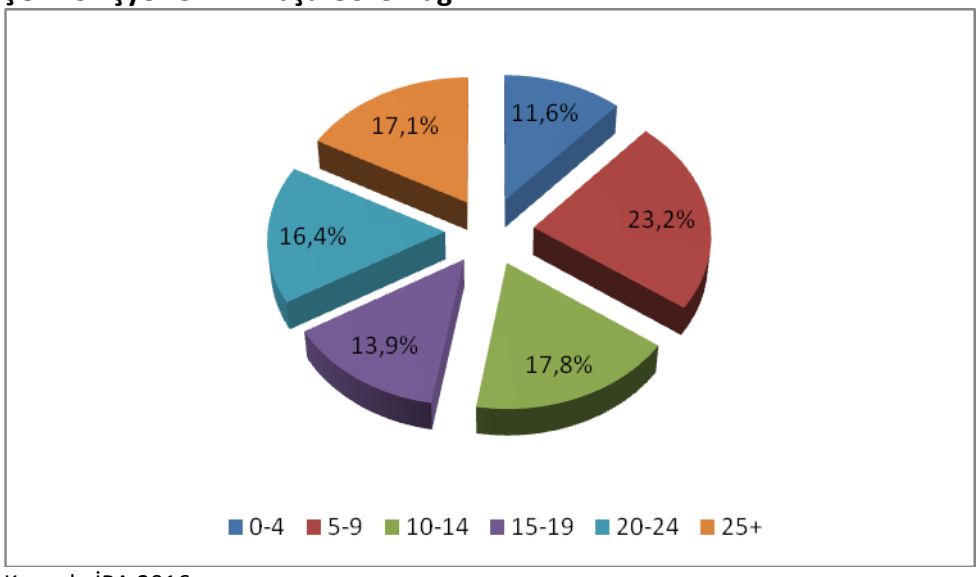

Kaynak: İPA 2016

Grafik 5'te görüldüğü üzere Bursa ilinde araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 23,2'si 5-9 yaş arasındaki işyerlerinden oluşmaktadır. 10-14 yaş arasında olan işyerlerinin ağırlığı ise yüzde 17,8'dir. İşyerlerinin yaklaşık yarısı 0-14 yaş aralığındadır. Yaklaşık her 3 işyerinden biri ise 20 ve daha fazla yıldır faaliyet göstermektedir.

Şekil 6: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı

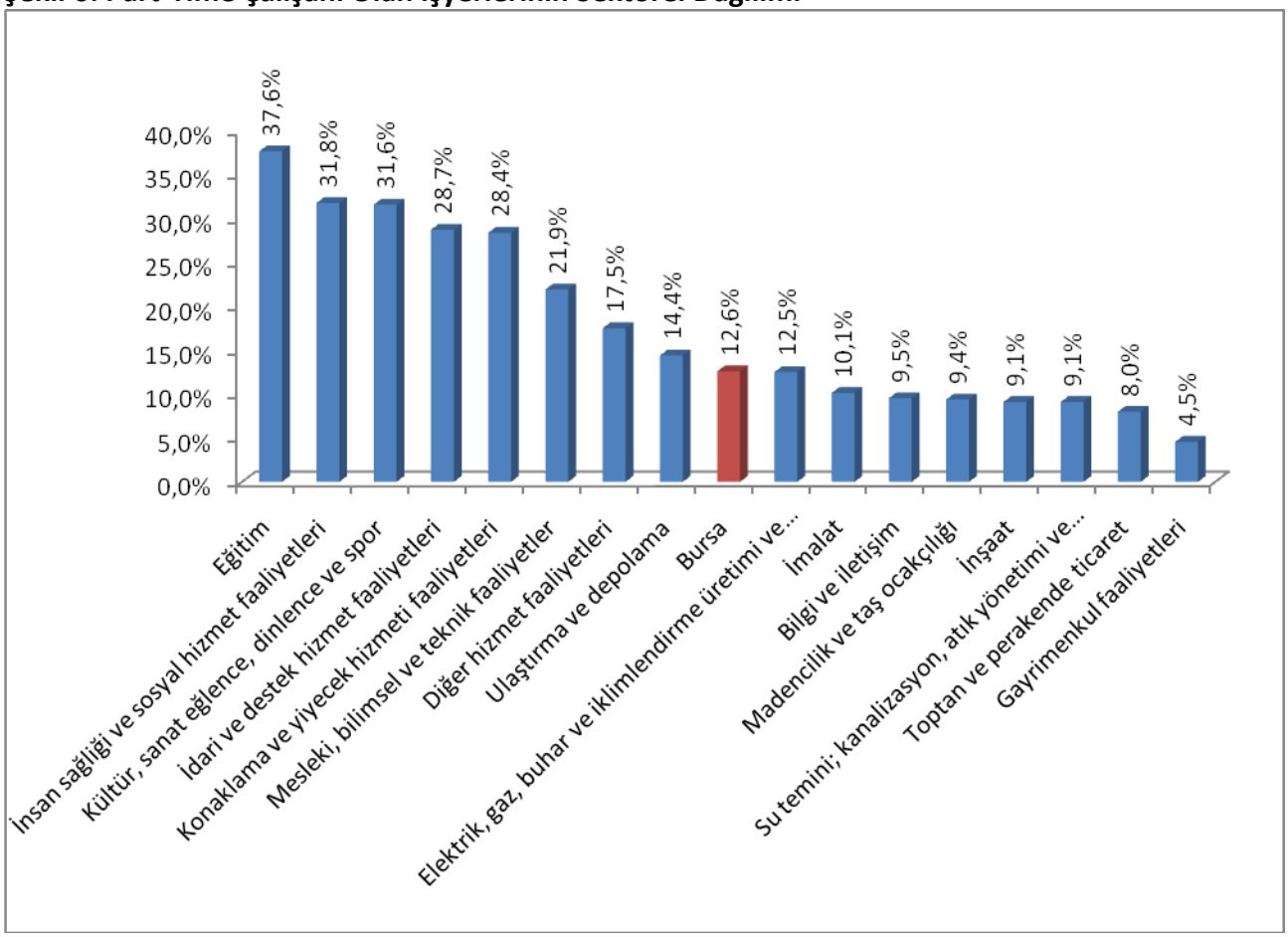

Kaynak: İPA 2016

Bursa'da araştırma kapsamına giren 17 sektörde de işyeri bulunurken part-time çalışanı olan 16 sektör bulunmaktadır. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe part-time çalışan işyeri bulunmamaktadır. Türkiye genelinde ise bütün sektörlerde part-time çalışma yapıldığı görülmektedir. Eğitim sektöründe yer alan işyerlerinin yüzde 37,6'sında part-time çalışan bulunmaktadır. Bursa ili genelinde part-time çalışama oranı yüzde 12,6 olarak gerçekleşmiştir. Bursa ilinde ikinci sırada İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü yer almıştır. Bu sektörde işyerlerinin yüzde 31,8'inde part-time çalışanı bulunmaktadır. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü Türkiye genelinde de bu konuda öne çıkmış ve yüzde 27,1 ile birinci sırada yer almıştır. Üçüncü ve dördüncü sırada ise yüzde 31,6 ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörü ve 28,7 ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörü yer almıştır. Özellikle çalışma şartları ve ücret düzeyi, part-time çalışma yönünde işgücünü sevk etmemektedir.

Part-time çalışmalar, esnek bir çalışma şekli olup işgücü piyasasında kadınlar tarafından oldukça talep edilmektedir. Gerek ailevi yükümlülükler gerekse işgücü piyasasında işverenlerin kadın emeğinden sürekli olarak faydalanabilme yönündeki olumsuz algısı kadınları, part-time şeklinde istihdam biçimlerine yönlendirmektedir. Grafik 7'de part-time çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranları bulunmaktadır.

Şekil 7: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde Kadın İstihdamı

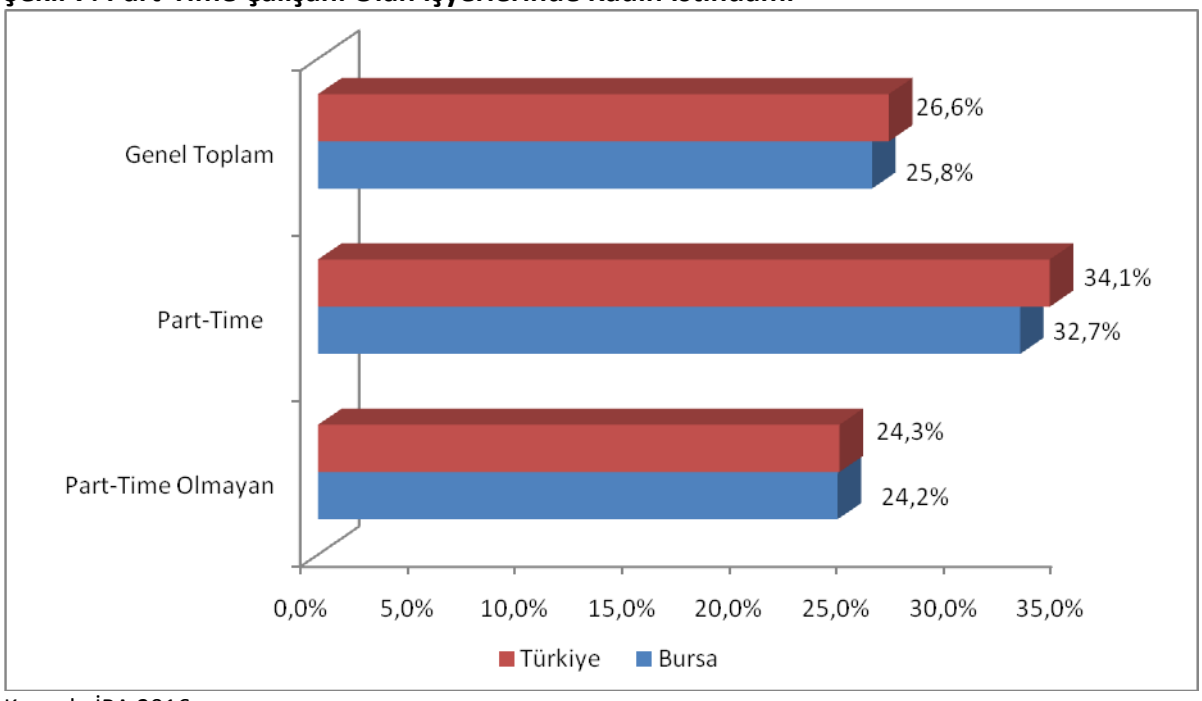

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların yüzde 26,6'sını kadınlar oluşturmaktayken Bursa ilinde bu oran yüzde 25,8 olarak gerçekleşmiştir. Part-time çalışma yapma durumlarına göre Bursa ili verileri incelendiğinde ise bu esnek çalışma şeklini kullanan işyerlerinde çalışanların içinde kadınların oranı yüzde 32,7 iken bu çalışma şeklini kullanmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranı yüzde 24,2 olarak tespit edilmiştir. Türkiye geneli verileri incelendiğinde part-time çalışma yapan işyerlerinde kadın çalışanların oranı yüzde 34,1 iken bu oran part-time çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 24,3'te kalmıştır. Bursa ilinde part-time çalışma kadın istihdamını olumlu yönde etkilemektedir. Türkiye geneli ile paralel bir durum söz konusudur.

Şekil 8: : Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

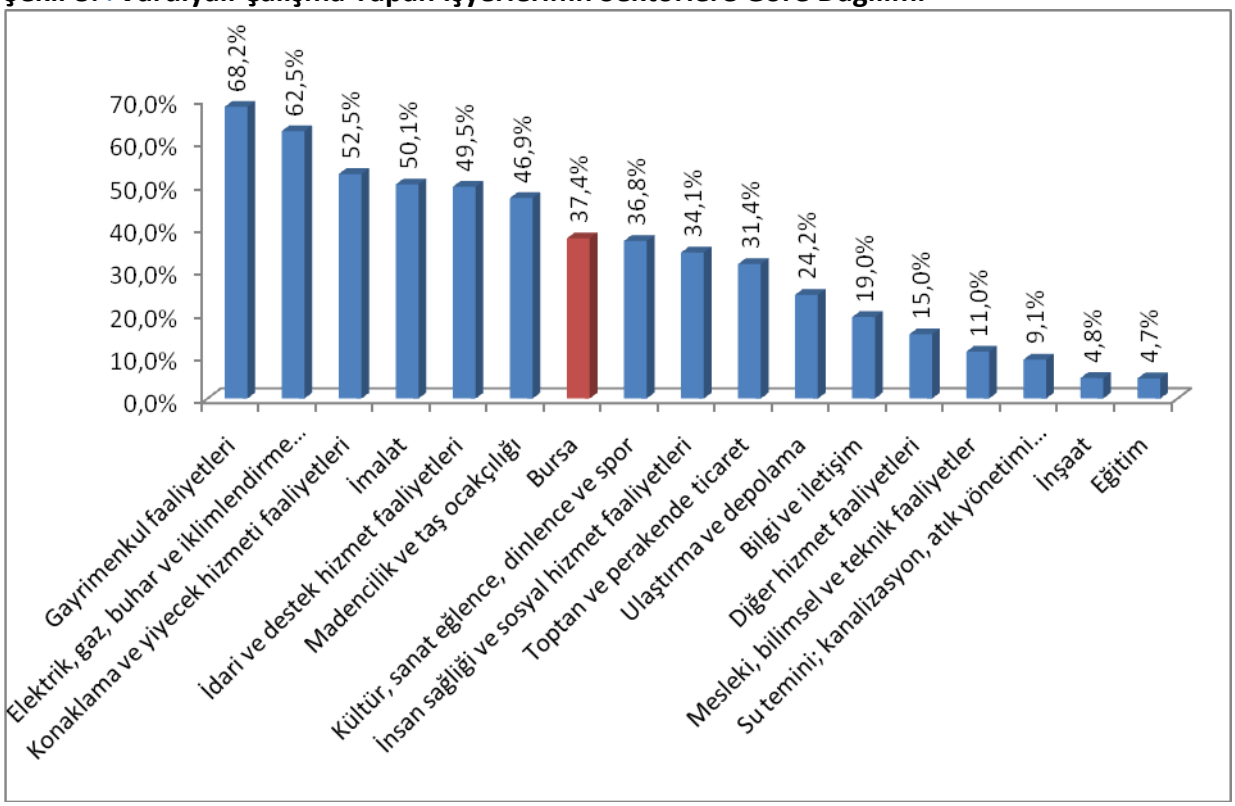

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde işyerlerinin yüzde 37,4'ünde vardiyalı çalışma mevcut olup bu oran 20+ istihdamlı işyerleri için Türkiye genelinde yüzde 51,5'tir. Bursa ilinde en fazla vardiyalı çalışma yapan işyeri Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe görünmektedir. Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe işyeri sayısının diğer sektörlere göre az olması bu oranın yüksek olmasına sebep olmaktadır. Araştırma kapsamındaki işyerleri arasında Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe vardiyalı çalışma yapılmamaktadır. Eğitim ve İnşaat sektörü ise en az vardiyalı çalışma yapılan sektörler olmuştur. İnşaat sektöründe bu oranın düşük olmasının nedeni işgücünden gün içinde belirli saatlerde verim alınabilmesi olarak söylenebilir.

Bursa ili genelinde vardiyalı çalışma yapma oranının üstünde olan sektörler; Gayrimenkul Faaliyetleri, Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, İmalat, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri, Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörleri olmuştur.

Şekil 9: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinde Kadın İstihdamı

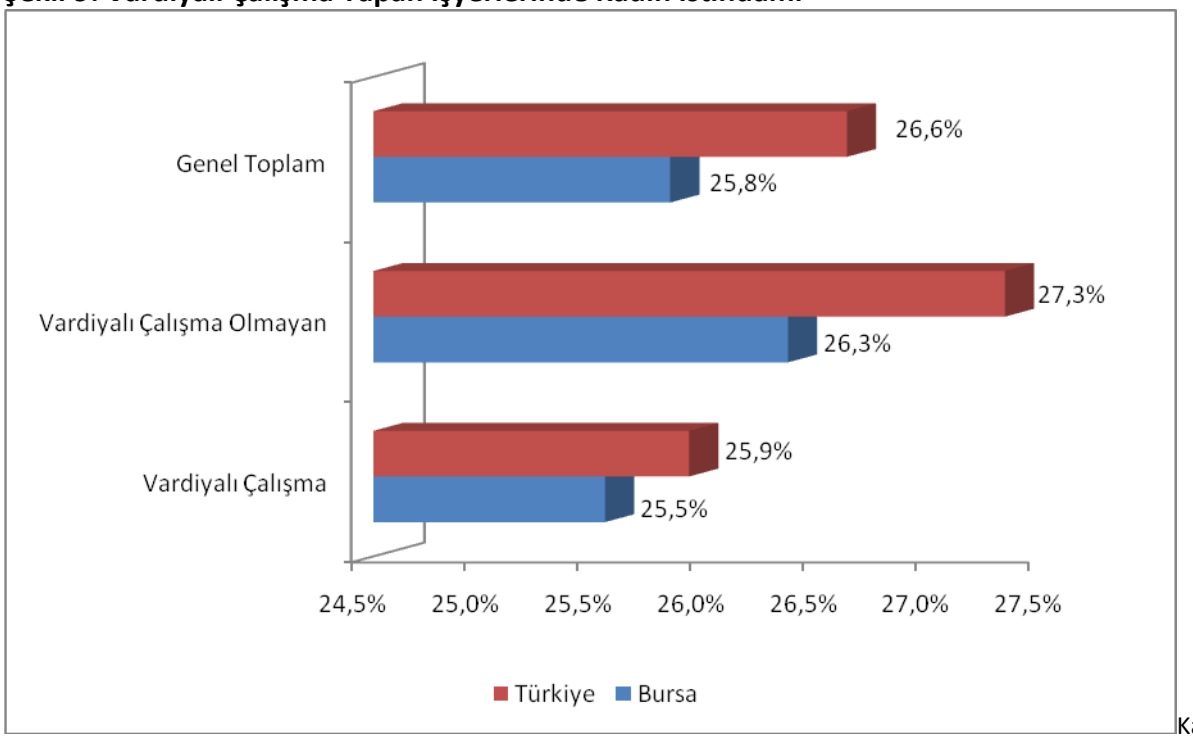

Kaynak: İPA 2016

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde özellikle gece çalışmalarında erkekler daha yoğun bir şekilde çalıştırılmaktadır. Kadın işçilerin gece vardiyasında çalışabilmesi mevzuat açısından da özel düzenlemelere tabidir. Yasal yükümlülükler ve ailevi sorumluluklar gibi sebeplerle vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde erkek işgücünün daha fazla çalışması beklendik bir durumdur. Gündüz vardiyalarında bu husus geçerli olmasa da genel olarak erkek işgücü tercihinde bir eğilim söz konusudur.

Şekil 9'da görüldüğü gibi vardiyalı çalışma yapılmayan işyerleri için kadınların çalışma oranı, vardiyalı çalışma yapılan işyerlerine kıyasla daha fazladır. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışanların yüzde 25,5'i kadın, yüzde 74,5'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde ise kadınların çalışma oranı yüzde 26,3'e yükselmektedir. Bu işyerlerinde de erkeklerin nihai olarak daha fazla oranda çalıştığı görülmektedir. Fakat bunun sebebi genel olarak Bursa ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların sadece yüzde 25,8'inin kadınlardan oluşmasıdır. Yani her 4 çalışandan 1'i kadın 3'ü erkeklerden oluşmakta olup Türkiye ortalamasına da yakın bir oran söz konusudur.

Türkiye ortalamasında vardiyalı çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadınların çalışma durumlarında belirgin bir fark bulunmamaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerindeki çalışanlarda kadınların oranı, vardiyalı çalışma yapılan işyerlerine göre sadece 1,5 puan bir farkla

fazladır. Şekilden de görüldüğü üzere bu fark Bursa ilinde 0,8 puandır. Bu oran kadınların Bursa ilinde Türkiye geneline göre daha yüksek oranla vardiyalı çalıştığını göstermektedir.

Şekil 10: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

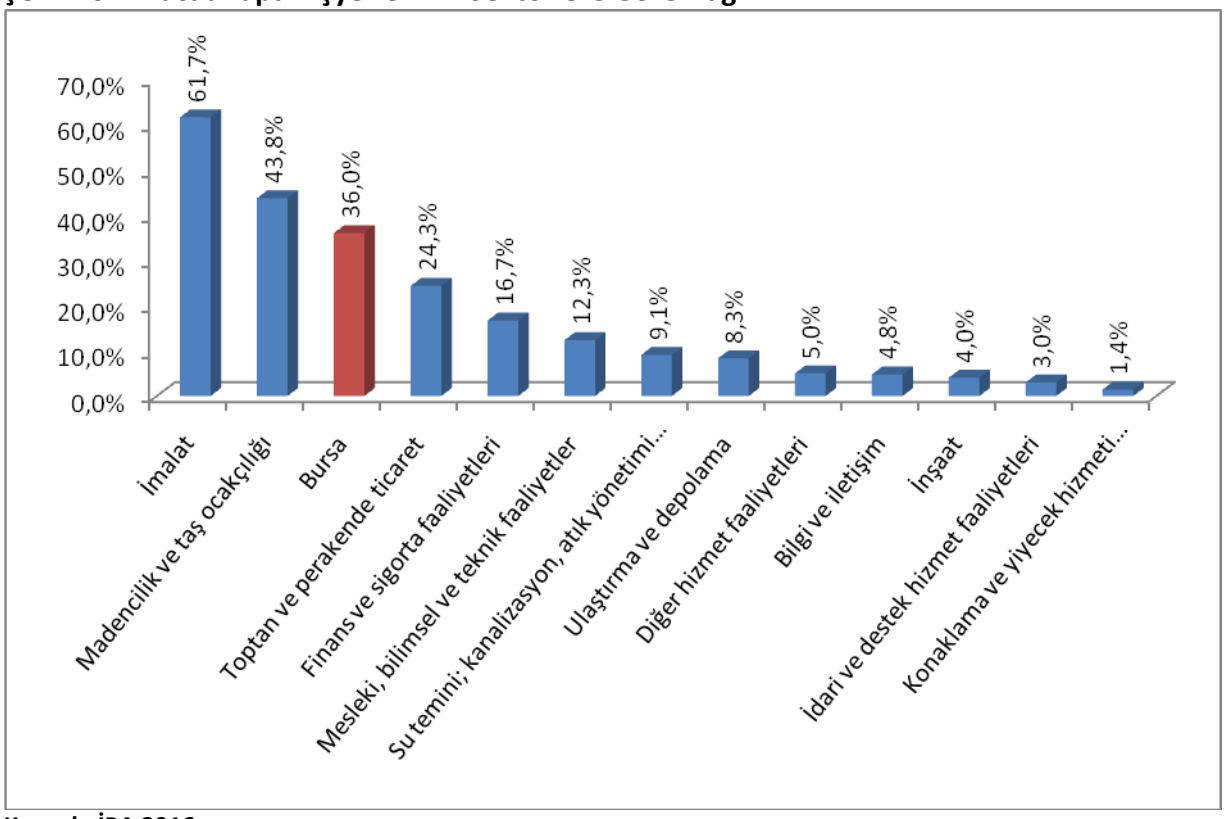

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde 17 sektörden 12 sektörde bulunan işyerleri ihracat yapmaktadır. İmalat sektöründe bulunan işyerlerinin yüzde 61,7'si ihracat yapmakta, ikinci sırada ise yüzde 43,8 ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü bulunmaktadır. Bu iki sektör ihracat yapma oranı anlamında Bursa ili ortalamasına göre yüksek bir seviyededir. Bu oranlar Türkiye ortalaması ile de benzerlik göstermektedir. Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 24,2'si ihracat yapmakta ve Bursa ilinde olduğu gibi ilk iki sektör olarak yüzde 55 ile İmalat ve yüzde 30,1 ile de Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörleri ön plana çıkmaktadır.

İhracat yapan sektörler incelenirken, daha önce İmalat sektörünün Bursa ili için söylenen, öncü sektör olma hususu akıllara gelmektedir. Bursa ilinde bulunan işgücü için İmalat sektöründe istihdam edilme hususu önemli ağırlık oluşturmaktaydı. Bu sektördeki işverenler için ise ihracat yapma oranı diğer sektörlere nazaran yüksek olması ihracata dayalı olarak ekonomik faaliyet içerisinde bulunmalarını göstermektedir. İhracat yapan işyerlerinde ise istihdam kapasitesinin ve işgücü verimliliğinin yüksek olması beklenmektedir.

Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

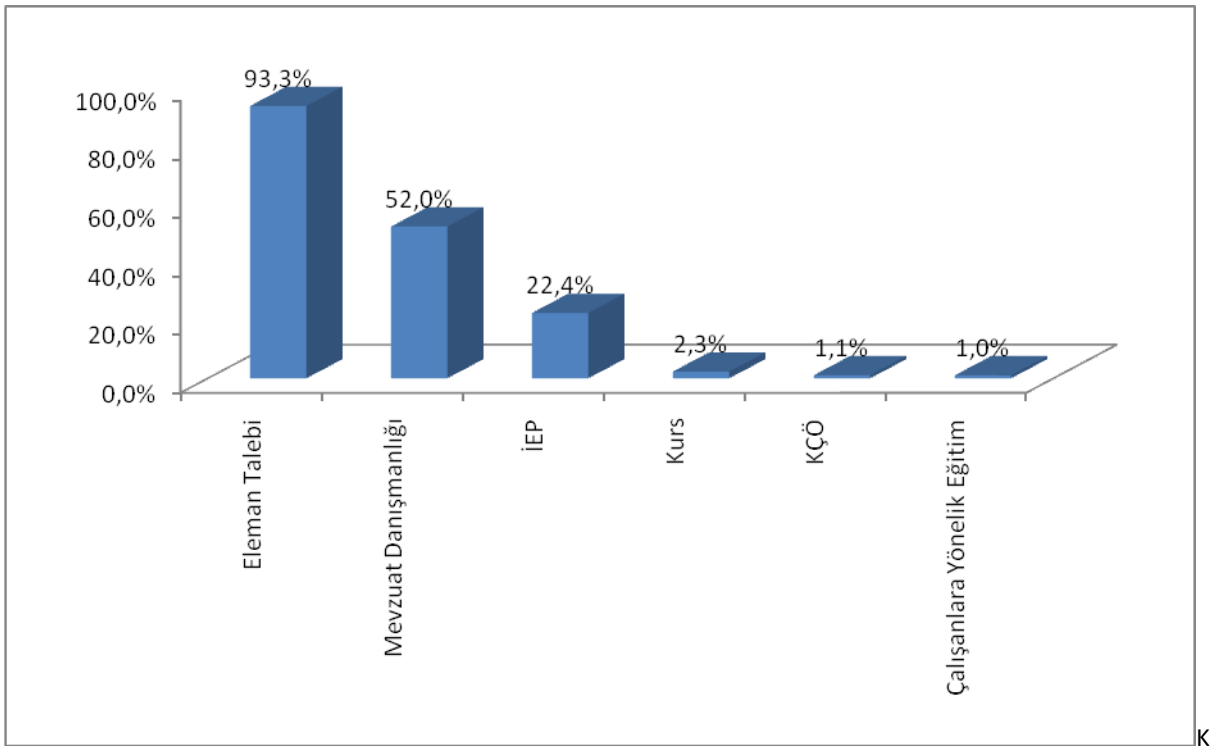

K

aynak: İPA 2016

Bursa ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 58,9'u İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Türkiye genelinde ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 50,9 olarak gerçekleşerek, bu oran Bursa ili için Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış olan bu işyerleri ise en çok İŞKUR'dan eleman talebi noktasında hizmet almıştır. Bu işyerlerinin yüzde 93,3'ü İŞKUR'dan eleman talebinde bulunmuşlarken yüzde 52'si mevzuat danışmanlığı alanında İŞKUR ile iletişime geçmişlerdir. Özellikle son dönemlerde işverenlerin işbaşı eğitim programlarına olan ilgisi Bursa ilinde yüzde 22,4 oranında kendisini göstermiştir.

Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

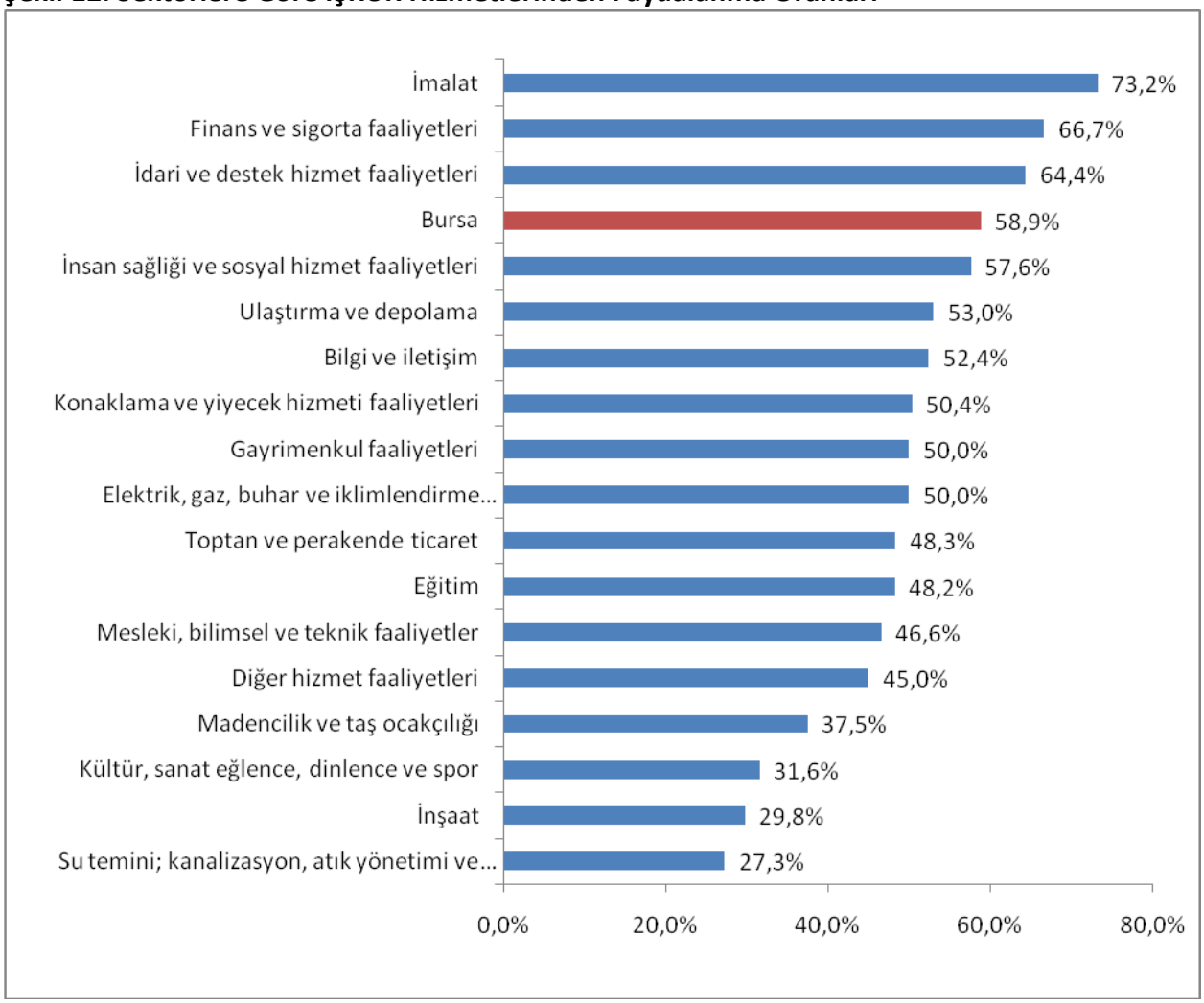

Kaynak: İPA 2016

Şekil 12'de ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları sektörler bazında gösterilmiştir. İşyeri sayısı ile bağlantılı olarak en fazla İŞKUR hizmetlerinden faydalanan sektör imalattır. Araştırma kapsamındaki 17 sektörün hepsi İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, İnşaat ve Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörlerinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranları oldukça düşüktür. İmalat, Finans ve Sigorta Faaliyetleri ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe ise İŞKUR'un hizmet ağı oldukça geniştir. Toptan ve perakende ticaret sektörü il ortalamasının altında olup daha fazla etkinliğin sağlanması gereken bir sektör olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 9: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

Sektörler	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Eleman Talebi	İEP	KÇÖ	Kurs	Mevzuat Danışmanlığı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,0%	100,0%	8,3%	0,0%	0,0%	50,0%
İmalat	0,9%	94,2%	22,0%	1,4%	2,5%	57,6%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	0,0%	100,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	0,0%	100,0%	33,3%	0,0%	0,0%	33,3%
İnşaat	1,7%	93,2%	16,9%	0,8%	1,7%	44,9%
Toptan ve Perakende Ticaret	0,7%	93,0%	22,8%	0,0%	1,5%	46,0%
Ulaştırma ve Depolama	2,9%	92,9%	15,7%	1,4%	1,4%	45,7%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	0,0%	93,0%	23,9%	0,0%	1,4%	40,8%
Bilgi ve İletişim	0,0%	81,8%	45,5%	0,0%	0,0%	27,3%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0,0%	50,0%	50,0%	25,0%	0,0%	25,0%
Gayrimenkul Faaliyetleri	0,0%	90,9%	27,3%	0,0%	0,0%	54,5%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	0,0%	82,4%	20,6%	2,9%	2,9%	47,1%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	3,1%	93,8%	20,0%	0,0%	4,6%	38,5%
Eğitim	2,4%	90,2%	24,4%	0,0%	2,4%	39,0%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	2,0%	87,8%	51,0%	0,0%	2,0%	42,9%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0,0%	83,3%	16,7%	0,0%	0,0%	16,7%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,0%	88,9%	22,2%	0,0%	11,1%	22,2%
Genel Toplam	**1,0%**	**93,3%**	**22,4%**	**1,1%**	**2,3%**	**52,0%**

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde İmalat, Finans ve Sigorta Faaliyetleri ve İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin büyük bir bölümü İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış olduğu belirtilmiştir. Bu ve diğer sektörlerin İŞKUR'un hangi hizmetlerinden daha çok yararlandığı sorusunun cevabı ise yukarıdaki tablo 9'da yer almaktadır. İmalat sektöründeki İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin yüzde 94,2'si eleman talebi, yüzde 57,6'sı mevzuat danışmanlığı hizmetlerinden faydalanmışlardır. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründeki İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin yüzde 50'si eleman talebi ve işbaşı eğitimi hizmetlerinden faydalanmışlardır. Ancak bu sektörde araştırma kapsamına giren işyeri sayısının düşük olması oranın yüksek çıkmasına sebep olmaktadır. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründeki işyerleri ise en fazla eleman talebi hizmetlerinden yararlanmışlardır.

Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yüzde 75 olarak gerçekleşmiştir. Bu sektörde hizmetlerden yararlanan işyerleri içinde sadece eleman talebi hizmeti göze çarpmaktadır.

Eleman talebi hizmeti için mutlaka tüm işyerlerinin İŞKUR'dan faydalandığı diğer sektörler ise, Madencilik Taş Ocakçılığı, Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı ve Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektörleri olmuştur.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde göze çarpan diğer bir husus İmalat, İnşaat ile Ulaştırma ve Depolama sektörlerindeki işyerleri İŞKUR'un bütün hizmetlerinden faydalanmışlardır. Kısa çalışma ödeneği almak için diğer sektörlere nazaran Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü işverenleri daha çok İŞKUR ile temasa geçmiştir. Bu sonuçtan hareketle Bursa ilinde, ekonomik kriz ya da zorlayıcı sebepler dolayısıyla Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin daha çok İŞKUR'dan destek almış olduğu söylenebilir.

Şekil 13'te ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin vardiyalı çalışma, part-time çalışma ve ihracat yapma durumları Bursa ili ve Türkiye geneli karşılaştırması yapılarak incelenmiştir.

Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu

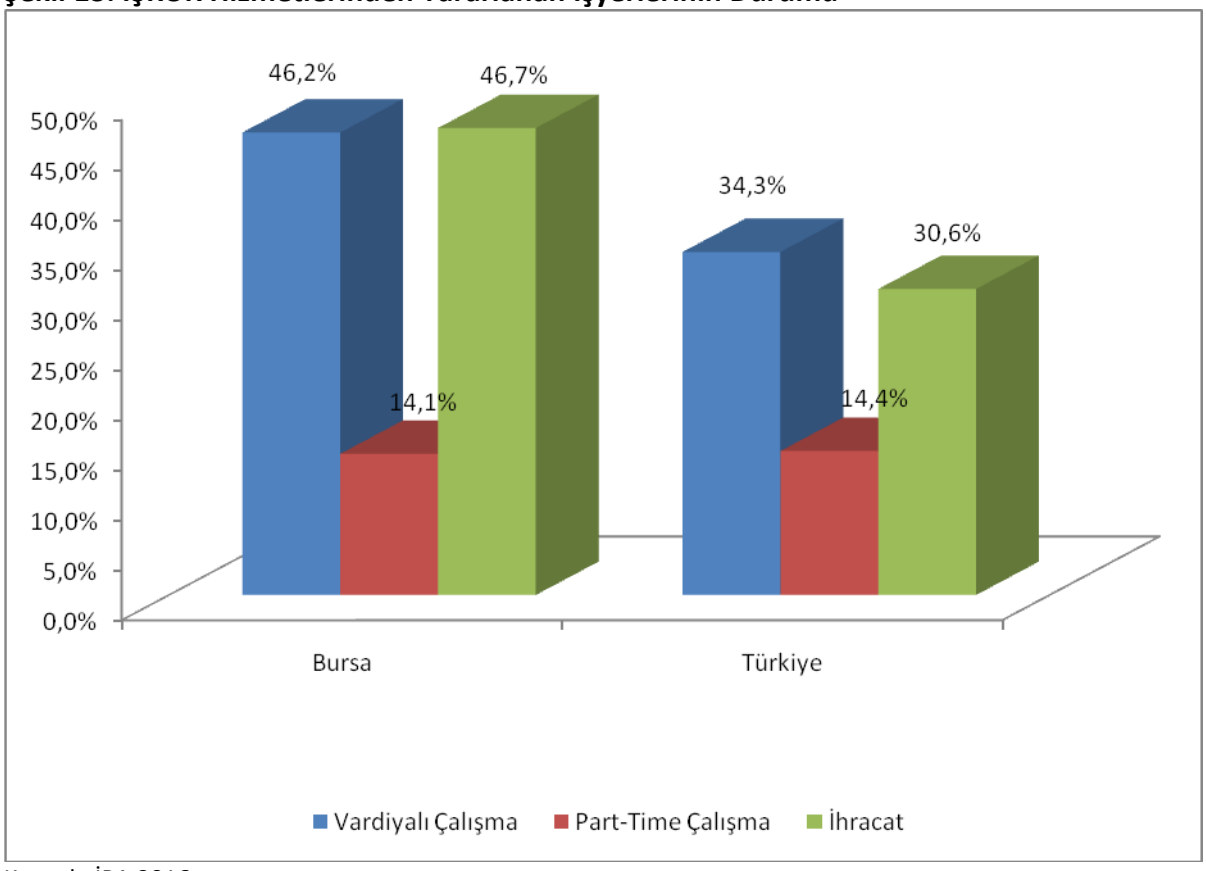

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 34,3'ü vardiyalı çalışma yapmaktadır. Bursa ilinde ise bu oran yüzde 46,2 olarak gerçekleşmiştir. Ancak Bursa ilindeki araştırma kapsamına giren tüm işyerlerinin yüzde 37,4'ü vardiyalı çalışma yapmaktadır.

Bu farklar part-time çalışma yapılan işyerleri için belirgin olmamakla birlikte ihracat yapma durumu için aynı husus söz konusu değildir.

Bursa ilinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerleri il geneline göre daha yüksek oranda vardiyalı çalışma ve ihracat yapmaktadır. Ancak part-time çalışanı olan işyeri oranı İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinde daha düşüktür.

Mevcut İstihdam

Bursa ilinde araştırma kapsamına dahil olan 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların verileri Mevcut İstihdam başlığı altında incelenecektir.

Bursa ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 326 bin 538 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 242 bin 238 çalışan erkeklerden, 84 bin 300 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam
İmalat	164.445	53.629	218.074
Toptan ve perakende ticaret	20.803	10.214	31.018
İnşaat	18.608	1.937	20.546
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9.990	4.058	14.048
Ulaştırma ve depolama	8.174	1.186	9.360
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	4.864	2.573	7.436
Eğitim	2.412	3.827	6.239
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.727	3.986	5.712
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3.971	1.287	5.258
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	1.909	139	2.048
Madencilik ve taş ocakçılığı	1.895	112	2.007
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	909	321	1.229
Diğer hizmet faaliyetleri	695	339	1.034
Gayrimenkul faaliyetleri	789	209	998
Bilgi ve iletişim	663	272	935
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	270	44	314
Finans ve sigorta faaliyetleri	113	169	282
Genel Toplam	**242.238**	**84.300**	**326.538**

Kaynak: İPA 2016

Sektörlere göre dağılımda ise; Bursa ilinde çalışanların önemli bir ağırlığı İmalat sektöründe istihdam edilmektedir. İmalat sektörünün Bursa ili için önemi bu verilerden de anlaşılmaktadır. Erkeklerde yüzde 68oranında, kadınlarda ise yüzde 64 oranında İmalat sektöründe istihdam edilme durumu söz konusudur. Erkek ve kadınlarda geriye kalan yüzde 32'lik ve yüzde 36'lık oranlarda diğer sektörlerde çalışma durumu tespit edilmiştir. Toplam çalışan sayıları içinde ise imalat sektöründe çalışma oranı yüzde 67 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde Eğitim, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörlerinde kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

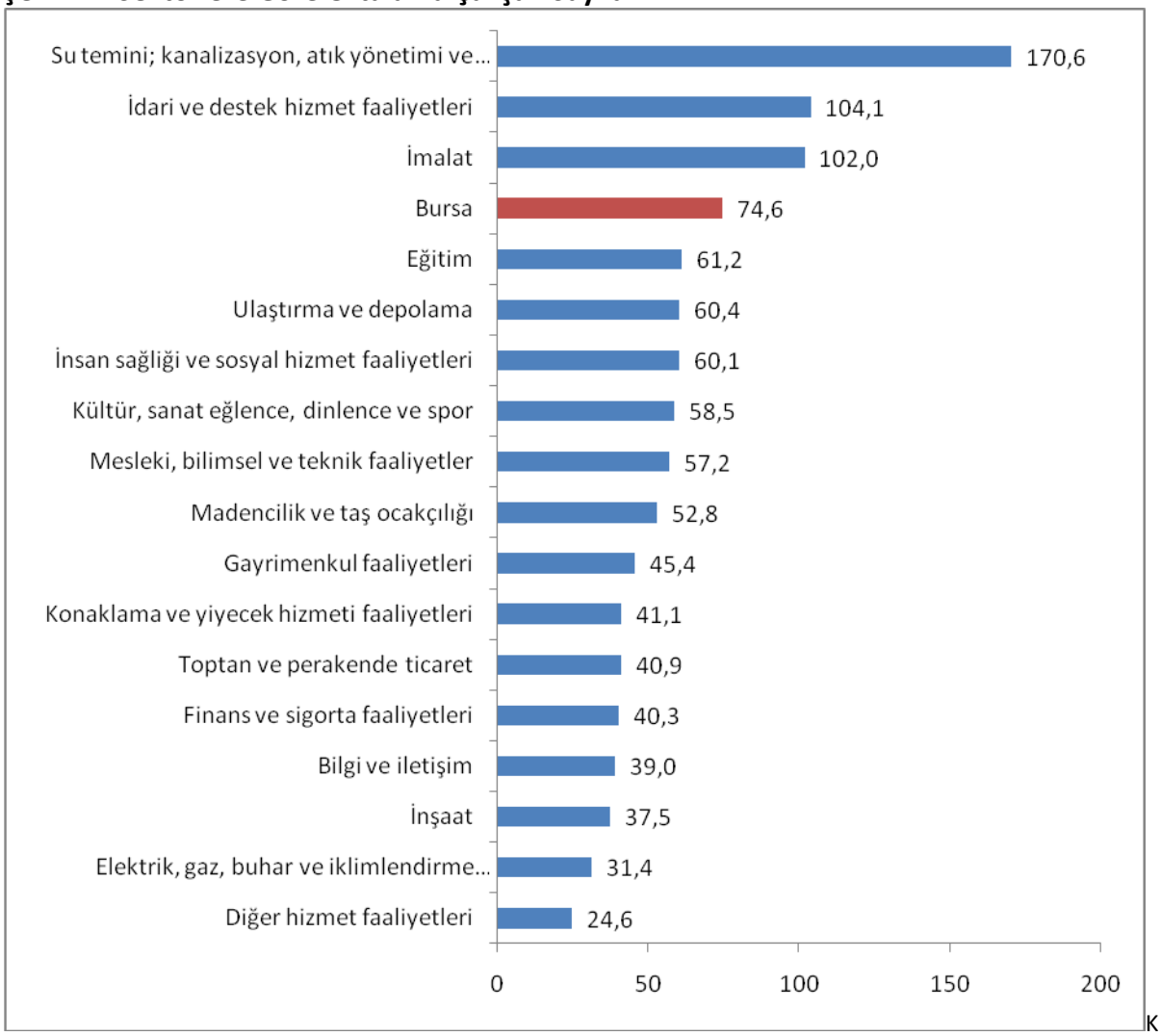

K

aynak: İPA 2016

Yukarıdaki şekil 14'te Bursa ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerindeki ortalama çalışan sayıları gösterilmiştir. İl geneline bakıldığında her işyerinde ortalama olarak 74,6 kişi istihdam edilmektedir. Sektörler özelinde incelendiğinde; ortalama çalışan sayısı en fazla Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektöründe bulunmaktadır. Bu sektördeki işyerlerinde ortalama 170,6, ikinci sırada bulunan İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe 104,1 kişi ve üçüncü sırada bulunan İmalat sektöründe 102 kişi istihdam edilmektedir. Bu üç sektör il geneli ortalamasının üzerinde bulunmaktadır. İmalat sektörünün Bursa ili için en yüksek istihdamı barındıran bir sektör olduğu daha önce ifade edilmişti. İmalat sektöründeki işyeri sayısının da diğer sektörlere nazaran daha fazla olması ortalama çalışan sayısı sıralamasında bu sektörün üçüncü sırada olmasının sebebini oluşturmaktadır.

İl genelindeki çalışan sayıları, sektörlerden sonra meslek grubu bazında da tablo 11'deki veriler üzerinden değerlendirilebilir.

Tablo 11: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	75.649	14.844	90.493
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	64.415	22.696	87.111
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	24.772	13.267	38.040
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	24.077	5.589	29.666
Profesyonel Meslek Mensupları	15.648	11.406	27.054
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	16.391	9.411	25.802
Hizmet Ve Satış Elemanları	14.450	5.037	19.487
Yöneticiler	5.325	1.295	6.620
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	1.511	755	2.266
Genel Toplam	**242.238**	**84.300**	**326.538**

Kaynak: İPA 2016

Toplam çalışanların içerisinde Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda çalışanlar önemli bir oranda bulunmaktadır. Toplam çalışanların yüzde 27,7'si, erkek çalışanların yüzde 31,2'si ve kadın çalışanların yüzde 17,6'sı bu meslek grubunda bulunmaktadır. İkinci sırada ise Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu yer almakta ve yüzde 26,7 oranında çalışanı barındırmaktadır.

Nitelik Gerektirmeyen Meslekler grubunda çalışanlar incelendiğinde ise; yüzde 65,1 oranında erkeklerin, yüzde 34,9 oranında ise kadınların olduğu görülmektedir. Çalışan sayısının en az olduğu meslek grubu ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları olmuştur. Bu oranın düşük olmasında mevsimselliğin önemli rol oynadığı söylenebilir.

Tablo 12: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

İşyeri Yaşı	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	14.528	7.009	21.538
5-9	31.738	13.664	45.402
10-14	33.306	14.781	48.087
15-19	26.911	8.673	35.584
20-24	36.359	13.703	50.062
25+	99.394	26.470	125.865
Genel Toplam	**242.238**	**84.300**	**326.538**

Kaynak: İPA 2016

Tablo 12'de ise çalışanların istihdam edildiği işyerlerinin yaş bilgileri bulunmaktadır. Bu tabloda öne çıkan en önemli husus; işyeri yaşı büyüdükçe toplam çalışanlar içerisinde kadınların oranında azalma meydana gelmesidir. 0-4 yaş arasında olan işyerlerinde çalışanların yüzde 32,5'i kadınlardan oluşmaktayken, 5-9 yaş arasındaki işyerlerinde çalışanların içindeki kadınların oranı yüzde 30,1; 10-14 yaş için yüzde 30,7; 15-19 yaş için yüzde 24,4 olarak gerçekleşmiştir. 20-24 yaş arasında olan işyerlerinde kadınların oranı yüzde 27,4 ile biraz daha yüksek olmakla birlikte 25+ yaş için yüzde 21 olarak gerçekleşmiştir.

25 ve daha fazla yıldır faaliyet gösteren işyerlerinin toplam işyerleri içindeki oranı yüzde 17,1'dir. Ancak toplam işyerleri içindeki payı az olmasına rağmen toplam çalışanların yüzde 38,5'i 25 ve daha fazla yıldır faaliyet gösteren işyerlerinde istihdam edilmektedir.

Tablo 13'de ise Bursa ilinde cinsiyet bazında en fazla çalışılan meslekler görülmektedir. Özellikle ilk iki mesleğin erkek çalışanlar ve toplam çalışanlar bazında aynı olması toplam çalışanlar içinde erkeklerin ağırlıkta olmasından kaynaklıdır. Beden İşçisi(Genel) ve Seri Üretim Tezgah Operatörü mesleği hem toplam çalışanlar hem de erkek çalışanlar arasında en fazla çalışılan ilk iki mesleği oluşturmaktadır. Kadın çalışanlar arasında ise ilk sırada Makineci (Dikiş) mesleği yer almaktadır.

Tablo 13:En Fazla Çalışanı Olan Meslekler

Erkek	Kadın	Genel
Beden İşçisi (Genel)	Makineci (Dikiş)	Beden İşçisi (Genel)
Seri Üretim Tezgah Operatörü	Temizlik Görevlisi	Seri Üretim Tezgah Operatörü
Otomotiv Montaj İşçisi	Muhasebeci	Temizlik Görevlisi
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	Kablo Ağı Bantlama Elemanı	Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı
Şoför-Yük Taşıma	Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	Kalite Kontrolcü
Güvenlik Görevlisi	Büro Memuru (Genel)	Otomotiv Montaj İşçisi
Kalite Kontrolcü	Kalite Kontrolcü	Kablo Ağı Bantlama Elemanı
Metal Mamuller Montaj İşçisi	Beden İşçisi (Genel)	Makineci (Dikiş)
Makine Mühendisi	Beden İşçisi (Temizlik)	Güvenlik Görevlisi
Gaz Altı Kaynakçısı	Kalite Kontrolcü-Tekstil	Şoför-Yük Taşıma

Kaynak: İPA 2016

Toplam çalışanlar içinde en fazla istihdamı barındıran üçüncü meslek Temizlik Görevlisidir ve bu mesleği de takip eden diğer meslekler; Dokumacı, Kalite Kontrolcü, Otomotiv Montaj İşçisi, Kablo Ağı Bağlama Elemanı ve Makineci (Dikiş) olarak görülmektedir.

AÇIK İŞLER

Açık işler; işgücü piyasasında işverenlerin ihtiyaçlarını ortaya koyan, gerek meslek gerekse talep edilen beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde etmek suretiyle açılacak olan mesleki eğitim kursları, işverenlere verilmesi muhtemel teşvikler ve iş arayanları doğru mesleklere yöneltmek anlamında alınacak kararları etkileyen önemli verileri içermektedir.

Çalışma kapsamında işyerlerine ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı ve İşyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında, bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları ve aranma süresi de sorulmuştur. Bu başlık altında açık iş kapsamında derlenen veriler incelenecektir.

Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı

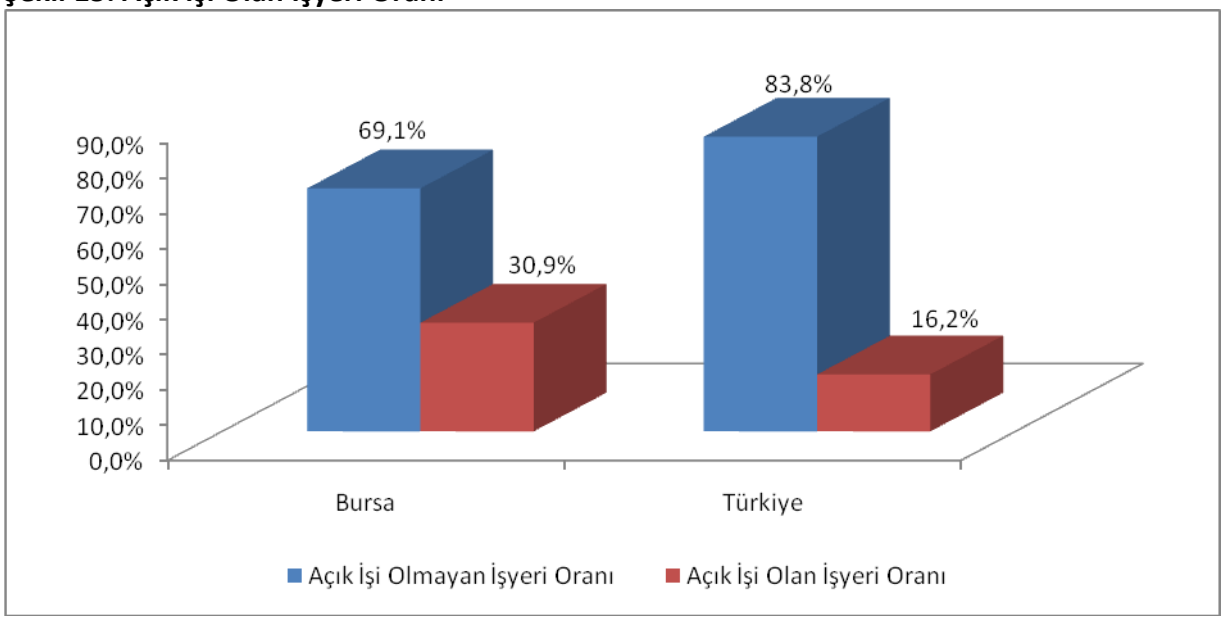

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 30,9'unda açık iş bulunmaktadır. Bu oran Türkiye ortalamasına göre yüksek olup Türkiye geneli için açık işi olan işyeri oranı yüzde 16,2 olarak gerçekleşmiştir.

Bursa ilinde 1.354 işyerinden 7.938 kişilik açık iş tespit edilmiş olup, sektörlere göre açık iş sayıları tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı

Sektörler	Toplam Açık İş Sayısı
İmalat	4.767
Toptan ve perakende ticaret	1.386
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	571
İnşaat	537
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	202
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	165
Ulaştırma ve depolama	107
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	60
Eğitim	48
Diğer hizmet faaliyetleri	47
Bilgi ve iletişim	17
Madencilik ve taş ocakçılığı	14
Gayrimenkul faaliyetleri	8
Finans ve sigorta faaliyetleri	3
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2
Genel Toplam	**7.938**

Kaynak: İPA 2016

Bursa ili İşgücü Piyasası Araştırması sonucunda da Kurum verilerinde olduğu gibi İmalat sektörünün açık işlerde önemli bir ağırlığının olduğu görülmektedir. 7.938 kişilik açık işin yüzde 60,1'ine tekabül eden 4.767 kişilik kısmı İmalat sektöründeki işverenlerden gelmiştir. Açık iş sayısının yoğun olduğu diğer sektörler ise Bilgi ve İletişim ile Toptan ve Perakende Ticarettir.

Tablo 15'te ise sektörler özelinde açık iş oranları ile ilgili sektördeki işyerlerinin açık iş verme oranları gösterilmiştir.

Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı

Sektörler	Açık İş Oranı	Açık İşi Olan İşyeri Oranı
Diğer hizmet faaliyetleri	4,4%	32,5%
Toptan ve perakende ticaret	4,3%	26,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3,9%	34,7%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,8%	30,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2,6%	31,9%
İnşaat	2,5%	19,7%
İmalat	2,1%	38,1%
Bilgi ve iletişim	1,8%	14,3%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,2%	33,3%
Ulaştırma ve depolama	1,1%	19,7%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1,1%	17,8%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,8%	22,7%
Eğitim	0,8%	12,9%
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,7%	21,9%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,2%	9,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,2%	5,3%
Genel Toplam	**2,4%**	**30,9%**

Kaynak: İPA 2016

Açık iş oranı; açık iş sayısının, açık iş sayısı ve mevcut istihdam sayısının toplamına oranlanması suretiyle elde edilmektedir. Tablo 15'ten de görüleceği üzere Bursa ilinde açık iş oranı yüzde 2,4 olarak tespit edilmiş olup, bu oran Bursa ilindeki 20+ istihdamlı işyerleri bağlamında her 98 kişilik dolu kadronun yanında 2 kişilik doldurulmayı bekleyen kadronun bulunduğu anlamına gelmektedir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 4,4 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörü olarak tespit edilmiştir.

Açık iş verme oranında ise İmalat sektörü ön plana çıkmıştır. Bu sektördeki her 3 işyerinden 1'inde açık iş bulunmaktadır. İmalat sektörünü yüzde 34,7 ile İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü ve yüzde 33,3 ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü takip etmektedir. Bir diğer ifadeyle bu sektörlerdeki her 3 işyerinden 1'inde açık iş mevcuttur.

Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları

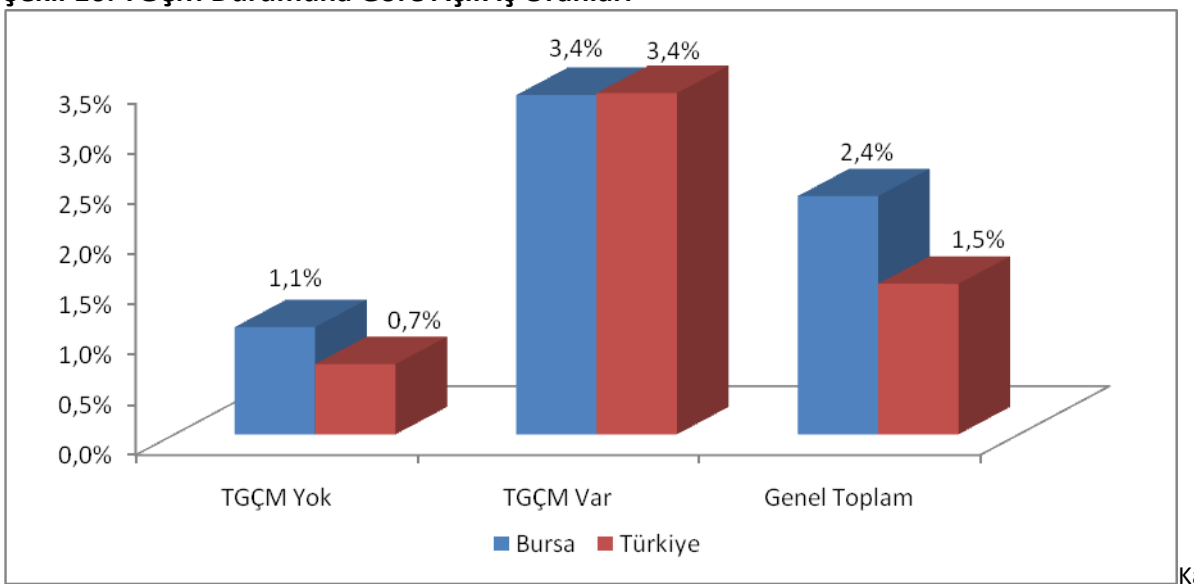

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde ihtiyaç duydukları mesleklerin temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin açık iş oranı yüzde 3,4 puanla Türkiye geneliyle aynı orana sahiptir. Teminde güçlük çekmeyen işyerlerinin açık iş oranı ise yüzde 1,1 olarak gerçekleşmiştir. Bursa ilinin bu oranı ise Türkiye ortalamasının üstünde kalmıştır. Teminde güçlük çeken işyerlerinde doldurulmayı bekleyen boş pozisyonların daha çok olması doğaldır. İşverenlerin ihtiyaç duydukları alanlarda talep ettiği personeli muhtelif nedenlerle istihdam edememesi bir anlamda söz konusu kadronun boş kalması anlamına gelecektir.

Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları

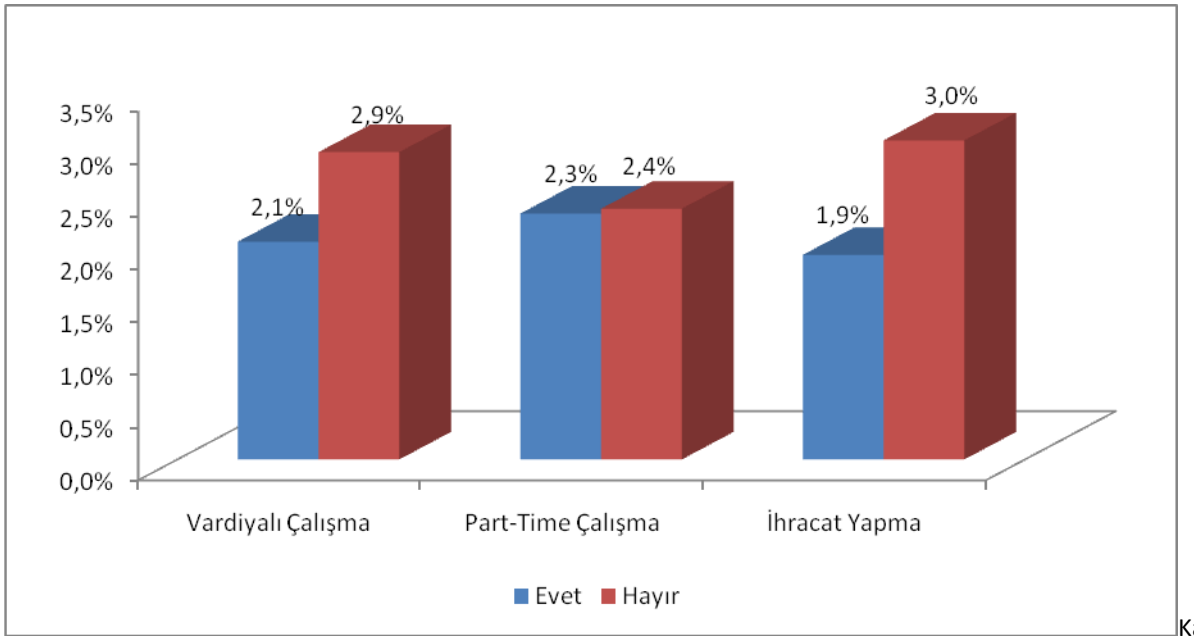

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde vardiyalı çalışma yapan 20+ istihdamlı işyerlerinin açık iş oranı yüzde 2,1, vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 2,9 olarak tespit edilmiştir. Part-time çalışma yapılan işyerlerinde ise açık iş oranı yüzde 2,3, yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 2,4'tür. İhracat yapılan işyerlerinde de açık iş oranı yüzde 1,9, yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 3 olarak tespit edilmiştir.

Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

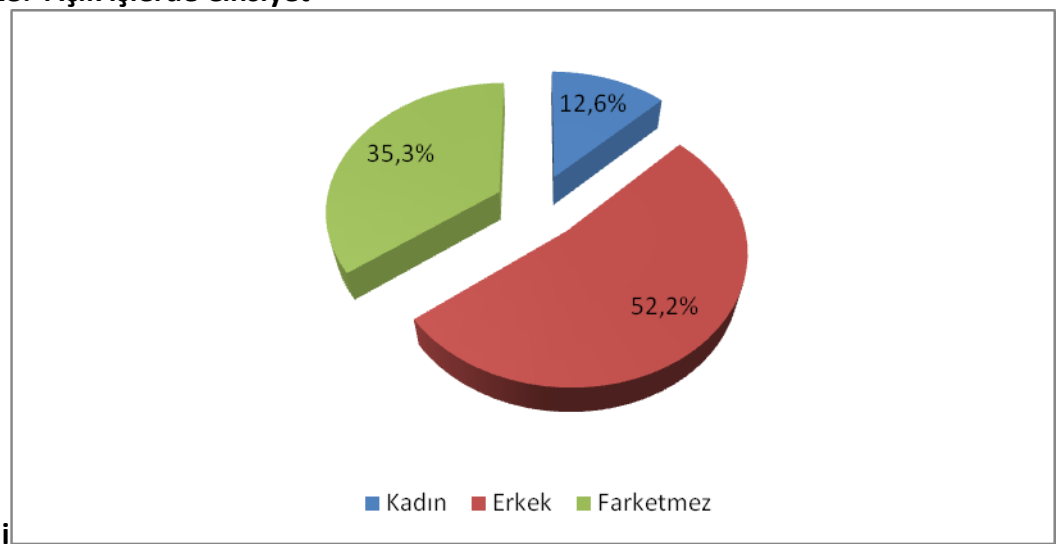

Kaynak: İPA 2016

Yukarıdaki şekil 18'de ise Bursa ilinde araştırma sonucunda elde edilen açık işlerde işverenlerin cinsiyet tercihleri gösterilmektedir. Açık işlerin yüzde 52,2'sinde işverenlerin erkek işgücü talebi ortaya çıkmaktadır. Kadın işgücü istihdam etme eğilimi ise düşük düzeyde kalmış ve bu oran yüzde 12,6 olarak tespit edilmiştir. İşverenler açık işlerinde yüzde 35,3 oranında belli bir cinsiyet tercihinde bulunmamışlardır. Bu oranlar işverenlerin tercihini analiz etmek anlamında tek başına yeterli olmamaktadır. Zira açık işlerde daha çok hangi meslekte ve hangi beceri düzeyinde talebin olduğu cinsiyet analizinde özellikle gerekli görülmektedir.

Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

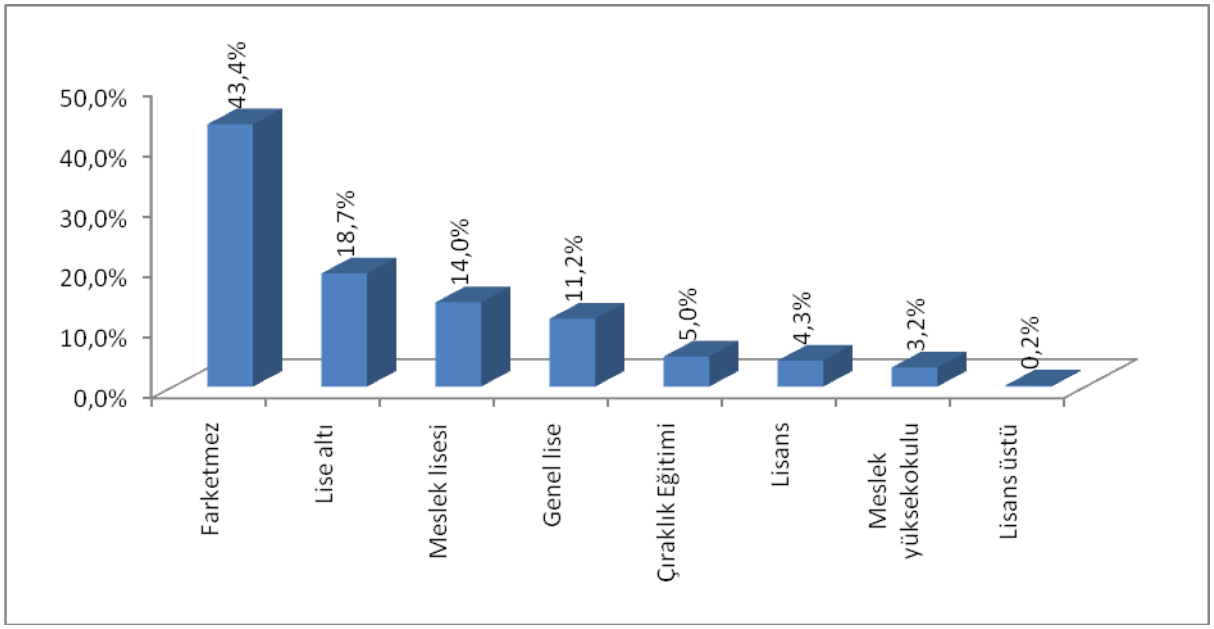

Kaynak: İPA 2016

İşverenlerin ihtiyaç duyduğu ve muhtelif açık iş arama kanallarını kullanarak işgücü talebini ilettikleri açık işlerinde asgari eğitim düzeyi de önemli bir tarafı oluşturmaktadır.

Bursa ilindeki açık işlerin yüzde 43,4'ünde işverenler, çoğu talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını vermişlerdir. En fazla oranda ikinci sırada bulunan eğitim düzeyi ise lise altı seviyesi olarak görülmektedir. Kısaca açık işlerin yarısından fazlası fark etmez ve genel lise ön plana çıkmıştır.

Şekil 20:Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

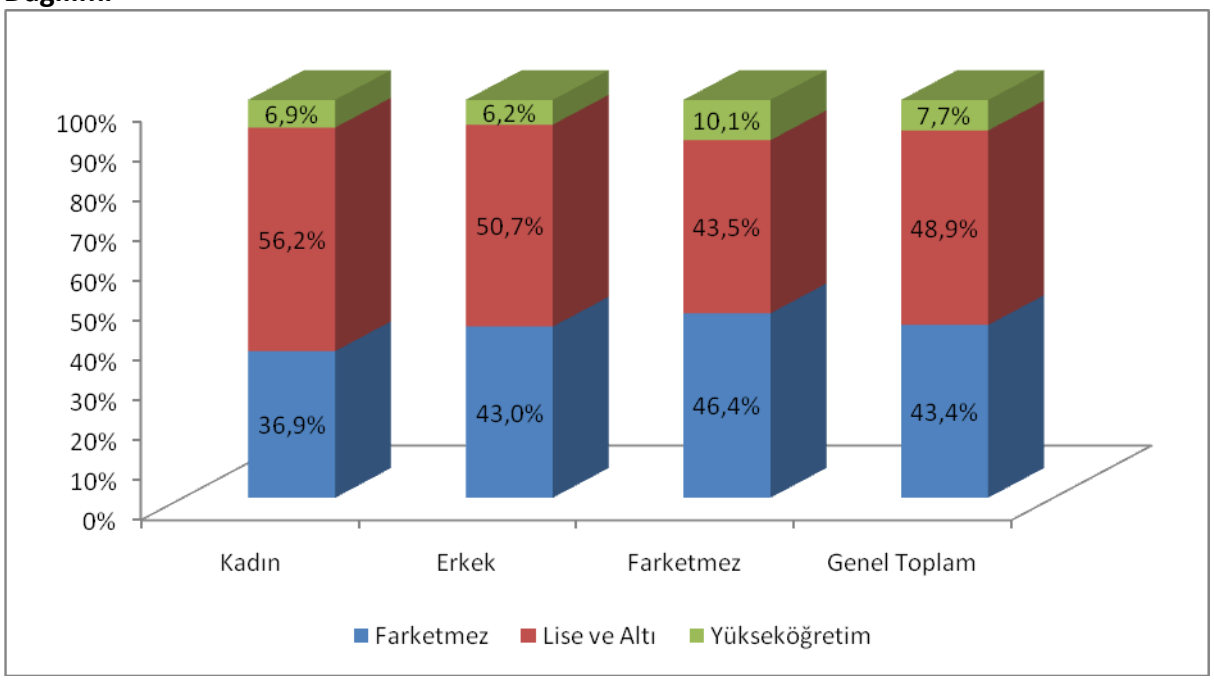

Kaynak: İPA 2016

Şekil 20'de görüleceği üzere lise ve altı seviyesi genel olarak ağırlıkta talep edilmiştir. Kadın ve erkek işgücü talebi için bir değerlendirme yapılacak olursa; kadınlarda erkeklere nazaran daha fazla oranda lise ve altı ile yükseköğretim seviyesinde işgücü talep edilmiştir. Grafikte öne çıkan bir diğer husus da; herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayarak verilen açık işlerde yükseköğretim seviyesindeki işgücü talepleri, cinsiyet tercihinde bulunulan açık işlerdeki yükseköğretim tercihine göre daha fazladır. Zira bu eğilimin nedeni, eğitimli işgücünün talep edildiği sektör ve mesleklerdeki "beyaz yakalı" istihdamı ön plana çıkmasıyla işgücü talebinde cinsiyet tercihinin eğitim tercihinin yanında çok bir anlam ifade etmemesi olarak söylenebilir.

Açık işlerdeki eğitim talepleri cinsiyete göre farklılaşabildiği gibi sektörel düzeyde de birtakım hususları öne çıkarmaktadır. Bazı sektörlerde yüksek düzeyde bir eğitim talebinde bulunulmaktayken bazılarında da işverenler nezdinde herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bile bulunulması önem ifade etmemektedir. Tablo 16'da Bursa ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde sektörlere göre talep edilmiş olan eğitim düzeylerine ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 16:Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Sektörler	Farketmez	Lise ve Altı	Yükseköğretim
Madencilik ve taş ocakçılığı	41,7%	58,3%	0,0%
İmalat	40,3%	52,2%	7,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	66,7%	33,3%	0,0%
İnşaat	56,4%	36,1%	7,5%
Toptan ve perakende ticaret	57,6%	38,7%	3,7%
Ulaştırma ve depolama	57,1%	30,8%	12,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	42,7%	51,6%	5,7%
Bilgi ve iletişim	0,0%	80,0%	20,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%	100,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,0%	50,0%	50,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	33,3%	35,4%	31,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	35,8%	63,7%	0,5%
Eğitim	50,0%	12,5%	37,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4,1%	50,7%	45,3%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	100,0%	0,0%	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	26,7%	51,1%	22,2%
Genel Toplam	**43,4%**	**48,9%**	**7,7%**

Kaynak: İPA 2016

İşyerlerinden alınan açık işlerin tamamı için yükseköğretim seviyesinde talep verilen sadece bir sektör bulunmaktadır. Bu sektör Finans ve Sigorta Faaliyetleridir. Tamamen lise ve altı seviyesinde açık iş verilen sektör bulunmamaktadır.

Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektöründeki açık işlerin tamamında herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bulunulmamıştır. Bu husus da aslında bu işlerin çok nitelik gerektirmeyen meslekler olduğunu ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle lise altı ya da üniversite mezunu işgücü de işe başvuru yapsa işveren nezdinde çok bir anlam ifade etmeyecektir. İşe başvuru yapacak kişiler açısından ise; işin düşük nitelikli olmasından dolayı ortalama ya da daha yüksek bir eğitim seviyesine sahip olanların bu işlere başvuru yapmayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmeyen ikinci sektör ise Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektörü olmuştur. Bu sektördeki açık işlerin yüzde 66,7'sinde işverenler "fark etmez" seçeneğini tercih etmişler ve yüzde 33,3'ünde de lise ve altı seviyesi talep edilmiştir.

Açık işlerinde işverenlerin mutlaka belirli bir eğitim seviyesinde talep verdikleri sektörler ise; Bilgi ve İletişim, Finans ve Sigorta Faaliyetleri ve Gayrimenkul Faaliyetleri sektörleri olmuştur.

Şekil 21:Açık İşlerin Arama Süresine Göre Dağılımı

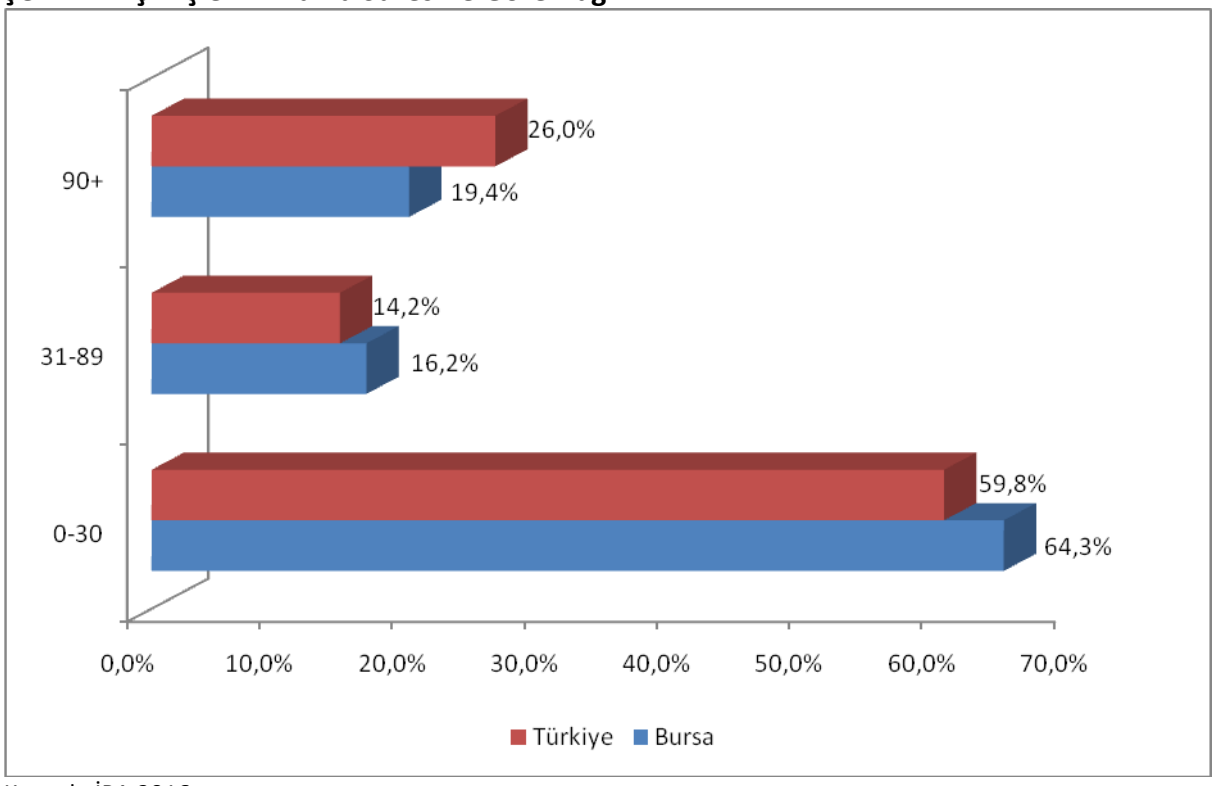

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin arama sürelerine göre dağılımı incelendiğinde; Bursa ilinde açık işlerin yüzde 64,3'ü 0-30 gün arasında aranmaktadır. Bu oran Türkiye geneline göre daha yüksek tespit edilmiştir. 31-89 gün arasında aranan açık işlerin oranı ise yüzde 16,2'dir. Bu oran da Türkiye geneline göre yüksek gerçekleşmiş olup, 90 ve daha fazla günde aranan açık işlerin oranına bakıldığında bu sefer Bursa'da gerçekleşen oran Türkiye geneline göre düşük kalmıştır. Yani Bursa ilinde açık işlerin Türkiye geneline göre daha kısa sürede karşılandığı söylenebilir.

Tablo 17: Açık İş Arama Süresinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Açık İş Arama Süresi	Kadın	Erkek	Farketmez	Genel Toplam
0-30 Gün	77,1%	65,7%	57,8%	64,3%
31-89 Gün	10,4%	14,6%	20,7%	16,2%
90+ Gün	12,5%	19,7%	21,5%	19,4%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin arama süresi cinsiyet bazında değerlendirilebilir. Kadın işgücü tercihinde bulunulmuş olan açık işlerde arama süresinde 0-30 gün yüzde 77,1 oranında gerçekleşmiştir. Erkek işgücü taleplerinde ise bu oran yüzde 65,7 olarak tespit edilmiştir. Kadınlarda 31-89 gün arasında açık iş arama süresi 10,4 iken erkeklerde yüzde 14,6 oranında gerçekleşmiştir. 90 gün ve daha fazla süredir aranan açık işlerde erkekler kadınlara nazaran daha ön plandadır. Fakat en yüksek oranda herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmamış açık işlerde, yüzde 21,5 oranında gerçekleşmiştir.

Şekil 22: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

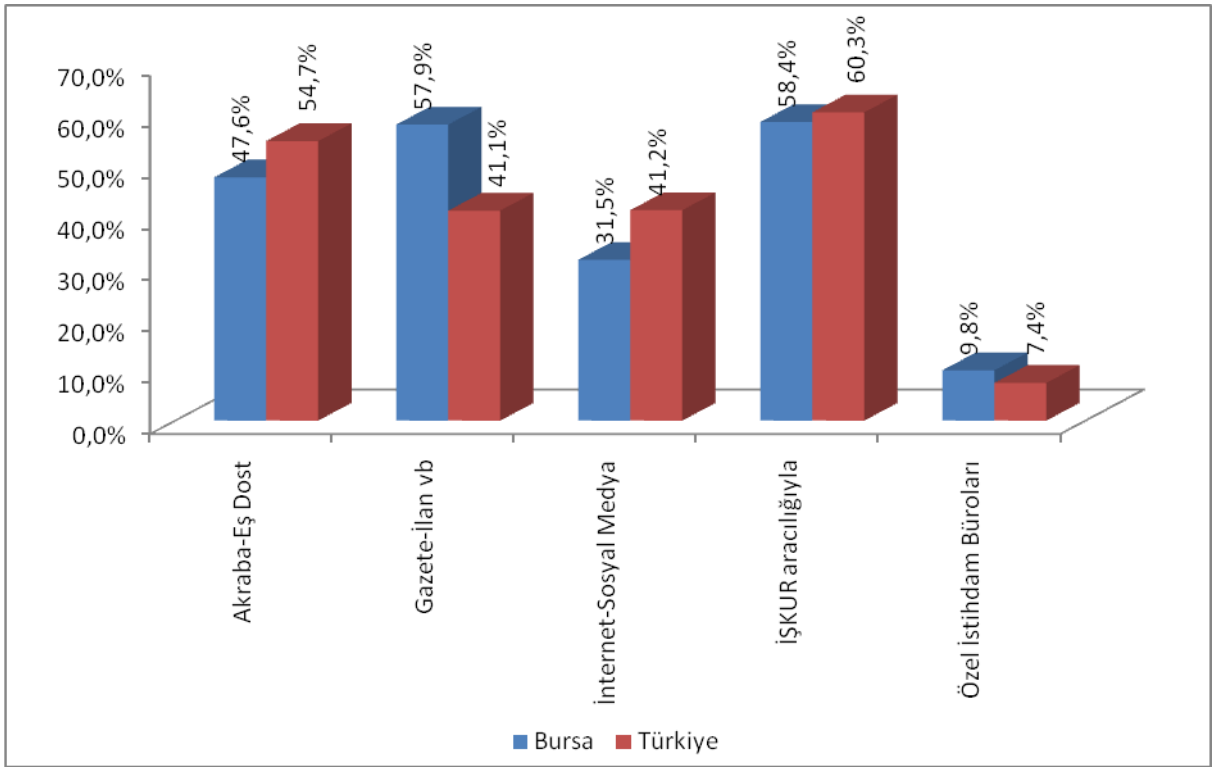

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin hangi arama kanalı ile işgücü piyasasına sunulduğu da özellikle İŞKUR için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Piyasadaki açık işlerin Kuruma kazandırılması yoluyla daha çok kişiyi işe yerleştirmek için hangi beceri ve eğitim düzeylerinin talep edildiğinin bilinmesi açılacak olan aktif işgücü programlarının etkinliği açısından önem arz etmektedir.

Şekil 22'de Bursa ili ve Türkiye genelinde karşılaştırmalı olarak açık işlerin arama kanalına göre dağılımı mevcuttur. Bursa ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 58,4'ü İŞKUR'a verilmiştir. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 60,3 olarak gerçekleşmiştir. Bursa ilinde işverenler daha sonra gazete-ilan vb. arama kanalını kullanmıştır. Akraba-eş dost ve İnternet-sosyal medya arama kanalları sıralamayı takip etmektedir. Bu iki arama kanalı için Türkiye gerçekleşmelerinin Bursa iline göre daha yüksek bir oranda olduğu görülmektedir. Ancak özel istihdam bürolarının kullanılması hem Bursa ili hem de Türkiye geneli için yakın oranlarda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi

Eğitim Düzeyi/Arama Kanalları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR Aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Çıraklık Eğitimi	61,7%	43,1%	25,6%	67,8%	1,6%

Lise Altı	44,7%	62,9%	23,4%	63,1%	7,6%
Genel Lise	30,4%	49,4%	25,9%	56,2%	16,1%
Meslek Lisesi	41,4%	51,2%	57,1%	61,1%	8,9%
Meslek Yüksekokulu	50,2%	52,7%	44,4%	60,1%	4,2%
Lisans	29,3%	45,6%	53,1%	28,2%	13,7%
Lisansüstü	73,8%	52,7%	39,1%	46,2%	13,3%
Fark etmez	55,1%	63,4%	25,7%	58,0%	10,5%
Genel Toplam	**47,6%**	**57,9%**	**31,5%**	**58,4%**	**9,8%**

Kaynak: İPA 2016

Çıraklık eğitiminde talep verilen açık işlerde özel istihdam büroları az tercih, İŞKUR ve akraba-eş dost kanalları yüksek oranda kullanılmıştır. Lise altı seviyelerinde de yine özel istihdam büroları az kullanılmışken, yüzde 63,1 oranında İŞKUR aracılığıyla işverenler açık işlerini karşılamaya çalışmışlardır. Özel istihdam büroları özelinde eğitim seviyesi arttıkça daha fazla açık işin bu kanal üzerinden piyasaya sunulduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Genel lise talebinde yüzde 16,1; lisan talebinde 13,7 ve lisansüstü talebinde 13,3 oranında özel istihdam büroları arama kanalı olarak kullanılmıştır. Bir diğer ifadeyle daha nitelikli ve yüksek eğitim derecesine sahip işgücünü istihdam etmek isteyenler ağırlıklı olarak özel istihdam bürolarını tercih etmektedir.

Herhangi bir eğitim seviyesi tercihinde bulunulmayan açık işler için işverenler çoğunlukla gazete ve ilan vb. ile İŞKUR'u arama kanalı olarak kullanmaktayken özel istihdam büroları ise daha az tercih edilmiştir.

Şekil 23'te ise İŞKUR hizmetlerinden yararlanan ve yararlanmayan işverenlerin açık işlerindeki arama kanallarının dağılımı incelenecektir.

Şekil 23: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

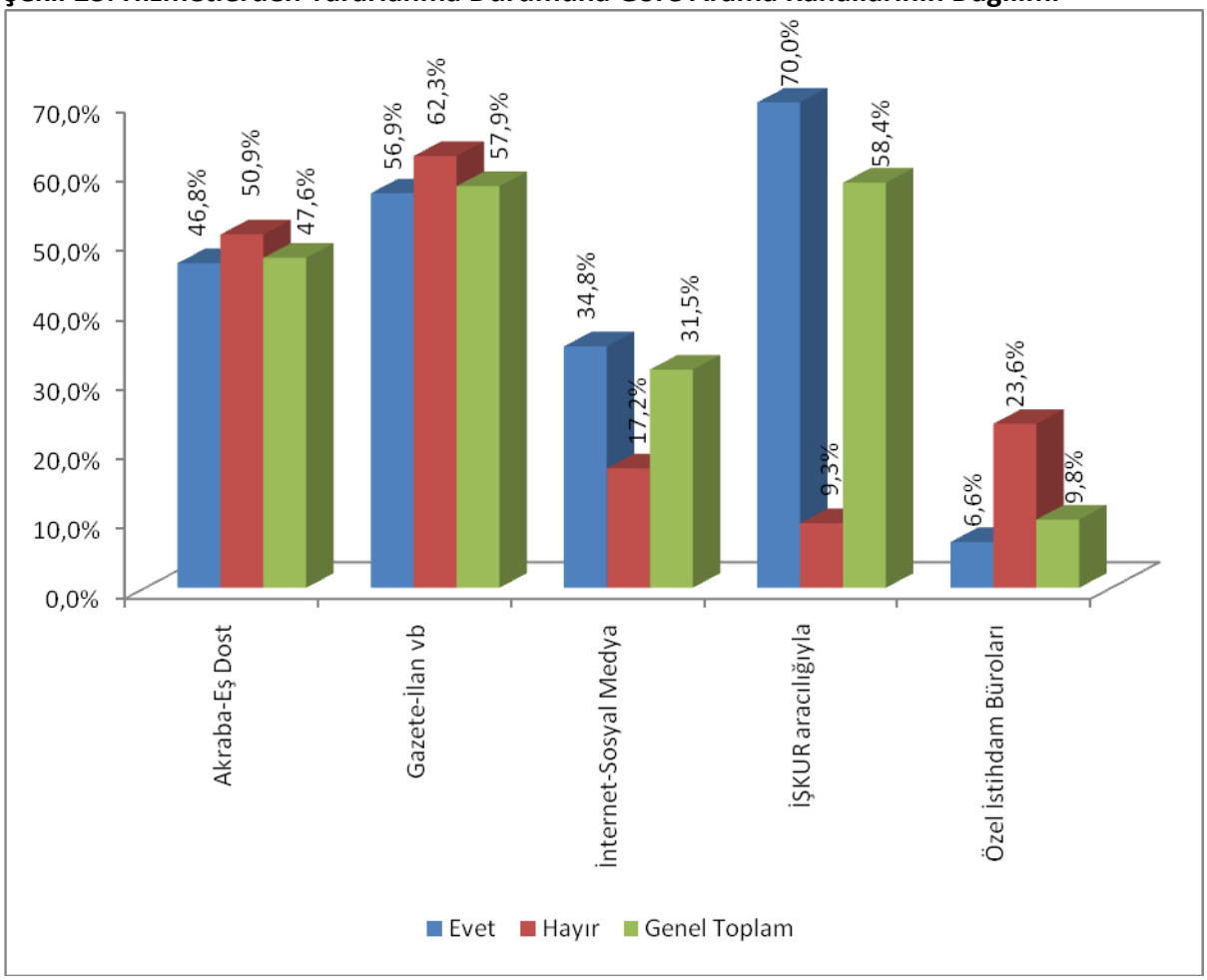

Kaynak: İPA 2016

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde yüzde 70 gibi önemli bir oranda İŞKUR'un arama kanalı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu oran İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri için yüzde 9,3'te kalmıştır. İŞKUR hizmetlerinden yararlanmış olan işverenler açık işlerini de Kuruma bildirme yönünde eğilim sergilemişlerdir.

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerleri açık işleri için özel istihdam bürolarını yüzde 6,6 oranında kullanmışlarken, Kurum hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri açık işlerinde özel istihdam bürolarını yüzde 23,6 oranında kullanmışlardır. Bu durum bize İŞKUR hizmetlerinden yararlananların arama kanalı olarak özel istihdam bürolarını daha fazla kullandığını göstermektedir.

Tablo 19: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Sıralaması

Beceriler	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	1	1	2	1

Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	2	2	2	1	2
Takım Çalışması	3	3	3	3	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	4	4	4	4
Proje Tabanlı Çalışma	5	6	5	5	6	5
Bilgisayar kullanımı	6	8	6	8	5	6
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	7	5	8	7	8	7
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	8	9	7	6	7	8
Satış ve Pazarlama Becerisi	9	7	9	9	9	9
Yabancı Dil	10	10	10	10	10	10

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerde talep edilen asgari eğitim seviyesinden sonra işverenlerin istihdam etmeyi düşündüğü işgücünde aranılan beceriler de planlanacak politikalar için stratejik alanı oluşturmaktadır.

Bursa ilinde genel olarak açık işlerde istenen becerilerde ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi gelmektedir. İkinci sırada ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve daha sonra Takım Çalışması, İletişim ve İfade Yeteneği, Proje Tabanlı Çalışma, Bilgisayar Kullanımı, Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme, Hesap Yapabilme (Analitik Beceri),Satış ve Pazarlama becerisi ve Yabancı Dil gelmektedir.

Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe sadece özel istihdam büroları arama kanalı için ilk sırada değil ikinci sırada yer almıştır. Diğer bütün arama kanalları için bu beceri hep ilk sırada yerini almıştır.

İŞKUR üzerinden piyasaya sunulan açık işlerde ise yabancı dil becerisi en az istenen özellik olarak dikkat çeken bir husustur.

Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı

Meslek Grubu	Açık İş Sayısı
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	2.788
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2.641
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	771

Hizmet Ve Satış Elemanları	654
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	395
Profesyonel Meslek Mensupları	354
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	280
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	28
Yöneticiler	27
Genel Toplam	**7.938**

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 35,1'dir. İkinci sırada ise Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubu bulunmaktadır.

Açık sayısının yanında daha çok açık iş oranları önemlidir. Tablo 21'de meslek gruplarına göre açık iş oranları bulunmaktadır.

Bursa ili için tespit edilen yüzde 2,4 açık iş oranı meslek grupları bazında da değerlendirildiğinde açık iş oranının en yüksek oranda yüzde 3,2 ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda olduğu görülmektedir. Daha sonra ise sırayla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar gelmektedir. Hem açık iş sayısı hem de açık iş oranının yüksek olması bakımından bu iki meslek grubunda işgücü taleplerinin yoğunlaştığını söyleyebiliriz.

Tablo 21: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları

Meslek Grupları	Açık İş Oranı
Hizmet Ve Satış Elemanları	3,2%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	3,1%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2,8%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	2,0%

Profesyonel Meslek Mensupları	1,3%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1,3%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	1,2%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1,1%
Yöneticiler	0,4%
Genel Toplam	2,4%

Kaynak: İPA 2016

Özellikle Yöneticiler ve Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubunda açık iş oranları az görünmektedir. Yönetici pozisyonu genellikle sermayedar olan işletme yöneticisiyle aynı kişi olduğundan ve yöneticiler diğer meslek gruplarına göre daha fazla oranda işyerleri tarafından kendi içinden karşılandığından bu meslek grubunda açık iş talebi fazla olmamıştır.

İl geneli açık iş oranının altında bulunan meslek grupları ise Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, Profesyonel Meslek Mensupları, Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları ve Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanlarıdır.

Tablo 22: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyet Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Kadın	Erkek	Farketmez	Genel Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	9,6%	2,5%	2,9%	3,5%
Hizmet Ve Satış Elemanları	3,7%	5,4%	14,1%	8,2%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	14,8%	9,8%	7,7%	9,7%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	0,0%	0,7%	0,0%	0,4%

Profesyonel Meslek Mensupları	8,7%	1,9%	6,8%	4,5%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	11,1%	44,0%	25,4%	33,3%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	3,0%	6,1%	4,0%	5,0%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	48,9%	29,6%	38,4%	35,1%
Yöneticiler	0,1%	0,2%	0,6%	0,3%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2016

İşverenler kadın işgücü tercihinde bulundukları açık işlerinde yüzde 48,9 oranında Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar; yüzde 14,8 oranında Nitelik Gerektirmeyen Meslekler; yüzde 11,1 oranında Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve yüzde 9,6 oranında ise Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubunda istihdam etmek istediğini bildirmişlerdir. Erkek işgücü taleplerinin ise daha fazla meslek grubunda olduğu görülmektedir. Örneğin; Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubunda kadın işgücü tercihinde bulunulan açık işlerde hiç talep bulunmazken, erkek işgücü taleplerinde yüzde 0,7'si bu meslek grubunda verilmiştir.

Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubundaki açık işlerde yüzde 11,1 oranında kadın çalışan tercih edilmişken erkek çalışan oranının yüzde 44 olduğu görülmektedir. Bir diğer dikkat çeken husus da Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda kadınlar yüzde 48,9 oranında, erkekler ise yüzde 29,6 oranında tercih edilmiştir.

Ayrıca yukarıdaki tabloda görülen oranlardan farklı olarak Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu, herhangi bir cinsiyet tercihinde en fazla oranda bulunmayan meslek grubu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira bu meslek grubundaki açık işlerin yüzde 38,4'ünde işverenler "fark etmez" seçeneğini tercih etmişlerdir.

En fazla oranda erkek işgücü tercihinde bulunulmuş olan meslek grupları ise Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grupları olmuştur.

Tablo 23'te ise meslek gruplarında talep edilen beceriler öncelik sıralamasına göre sıralanmıştır. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar için ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, ikinci sırada Bilgisayar kullanımı gelmiştir. Daha sonra ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi ön plana çıkmıştır.

Hizmet ve Satış Elemanları için ise ilk sırada Takım Çalışması, daha sonra Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Satış ve Pazarlama Becerisi önemlidir.

Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ön plana çıkmıştır.

Profesyonel Meslek Mensupları, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek gruplarında ilk iki öncelik değişmemektedir. Nitelik Gerektirmeyen Meslekler ve Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubunda ise ilk iki sıralamada öncelikler değişmiş fakat Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerileri önemini korumuştur.

Yöneticiler ise yabancı dil becerisinin ilk iki sırada talep edildiği meslek grubu olmuştur. İlk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi talep edilmekte olup Yabancı Dil ikinci sırada yerini almıştır.

Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi

Beceriler	Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	Hizmet ve Satış Elemanları	Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	Profesyonel Meslek Mensupları	Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	Yöneticiler	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	3	5	1	1	2	2	2	2	8	2
Takım Çalışması	5	1	4	*	4	3	6	3	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	3	*	6	5	3	4	4	4
Proje Tabanlı Çalışma	9	7	7	*	7	4	5	5	9	5
Bilgisayar kullanımı	2	9	6	*	3	8	4	7	5	6
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	7	8	5	*	5	6	7	6	6	7
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	6	6	8	*	8	7	9	8	7	8
Satış ve Pazarlama Becerisi	8	3	*	*	10	10	8	10	*	9
Yabancı Dil	10	10	9	*	9	9	10	9	2	10

Kaynak: İPA 2016

*Bu alanda veri bulunmamaktadır.

Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grupları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	43,7%	42,7%	40,5%	51,1%	10,8%
Hizmet Ve Satış Elemanları	31,3%	54,9%	26,0%	47,4%	13,5%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	66,0%	52,9%	33,8%	69,7%	1,7%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	29,9%	47,9%	56,1%	35,3%	11,6%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	40,9%	61,5%	33,6%	59,4%	12,8%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	45,8%	40,3%	47,9%	53,7%	8,6%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	55,2%	61,9%	23,7%	62,1%	8,2%
Yöneticiler	21,6%	16,6%	65,4%	42,0%	25,2%

Kaynak: İPA 2016

Meslek gruplarına göre açık işlerin aranma kanalları değerlendirilecek olursa; İŞKUR'un en yüksek oranda kullanıldığı meslek grubu Nitelik Gerektirmeyen Meslekler olmuştur. Bu meslek grubundaki açık işlerin yüzde 69,7'si İŞKUR aracılığıyla işgücü piyasasına sunulmuştur.

Bu tabloda öne çıkan bir diğer husus arama kanalları içinde meslek grupları bazında en yüksek oranda kullanılan üç arama kanalı mevcuttur. Bunlardan birisi İŞKUR, Gazete-İlan Vb. diğeri de Akraba-Eş Dosttur. Gazete-İlan vb. ve Akraba-Eş Dost arama kanalının en çok kullanıldığı meslek grubu Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanlarıdır. Özel İstihdam Bürolarının en çok kullanıldığı meslek grubu Yöneticiler olmuştur. Bu meslek grubunda açık işlerin yüzde 25,2'si Özel İstihdam Bürolarına iletilmiştir. Geriye kalan diğer meslek gruplarında hep en fazla oranda İŞKUR 'un olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 25: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Beceri Sıralaması

Meslekler	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Takım Çalışması	Proje Tabanlı Çalışma	Bilgisayar kullanımı	İletişim ve İfade Yeteneği	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Satış ve Pazarlama Becerisi	Yabancı Dil
Makineci (Dikiş)	1	3	2	7	4	5	8	6	9	*
Gaz Altı Kaynakçısı	1	2	3	4	*	5	7	6	*	8
Beden İşçisi (Genel)	2	1	4	8	6	3	5	7	*	*
Satış Danışmanı	3	6	2	8	5	4	7	9	1	*
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	1	2	5	3	7	8	4	6	*	*
Konserve Üretim Elemanı	*	1	*	*	*	*	*	*	*	*
Brode Makinesi Operatörü/Brodeci	1	2	3	4	6	7	5	8	*	*
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	1	2	3	6	5	7	4	8	*	*
Forklift Operatörü	1	2	3	6	*	5	7	4	*	*
Kalite Kontrolcü	1	2	3	4	5	6	7	8	*	*

Kaynak: İPA 2016

*Bu alanda veri bulunmamaktadır.

Tablo 25'te Bursa ilinde açık işi olan meslekler özelinde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması bulunmaktadır. Makineci(Dikiş) ve Gaz altı kaynakçısı mesleklerindeki becerilerde ilk öncelik Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe yer almaktadır. Beden İşçisi(Genel) mesleğinde ise talep edilen becerilerin başında Fiziki ve Bedensel Yeterlilik gelmektedir. Satış ve Pazarlama becerisi bir tek Satış Danışmanı mesleği için öncelikli beceri olarak belirtilmiştir.

Konserve Üretim Elemanı mesleğinde ise aranan beceriler arasında sadece Fiziki ve Bedensel Yeterliliğin olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Genel Toplam
Makineci (Dikiş)	Gaz Altı Kaynakçısı	Makineci (Dikiş)
Brode Makinesi Operatörü/Brodeci	Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (Genel)
Kablo Gruplama İşçisi	Kamyon Şoförü	Gaz Altı Kaynakçısı
Beden İşçisi (Genel)	Cnc Torna Tezgahı Operatörü	Konserve Üretim Elemanı
Bobin Aktarma İşçisi	Forklift Operatörü	Satış Danışmanı
Makine Nakışçısı	Şoför-Yük Taşıma	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı
Bobin-Katlama-Büküm Makine Operatörü	Pres Tezgahı Operatörü (Kesim)	Kalite Kontrolcü
Ön Muhasebeci	Cnc Freze Tezgahı Operatörü	Otomotiv Montaj İşçisi
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Brode Makinesi Operatörü/Brodeci
Hemşire	Mobilya Döşeme İşçisi	Cnc Torna Tezgahı Operatörü

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde en fazla açık iş olan meslekler; Makineci(Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Gaz Altı Kaynakçısı, Konserve Üretim Elemanı, Satış Danışmanı, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı, Kalite Kontrolcü, Otomotiv Montaj İşçisi, Brode Makinesi Operatörü- Brodeci ve Cnc Torna Tezgahı Operatörü'dür.

İşverenlerin açık işlerinde kadın işgücü tercihinde bulundukları en fazla açık iş olan meslekler ise Makineci (Dikiş), Brode Makinesi Operatörü- Brodeci, Kablo Gruplama İşçisi,), Beden İşçisi (Genel)ve Bobin Aktarma İşçisi, Makine Nakışçısı, Bobin-Katlama-Büküm Makine Operatörü, Ön Muhasebe, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi ve Hemşire'dir.

Açık işlerde erkek işgücü tercihinin olduğu en fazla açık iş olan meslekler de Gaz Altı Kaynakçısı, Beden İşçisi (Genel), Kamyon Şoförü, Cnc Torna Tezgahı Operatörü, Forklift Operatörü, Şoför-Yük Taşıma, Pres Tezgahı Operatörü(Kesim), Cnc Freze Tezgahı Operatörü, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı ve Mobilya Döşeme İşçisi meslekleridir.

Tablo 27: Açık İşlerde Cinsiyete Göre İstenen Beceriler

Beceriler	Kadın	Erkek	Farketmez	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	2	2	2
Takım Çalışması	3	3	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	4	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	6	6	5	5
Proje Tabanlı Çalışma	8	5	6	6
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	7	7	8	7
Bilgisayar kullanımı	5	8	9	8
Satış ve Pazarlama Becerisi	9	9	7	9
Yabancı Dil	10	10	10	10

Kaynak: İPA 2016

Kadın ve erkekler için genel toplama göre becerilerde öncelik sıralaması ilk dört sırada farklılık göstermemektedir. Kadın, erkek ve genel toplamda ilk öncelik Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe olarak tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırasıyla Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, Takım Çalışması ile İletişim ve İfade Yeteneği becerileri yer almaktadır. Herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayan açık işlerde ise ilk öncelik Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, ikinci öncelik de Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi olarak görülmektedir. Yabancı dil becerisinin öncelik sıralamasında bulunduğu açık işlerde ise sonuncu sırada yer almaktadır.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son 1 yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri, temininde güçlük çektikleri eleman sayısı ve bunun nedenleri sorulmuştur. Derlenen verilerle Bursa ili işgücü piyasasının talep kısmını daha net görmek hedeflenmektedir. İşverenlerin karşılamakta güçlük çektiği mesleği, sayısını ve hangi nedenlerden ötürü aradığı çalışanı temin edemediğini bilmek, ilin istihdam politikasına da yön vereceğinden araştırmanın temininde güçlük çekilen meslekler bölümü önemli bilgiler içermektedir. Bu kapsamda bu bölümde temininde güçlük çekilen meslekler, sektörler ve meslek grupları bazında incelenecektir.

Şekil 24: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

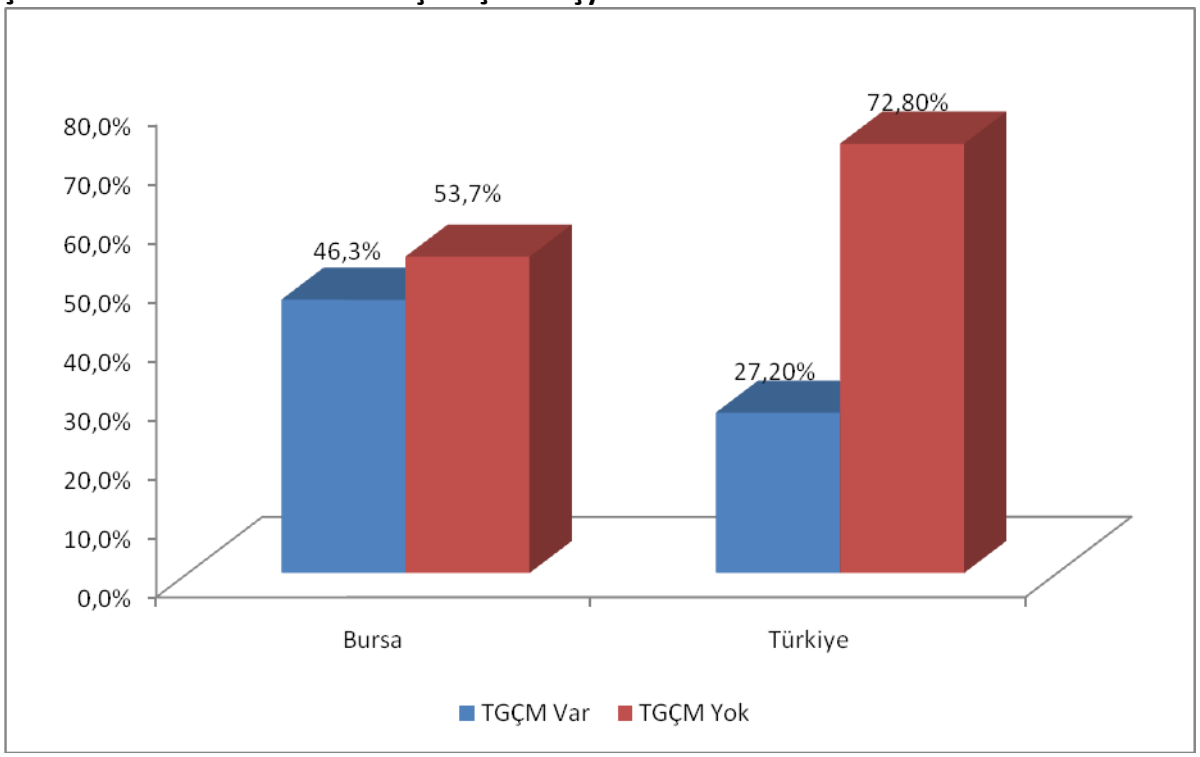

Kaynak: İPA 2016

Araştırma kapsamında yapılan ziyaretler sonucu Türkiye geneli 20 + istihdamlı 95 bin 620 işyerine ulaşılmıştır. Bu işyerlerinden 25 bin 970 tanesinde eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Bursa ilinde ise 20+ istihdamlı 4 bin 380 işyeri çalışmaya cevap vermiş, bunlardan 2 bin 030 tanesi temininde güçlük çekilen meslek olduğunu ifade etmişlerdir. Yüzde 46,3 ile Bursa ilinin eleman temininde ülke genelinden daha fazla güçlük çektiği görülmektedir.

Şekil 25: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

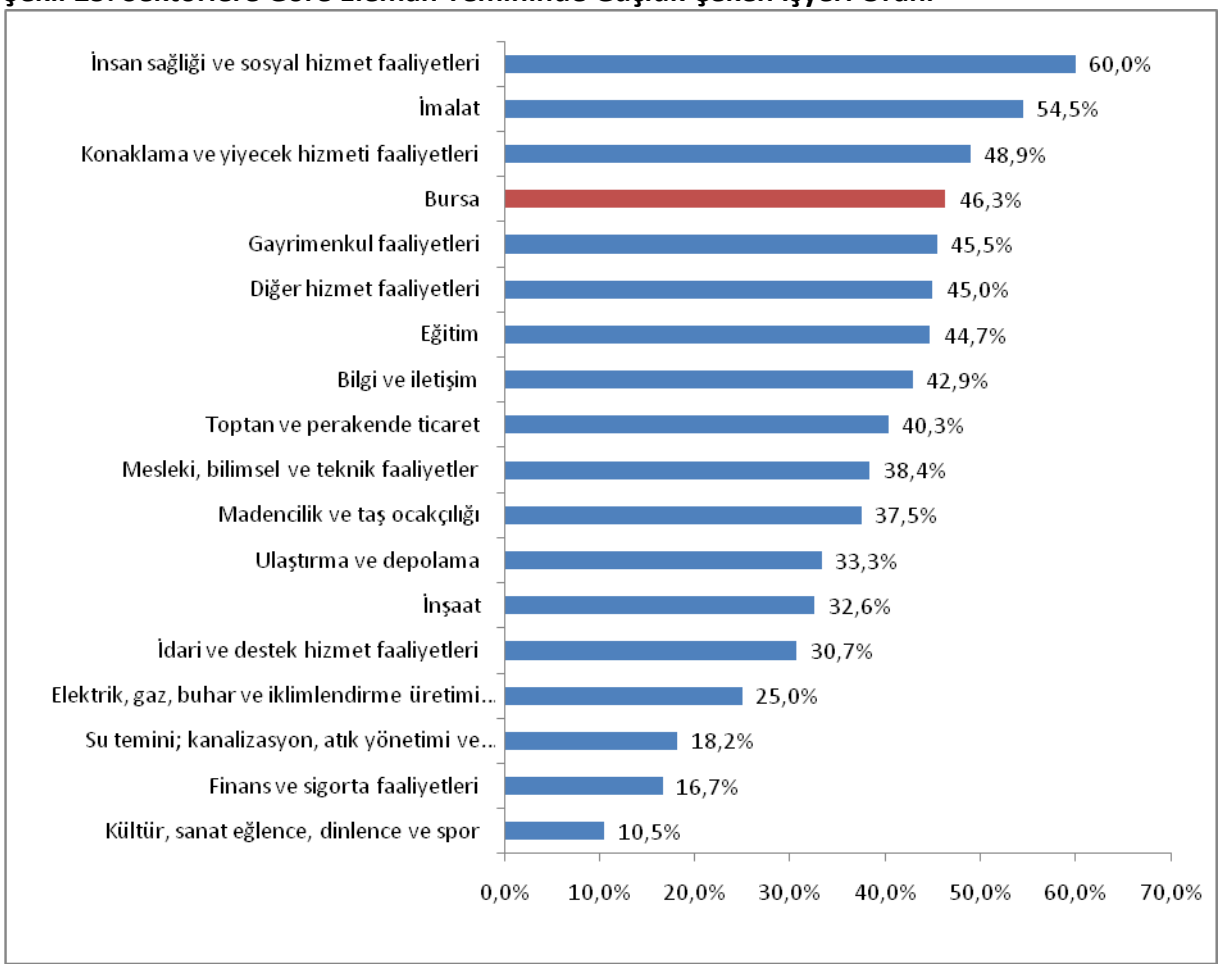

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde eleman temininde güçlük çeken işyerlerini sektörel olarak incelediğimizde; tüm sektörlerin eleman temininde güçlük çektiği dikkat çeken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra eleman temininde en fazla oranda güçlük çeken işyerlerinin İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, İmalat ve Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektöründe olduğu görülmektedir. Söz konusu sektördeki İmalat sektörü haricinde mevcut işyerlerinin az olması ile birlikte bu alanda çalışabilecek yeterli beceriye sahip elemanın bulunamaması faktörleri, sektörün temininde güçlük çekme oranının yükselmesine neden olmuştur. İmalat sektöründe bu durum tam tersi olarak mevcut işyerlerinin çok olmasından ve Bursa ilinde ki yoğun sanayileşmeden kaynaklanmaktadır.

İnşaat gibi Bursa ilinde işyeri sayısının yoğun olduğu bir sektörün eleman temininde güçlük çekilen işyeri oranının son sıralarda yer alması dikkat çekmektedir. Bu sonuç, inşaat sektörün il ortalamasının altında bir oranla, eleman temininde diğer sektörlere nazaran daha az zorluk çektiğini göstermektedir.

Tablo 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektörler	TGÇM Kişi Sayısı
İmalat	5.472
Toptan ve perakende ticaret	973
İnşaat	769
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	426
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	258
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	163
Ulaştırma ve depolama	160
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	144
Eğitim	110
Madencilik ve taş ocakçılığı	61
Diğer hizmet faaliyetleri	58
Bilgi ve iletişim	38
Gayrimenkul faaliyetleri	17
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2
Finans ve sigorta faaliyetleri	1
Genel Toplam	**8.658**

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde 8 bin 658 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Temininde güçlük çekilen kişi sayıları, sektör bazında incelendiğinde İmalat sektörü ve Toptan ve perakende ticaret sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu iki sektörün temininde güçlük çektiği eleman sayısı, Bursa ilinde toplam temininde güçlük çekilen sayının yüzde 74 'ünü oluşturmaktadır. Söz konusu sektörlerde çalışan sayısının fazla olması sebebi ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı da fazladır. Öyle ki Bursa ilinde toplam çalışanların yüzde 76 'sı bu sektörlerde çalışmaktadırlar. Araştırma sonuçlarına göre özellikle İmalat sektörü, Türkiye geneli verilerde de sayısal olarak mevcut istihdamı en fazla olan ve eleman temininde de en çok güçlük çekilen sektör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 26: Meslek Gruplarına Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı

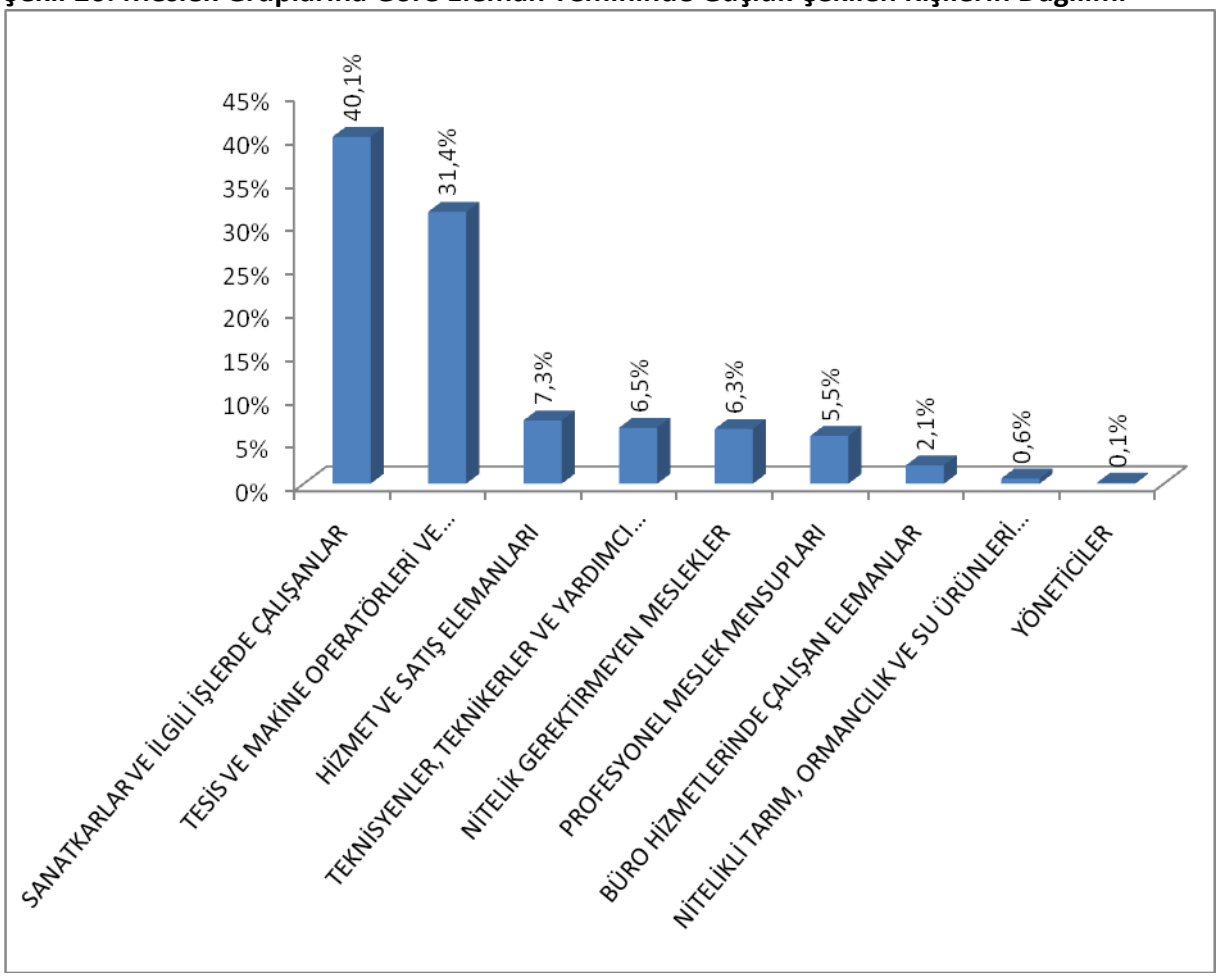

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok 3 bin 471 kişi ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 40,1'i bu meslek grubunda yer almaktadır.

Türkiye genelinde de 20 + istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı en yüksek ikinci sırada Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunun olması, bu meslek grubunun ihtiyaçlarının sadece Bursa ili ile sınırlı olmadığını göstermektedir. Benzer şekilde araştırma sonuçları göstermektedir. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubu ülke geneli eleman temininde en az güçlük çeken meslek grubudur. Bursa ilinde ise eleman temininde en az güçlük çekilen meslek grubu Yöneticiler' dir.

Tablo 29: En Fazla Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Meslekler	TGÇM Dağılımı
Gaz Altı Kaynakçısı	5,3%
Makineci (Dikiş)	4,8%
Forklift Operatörü	2,8%
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	2,8%
Beden İşçisi (Genel)	2,2%
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	1,9%
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	1,9%
Cnc Freze Tezgahı Operatörü	1,8%
Garson (Servis Elemanı)	1,7%
Pres Tezgahı Operatörü (Kesim)	1,4%

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada 458 kişi ile Gaz Altı Kaynakçısı mesleği yer almaktadır. Bu mesleği sırasıyla 412 kişi ile Makineci (Dikiş), 240 kişi ile Forklift Operatörü meslekleri takip etmektedirler.

Geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslekle bu yılki araştırma sonuçlarını kıyasladığımızda; Gaz Altı Kaynakçısı, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Dokuma Makineleri Operatörü (Dokumacı), CNC Torna Tezgahı Operatörü, CNC Freze Tezgahı Operatörü ve Garson (Servis Elemanı) olmak üzere toplam yedi mesleğin yine değişmeyerek ilk onda yer aldıkları görülmektedir. Bursa ilinde söz konusu meslekler, son iki yıldır temininde güçlük çekilen meslekler arasında yer almaya devam etmektedirler.

Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel) ve Dokuma Makineleri Operatörü (Dokumacı) mesleklerinin aynı zamanda açık işi en çok olan meslekler arasında ilk onda yer alması, ilin istihdam politikalarına yön vermesi adına dikkate değer bir bilgi şeklindedir.

Şekil 27: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı

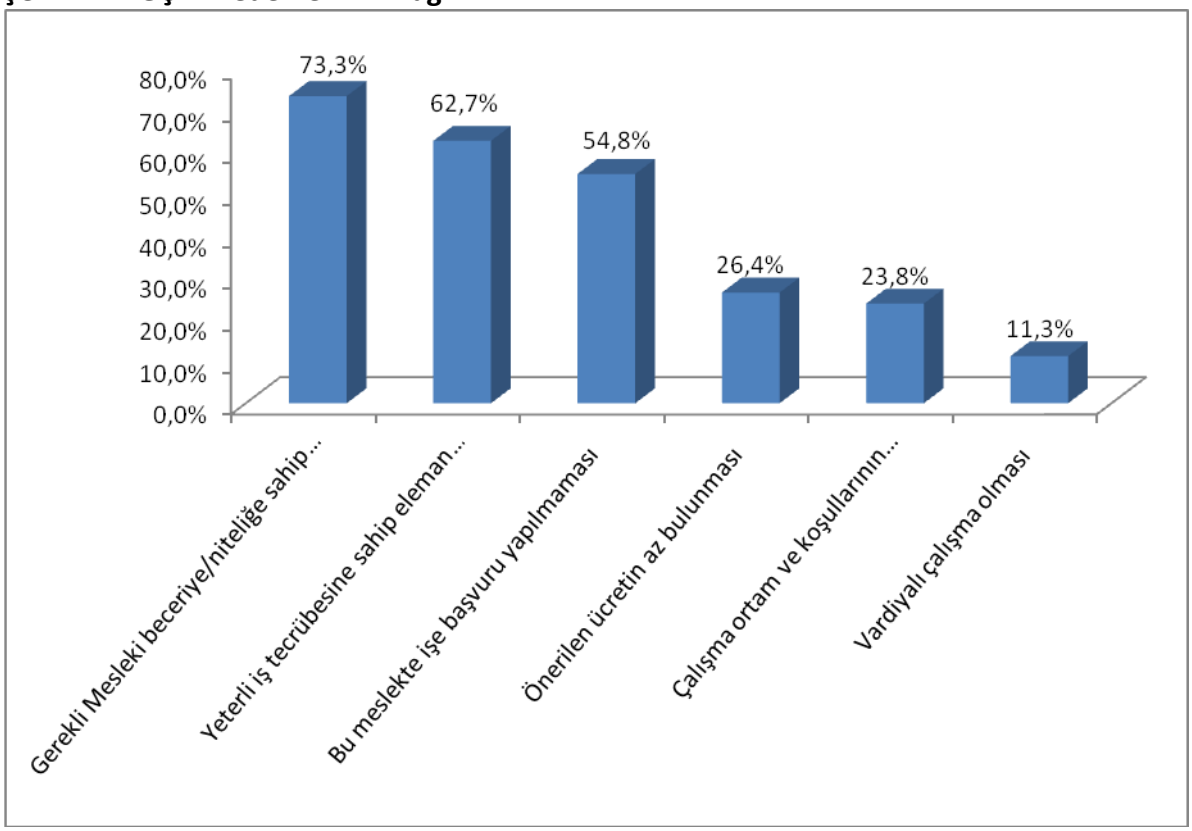

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması yer almaktadır. Bu neden Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerlerinin TGÇM Nedenleri Dağılımı ile de benzerlik göstermektedir. Daha sonra sırasıyla Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması ve Bu meslekte işe başvuru yapılmaması nedenleri gelmektedir. Vardiyalı çalışma olması, Önerilen ücretin az bulunması ve Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi nedenlerinin genel olarak işverenler açısından işgücü temininde bir engel olarak görülmediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Mesleklere Göre TGÇM dağılımı incelenirken, açık işi en çok olan mesleklerle temininde güçlük çekilen mesleklerin benzerlik gösterdiği hatta birçoğunun bire bir aynı olduğu ifade edilmiştir. TGÇM Nedenlerinin Dağılımına bakıldığında ise ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması gelmektedir. Öyle ki bu nedeni ortadan kaldırmaya yarayacak doğru aktif işgücü politikaları üretilip, mevcut açık işler için gereken mesleki beceriye/niteliğe sahip bireyler sağlandığında sadece il geneli değil ülke çapında da talep ve arz dengelenmiş olacaktır.

Şekil 28: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri

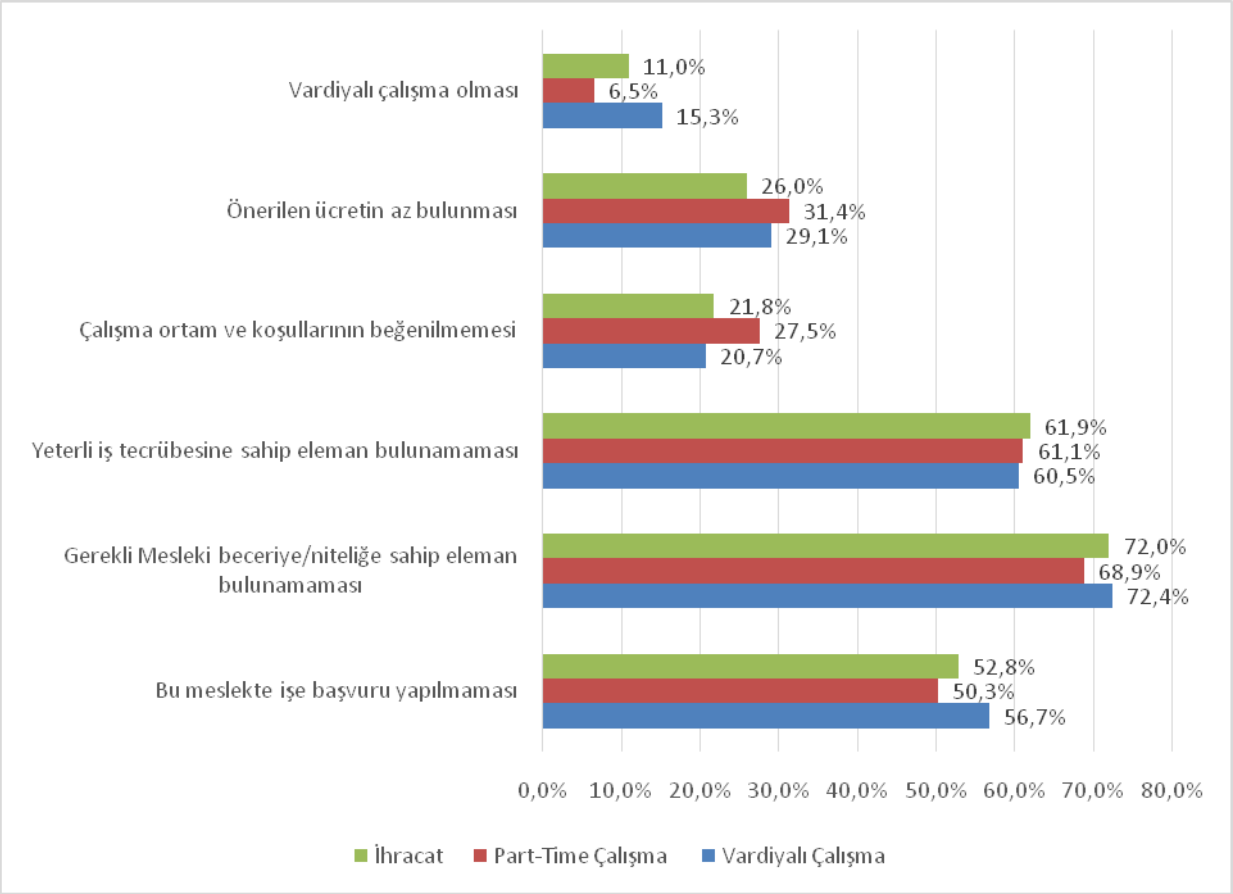

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde işyerlerinin part-time veya vardiyalı çalışanı olması, işyerinin ihracat yapıp yapmaması gibi işyeri durumuna göre eleman temininde güçlük çekme nedenlerine bakılacak olursa; her üç duruma sahip işyerlerinde de oranları değişmekle beraber TGÇM nedenlerinden ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır. İhracat ve vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde bu nedene ilişkin oranının yüzde 72 olarak hesaplanması ile biraz daha belirgindir. Ayrıca Bursa ili hatta ülke geneli işyerlerinin eleman temininde güçlük çekmelerinin de aynı nedene dayanması sebebiyle, bu husus genel bir problem halini almaktadır.

Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslek Grupları	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi	Önerilen Ücretin Az Bulunması	Vardiyalı Çalışma Olması
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	32,9%	63,4%	51,4%	27,3%	23,9%	3,6%
Hizmet ve Satış Elemanları	51,5%	70,3%	67,0%	31,7%	33,9%	18,2%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	55,8%	44,1%	29,1%	47,4%	47,1%	17,9%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	96,0%	4,0%	4,0%	4,0%	1,9%	94,1%
Profesyonel Meslek Mensupları	53,5%	64,3%	58,1%	9,7%	28,2%	7,2%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	54,6%	75,8%	60,8%	26,2%	27,0%	12,4%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	43,0%	72,9%	53,3%	13,7%	19,1%	8,1%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	59,0%	80,5%	75,4%	18,9%	21,5%	7,2%
Yöneticiler	0,0%	78,1%	79,3%	11,0%	46,0%	0,0%
Genel Toplam	**54,8%**	**73,3%**	**62,7%**	**23,8%**	**26,4%**	**11,3%**

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekme nedenlerine bakılacak olursa Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni en çok tercih edilen nedenlerdendir. Öyle ki, dokuz meslek grubundan altı tanesi için en yüksek oranda söz konusu neden işaretlenmiştir. Bunun yanı sıra Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubu için ise eleman temininde güçlük çekme nedenleri, yüksek bir oranla bu meslekte işe başvuru yapılmaması ve vardiyalı çalışma olması dikkat çeken diğer bir husustur.

Tablo 31: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslekler	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi	Önerilen Ücretin Az Bulunması	Vardiyalı Çalışma Olması
Gaz Altı Kaynakçısı	70,2%	71,4%	67,5%	41,1%	48,4%	9,6%
Makineci (Dikiş)	53,9%	84,7%	68,2%	11,3%	12,0%	1,9%
Forklift Operatörü	37,7%	83,8%	83,3%	6,1%	19,8%	2,5%
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	79,7%	66,9%	92,0%	11,3%	4,7%	29,7%
Beden İşçisi (Genel)	60,1%	47,5%	10,5%	46,1%	51,0%	10,5%
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	68,2%	85,8%	75,7%	25,6%	36,6%	10,8%
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	56,4%	84,3%	68,5%	33,2%	38,6%	36,5%
Cnc Freze Tezgahı Operatörü	58,3%	79,0%	62,9%	38,3%	37,4%	26,6%
Garson (Servis Elemanı)	61,0%	83,1%	76,0%	37,2%	46,0%	19,3%
Pres Tezgahı Operatörü (Kesim)	48,0%	43,3%	71,6%	18,2%	47,4%	18,6%

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin nedenlerine bakıldığında, Gaz Altı Kaynakçısı, Makineci (Dikiş), Forklift Operatörü, Dokuma Makineleri Operatörü- Dokumacı, CNC Torna Tezgahı Operatörü, CNC Freze Tezgahı Operatörü Garson (Servis Elemanı) meslekleri olmak üzere toplam on meslekten yedi tanesinin temininde güçlük çekilme nedenlerinin en yüksek oranda Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması olduğu görülmektedir. Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı ve Pres Tezgahı Operatörü (Kesim) mesleklerinde TGÇM nedeni olarak en fazla yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunmaması gösterilmiştir. Önerilen ücretin az bulunması nedeni en fazla Beden İşçisi (Genel) mesleğinde bildirilmiş olup, ayrıca bu meslekte TGÇM nedenleri arasında ilk sırada Bu meslekte işe başvuru yapılmaması nedeni dikkat çekmektedir.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Ekonomilerde gelecek dönem istihdam eğilimini belirlemek, işgücü piyasasında oluşacak dalgalanmaları önceden görmek ve buna yönelik politikalar geliştirmek için önemli bir araçtır. İşgücü Piyasası Araştırmaları da bu minvalde işverenlere bir sonraki yıl öngördükleri istihdam tahminlerini meslek bazında sorarak gelecek dönem istihdam eğilimleri belirlenmektedir.

Bu bölümde Bursa ilinde 2016 Yılı Nisan-Mayıs dönemi ile bir sonraki yıl aynı döneme tekabül eden zaman aralığı boyunca çalışan sayılarında ne gibi farklılıklar beklendiği, farklılaşmaların hangi mesleklerde ve sektörlerde olacağına dair tahminler üzerinde durulacaktır. Mevsimsel etkileri dışarıda bırakmak adına işverenlere tam bir yıllık dönem içindeki tahminleri sorulmuştur.

İşverenlerin şu an ki mevcut istihdamlarını esas alarak dört seçenekten birisini seçmeleri ve yanıt vermeleri talep edilmiştir. Buna göre mevcut istihdam işverenin öngörüsüne göre ya artış gösterecek ya azalacak ya da değişmeyecektir. Bu üç seçeneğin dışında işverenin fikrim yok söyleme seçeneği de mevcuttur.

Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen “30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?” sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 17,7’ si istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Bursa ilinde işverenlerin yüzde 26,3 ‘ü istihdamın artacağını öngörmüştür. Başka bir ifadeyle 10 işyerinden Türkiye genelinde yaklaşık 2’si istihdamın artacağını öngörürken Bursa ‘da bu sayı 4’e yükselmekte olup işverenlerin yakın dönemde istihdam artışına olumlu baktıkları görülmektedir. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, yüzde 3,9 olan ülke geneline yakın bir oranda olup yüzde 3,5 olarak öngörülmüştür.

Tablo 32: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

Sektörler	Artacak	Azalacak	Değişmeyecek	Fikrim Yok
Madencilik ve taş ocakçılığı	12,5%	6,3%	43,8%	37,5%
İmalat	28,1%	3,1%	38,4%	30,4%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	12,5%	0,0%	62,5%	25,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,0%	0,0%	54,5%	45,5%
İnşaat	25,5%	3,5%	32,6%	38,4%
Toptan ve perakende ticaret	25,8%	3,4%	41,4%	29,5%
Ulaştırma ve depolama	19,7%	3,8%	42,4%	34,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	21,3%	4,3%	48,9%	25,5%
Bilgi ve iletişim	14,3%	0,0%	28,6%	57,1%
Finans ve sigorta faaliyetleri	33,3%	0,0%	33,3%	33,3%
Gayrimenkul faaliyetleri	22,7%	9,1%	50,0%	18,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	28,8%	9,6%	32,9%	28,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	29,7%	6,9%	21,8%	41,6%
Eğitim	20,0%	2,4%	43,5%	34,1%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	32,9%	1,2%	41,2%	24,7%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	15,8%	0,0%	52,6%	31,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	27,5%	7,5%	47,5%	17,5%
Genel Toplam	**26,3%**	**3,5%**	**38,6%**	**31,5%**

Kaynak: İPA 2016

Sektörlere göre istihdam eğilimi incelendiğinde en yüksek oranda artış bekleyen işverenlerin sırasıyla Finans ve Sigorta Faaliyetleri, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörlerinde olduğu görülmektedir. Bu sektörlerde mevcut işyerlerinin yaklaşık üçte birinin istihdamın artacağı yönünde tahminde bulunması, bu sektörlerin önümüz yıl Bursa 'da işgücü piyasasında önemli ölçüde dalgalanmalar oluşturabileceğini göstermektedir.

Sektörlerin istihdam eğiliminde dikkat çeken diğer bir husus ise Bilgi ve iletişim ve Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörlerinde bulunan işyerleri çoğunlukla gelecek dönem için herhangi bir öngörüde bulunamamışlardır.

Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	NİDO
İnşaat	1.394	6,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	252	4,8%
Finans ve sigorta faaliyetleri	12	4,1%
Toptan ve perakende ticaret	1.172	3,8%
Diğer hizmet faaliyetleri	35	3,4%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	452	3,2%
İmalat	6.488	3,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	173	3,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	187	2,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	29	2,3%
Ulaştırma ve depolama	170	1,8%
Eğitim	55	0,9%
Bilgi ve iletişim	8	0,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3	0,8%
Madencilik ve taş ocakçılığı	2	0,1%
Gayrimenkul faaliyetleri	-3	-0,3%
Genel Toplam	**10.428**	**3,2%**

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde 20 + istihdamlı işyerlerinde 2017 Nisan-Mayıs dönemlerinde 2016 Nisan-Mayıs dönemine göre istihdamın yüzde 2,8 artacağı beklenmekte olup Bursa ‘da ise bu oran, yüzde 3,2 olup ülke genelinden yüksek olduğu görülmektedir.

Gayrimenkul faaliyetleri sektörü dışındaki tüm sektörlerde artış tahmin edilmektedir. Sayısal olarak artışın daha fazla İmalat sektöründeki artıştan kaynaklanacağı öngörülmektedir. Öyle ki Bursa ‘da beklenen 10 bin 428 kişilik istihdam artışının yarısından fazlasının bu sektörde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Net istihdam değişim oranlarına göre ise çalışan sayılarındaki farklılık, bu sıralamayı değiştirmektedir. Öyle ki en yüksek net istihdam değişim oranı, İnşaat sektörüne ait iken İmalat sektörü sıralamada daha alt sıralarda yer almakla beraber en düşük net istihdam değişim oranının Gayrimenkul Faaliyetleri sektörüne ait olduğu görülmektedir.

Tablo 3423: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grubu	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	3.601	4,0%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	3.436	3,9%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1.589	4,2%
Hizmet Ve Satış Elemanları	652	3,3%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	389	1,5%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	373	1,3%
Profesyonel Meslek Mensupları	364	1,3%
Yöneticiler	20	0,3%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	3	0,1%
Genel Toplam	**10.428**	**3,2%**

Kaynak: İPA 2016

Meslek gruplarına göre net istihdam değişimi incelendiğinde; Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişimi en yüksek meslek grubu, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar olarak tespit edilmiştir. Bursa ilinde de benzer tespitle ilk sırada aynı meslek grubu yer alırken sayısal olarak en çok artış, sırasıyla Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar ve Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek gruplarında beklenmektedir. Bu üç meslek grubunun net istihdam artış beklentisinin toplamı, Bursa ilinde beklenen tüm artışın yüzde 83'ünü oluşturmaktadır.

En az artış beklentisi ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ile Yöneticiler meslek grupları olup tüm artışın yalnızca yüzde 0, 2'sini oluşturmaktadırlar.

Net istihdam değişim oranlarına göre ise çalışan sayılarındaki farklılık, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek gruplarını ilk sıralara yükseltmektedir. 0,1 oranı ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ve 0,3 oranı ile Yöneticiler meslek grupları ise net istihdam değişimi ile paralel olarak son iki sırada yer almaktadır.

Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Beden İşçisi (Genel)	Güvenlik Görevlisi
Otomotiv Montaj İşçisi	Yıkama Ve Ayıklama İşçisi (Meyve Sebze) (Elle)
Gaz Altı Kaynakçısı	Alüminyum Doğramacı
Beden İşçisi (İnşaat)	Elektrik Malzemesi Montaj İşçisi (Niteliksiz)
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	Seyahat Servis Elemanı (Host/Hostes/Otobüs-Tren)
Makineci (Dikiş)	Sıhhi Tesisatçı
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Büro Memuru (Genel)
Kalite Kontrolcü	Konserve Üretim Elemanı
İnşaat İşçisi	Alçı Sıva Uygulayıcısı
Ambar/Depo Görevlisi	Diğer Öğretmenler

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde gelecek dönem, en fazla istihdam artışı olması beklenen meslekler sırasıyla, Beden İşçisi (Genel), Otomotiv Montaj İşçisi, Gaz Altı Kaynakçısı, Beden İşçisi (İnşaat), Dokuma Makineleri operatörü / Dokumacı meslekleri olup, Güvenlik Görevlisi, Yıkama ve Ayıklama İşçisi (Meyve Sebze) (Elle), Alüminyum Doğramacı mesleklerinde ise azalış beklenmektedir. Güvenlik Görevlisi mesleği Türkiye genelinde net istihdam artışı beklenen mesleklerde ilk sırada yer alırken Bursa ilinde net istihdam azalışı beklenen mesleklerde ilk sırada yer alması dikkat çeken bir unsurdur.

Geçtiğimiz yıl istihdam artışı beklenen mesleklerle bu yılı karşılaştırdığımızda Beden İşçisi (İnşaat), Gaz Altı Kaynakçısı ve Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı meslekleri istihdam artışı beklenen ilk on meslekte yine yer almaktadır. Buradan Bursa ili için bu mesleklerin son iki yıldır önemini korumaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Geçtiğimiz yıl istihdam artışı beklenen meslekler sıralamasında bulunan Güvenlik Görevlisi mesleği bu yıl istihdam azalışı beklenen mesleklerin ilk sırasında yer almaktadır.

Bunun yanı sıra Bursa ilinde istihdam artışı beklenen Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Beden İşçisi (İnşaat) ve Gaz Altı Kaynakçısı meslekleri, Türkiye geneli 20+ istihdamlı işyerlerinde de istihdam artışı beklenen ilk on meslek içerisinde yer almaktadır. Bu minvalde hem Bursa ili için hem de ülke geneli için bu mesleklerde daha fazla istihdam sağlanacağı öngörülmektedir.

Şekil 29: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO

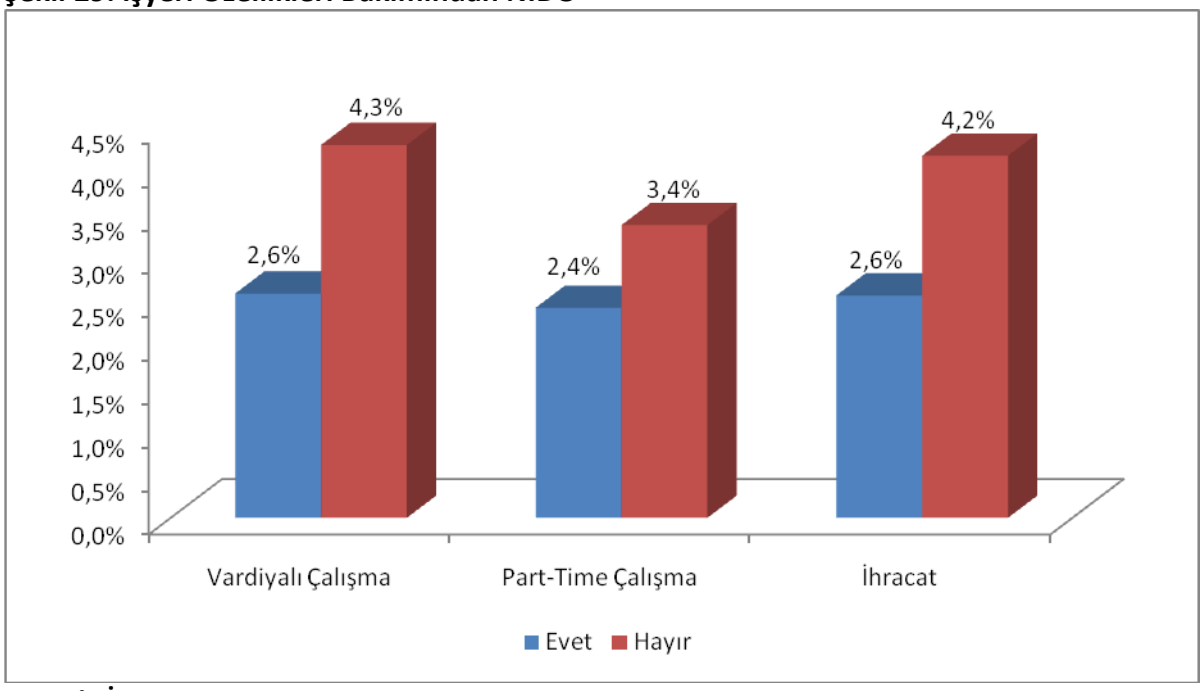

Kaynak: İPA 2016

İşyeri özellikleri bakımından net istihdam değişim oranlarına bakıldığında vardiyalı çalışma, part-time çalışma veya ihracat yapma olmak üzere üç özelliğe sahip işverenlerin benzer eğilimler sergilediğini görmekteyiz. Bursa ili için yüzde 3,2 olan net istihdam değişim oranı, bu üç özelliğe sahip işyerlerinin üç türünde de daha düşük olarak hesaplanmaktadır. Bu da vardiyalı çalışma, part-time çalışma veya ihracat yapan işverenlerin önümüz dönem, bu üç özelliğe de sahip olmayan işverenlere nazaran daha düşük istihdam artışı beklediğini göstermektedir.

Bu sonuç, Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerleri için de geçerli olup ülke geneli yüzde 2,8 net istihdam değişim oranından, bu üç özellikten birine sahip olan işyerlerinin net istihdam değişim oranları, daha düşük olarak hesaplanmıştır.

Şekil 30: İşverenlerin Bir Yıl Sonraki İstihdam Değişim Beklentilerine Göre Beş Yıl Sonraki beklentileri

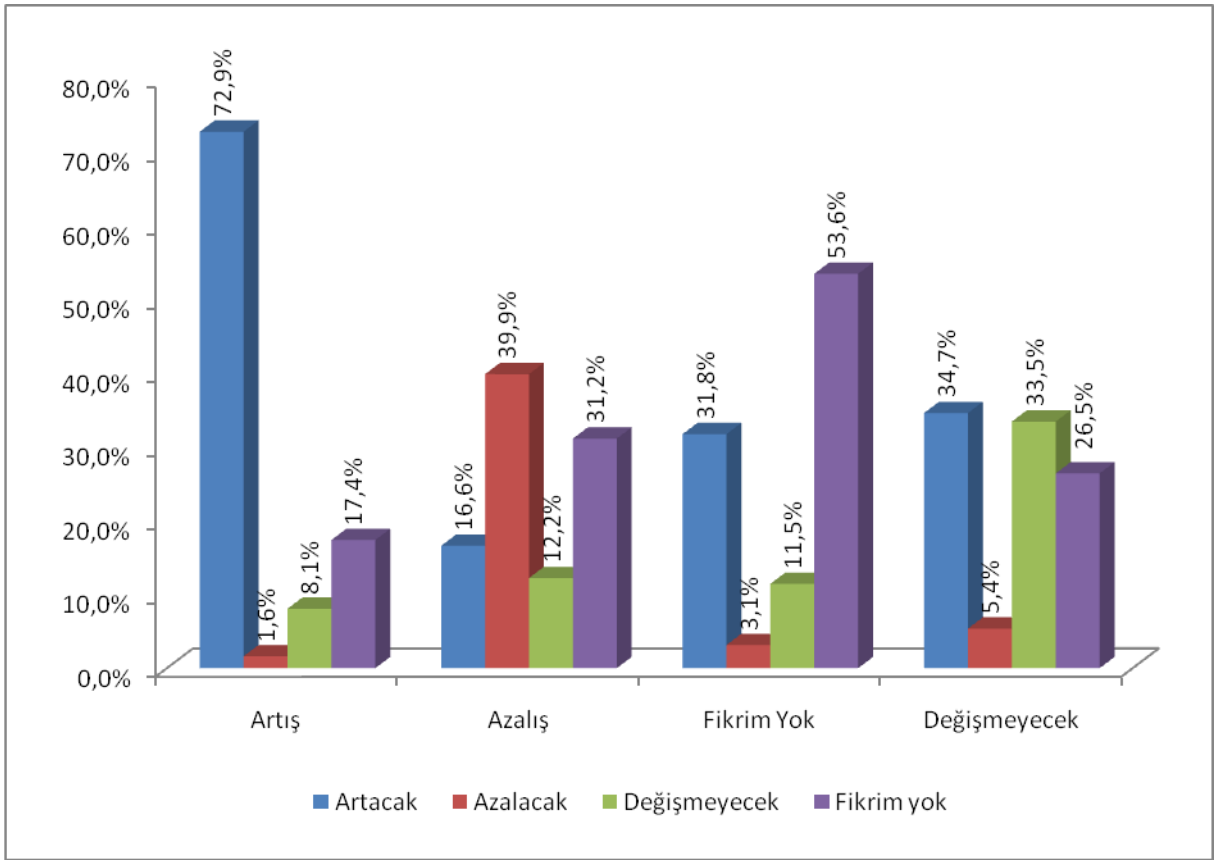

Kaynak: İPA 2016

Bursa ilinde işverenlerin bir yıl sonraki istihdam değişim beklentilerine göre beş yıl sonraki istihdam değişim beklentileri incelendiğinde işveren beklentilerinin birbirleriyle örtüştükleri görülmektedir. Bir yıl sonrası için istihdam artışı bekleyen işverenler toplam işverenlerin yüzde 26,3'ünü oluşturmaktadır. Bir yıl sonra artış bekleyen işverenlerin ise yüzde 72,9 'inin beş yıl sonrası için artış beklediği görülmekte iken yüzde 1,6'sı ise azalış beklediği görülmektedir. Buradan işverenlerin yüzde 1,6'sının önümüzdeki dönemde istihdam artışı beklerken uzun vadede azalış beklemekte oldukları anlaşılmaktadır.

Bir yıl sonrası için istihdam azalışı bekleyen işverenler toplam işverenlerin yüzde 3,5' unu oluşturmaktadır. Önümüzdeki dönemde istihdam azalışı bekleyen işverenlerin yüzde 39,9' u beş yıl sonrası için de azalış beklemektedir. Bunun yanı sıra kısa vadede istihdam azalışı bekleyen işverenlerin yüzde 16,6'sı beş yıl sonrası için istihdam artışı beklemektedir.

Önümüzde ki dönemde istihdamın değişmeyeceğini ifade eden işverenler, toplam işverenlerin yüzde 38,6'sını oluşturmaktadırlar. Bunlardan yüzde 33,5' lik kısmı ise hem kısa vadede hem de beş yıl sonrasında yine istihdamın mevcut durumunu koruyacağını ifade etmişlerdir.

İşverenlerin yüzde 31,5'lik kısmı ise bir yıl sonrası için istihdam artışı/azalışı hakkında herhangi bir öngörülerinin olmadığını beyan etmişlerdir. Önümüzdeki dönem için öngörüsü olmayanların da yüzde 53,6'sı uzun vadede de herhangi bir tahminde bulunamamışlardır.

Bu minvalde araştırma sonuçlarına göre işverenlerin bir yıl sonraki istihdam değişim beklentileri ile beş yıl sonraki beklentileri birbirleriyle tutarlı olup önümüzdeki dönem için işveren hangi beklenti içindeyse beş yıl sonra da aynı eğilimde olduğu anlaşılmaktadır.

2016 yılı İşgücü Piyasası Araştırması çalışmasında Bursa, işverenlerin aradıkları elemanı bulmakta zorlandıkları bir il olarak dikkat çekmiştir. Bu nedenle istihdam artışı beklenen alanlarda, işgücü piyasasının aradığı niteliklerde eleman yetiştirilmesi hususunda gerekli tedbirler alınmaya başlanmalıdır. Bu sayede istidamın kalıcı olarak sağlanması ve kamu kaynaklarının yerinde ve verimli kullanılması sağlanmalıdır.

SONUÇ

Bursa ili İşgücü Piyasası Analizi, işgücü piyasasında meydana gelen değişme ve gelişmeleri izlemek, bu değişme ve gelişmelerin işgücü ihtiyacı üzerindeki etkisini ortaya çıkartmak, buna bağlı olarak işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan meslekleri belirlemek ve bu mesleklerde istenilen becerileri tespit ve önümüzdeki dönemlerde istihdam artış ve azalışı beklenen meslekleri tahmin etmek amaçlı 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu araştırma aynı zamanda işsizliğin azaltılması ve istihdamın arttırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine de yardımcı olacaktır. Bunu yapabilmek için işgücü arz ve talep yapılarının birlikte ele alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Talep boyutunun tespiti için yapılan bu araştırmanın bazı kısıtları mevcuttur. Araştırma 20+ çalışanı olan işyerlerini kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Diğer bir kısıt ise Türkiye'de kayıt dışı çalışma oranının yüksek olmasıdır. İşverenlerin çalışanlarına yönelik araştırmalarda sadece kayıtlı elemanlarını bildirdiği, kayıt dışı çalışanlarına dair bir bilgi vermedikleri bilinen bir gerçektir.

Araştırmada diğer bir kısıtta işverenlerden mesleklere ilişkin yeterli bilgi almada problem yaşanmasıdır. Bu durum kendini beden işçiliği mesleğinde yoğun olarak hissettirmektedir. İşverenlerin genel eğilimi işletmede yapılan işlerin birçoğunu beden işçisi(genel) başlığı altında bildirmeleridir. Mesleklere yönelik diğer bir kısıtta Meslekler Sözlüğünde bazı mesleklerin yer almamasıdır.

Tüm bu kısıtlamalara rağmen gerçekleştirilen talep araştırması tüm iller itibariyle karşılaştırmaya imkân sağlayacak şekilde standartlaştırılmış bir araştırmadır ve mevcut veriler ışığında bir takım değerlendirmeler ve öneriler yapmak mümkündür.

Bursa İlinde yıllar itibari ile istihdam oranı artarken buna bağlı işsizlik oranı da azalmaktadır. 2012 sonuçlarına göre ilde işsizlik oranı %7,1 iken 2013 yılında %6,6'ya gerilemiştir. Aynı şekilde 2012 yılında istihdam oranı 46,8 ilen 2013 yılında %48'e yükselmiştir

İŞKUR'a kayıtlı işsizler incelendiğinde Çalışma ve İş Kurumu Bursa İl Müdürlüğünde 2015 yılı itibariyle 73 bin 718 kayıtlı işsiz bulunmaktadır. Bunların yüzde 48,8'i erkek, yüzde 51,2'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Kadın istihdam sayıları arttırılmadan hedef istihdama ulaşmak zordur. Bunun için de eğitim seviyesi yüksek kadınların istihdamına yönelik teşviklerin ve girişimcilik programlarının geliştirilmesi gerekliliktir. Düşük eğitim seviyesine sahip kadınlarında istihdamda yer

alabilmeleri işverenin istediği mesleki becerilere sahip olacak şekilde eğitilmelerine bağlıdır. En fazla kayıtlı işsizin bulunduğu meslekler; Beden İşçisi (Genel), Beden İşçisi (Temizlik), Ön Muhasebeci, Büro Memuru (Genel), Satış Danışmanı, Sekreter, Çaycı, Temizlik Görevlisi, Makineci (Dikiş) ve Şoför- Yük Taşıma'dır.

İŞKUR verilerine göre 2015 yılında en çok işe yerleştirilmesi yapılan meslekler; Beden İşçisi (Genel), Otomotiv Montaj İşçisi, Makineci (Dikiş), Veri Giriş Kontrol İşletmeni, Beden İşçisi (Temizlik) ve Meyve-Sebze Ayıklama İşçisi,'dir.

2015 değerlendirildiğinde ise 276 adet Mesleki Eğitim Kursundan 5 bin 135 kişinin yararlandığı görülmektedir. 2 bin 121 adet açılan İş Başı Eğitim Programından 4 bin 294 kişi, 61 adet Girişimcilik kursundan bin 526 kişi ve 133 adet Toplum Yararına Programlardan 6 bin 747 kişi yararlanmıştır.

2015 yılında işsizlik ödeneği hak edenlerin sayısı 31 bin 808 olarak gerçekleşmiştir. En fazla işsizlik ödeneği hak eden mesleklerin başında Beden İşçisi (Genel), Ön Muhasebeci, Satış Danışmanı ve Beden İşçisi (Temizlik) yer almaktadır.

Talep boyutu itibariyle araştırma sonuçlarına göre, Bursa ilinde 20+ özel işyerlerinde çalışan sayısına göre en önde imalat sektörünün olması en fazla açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerin de imalat sektöründe bulunmasında etkili olmuştur.

Bursa genelinde 7 bin 938 açık iş olup, açık iş oranı yüzde 2,4 olarak hesaplanmıştır. Bu oran yüzde 1,5 olan Türkiye açık iş oranından fazladır.

Buna karşılık açık iş oranları itibariyle önde gelen sektör yüzde 4,4 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörüdür. Sektörde çalışan sayısının az olması ekonomide bu oranın önemini henüz hissettirmese de sektörün gelişimi ile birlikte bu yöndeki talep kendini etkin olarak hissettirecektir. En fazla çalışana sahip sektörlerin açık iş oranları da yüksektir. İmalat sektöründe açık iş oranı yüzde 2,1 ve toptan ve perakende ticarette yüzde 4,3'dür.

Araştırma kapsamında İl genelinde ihtiyaç duyulan mesleklerin temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin açık iş oranı yüzde 3,4 olarak gerçekleşmesine rağmen, teminin güçlük çekmeyen işyerlerinin açık iş oranı yüzde 1,1 olarak gerçekleşmiştir. Temininde güçlük çeken işyerlerinde doldurulmayı bekleyen boş pozisyonların daha çok olması doğaldır.

Açık işlerde istenen eğitim düzeyine baktığımızda işverenlerin çoğu eğitim düzeyi fark etmez şeklinde beyanda bulunmuştur. Bursa ilinin sanayi kenti olması ve çalışanların büyük bir bölümünü işçilerin oluşturması talep edilen eğitim düzeyinin en çok fark etmez ve lise altı çıkmasında etkilidir.

Gerek mevcut istihdam içerisinde gerekse açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecek dönemde ihtiyaç duyulacak meslekler içerisinde eğitim düzeyi düşük mesleklerin ağırlığının biraz daha fazla olması işgücü piyasası için önemli bir risktir. Eğitimli ve nitelikli işgücü talebinin arttırılması uzun dönemli üretken bir ekonominin önemli bir göstergesidir. Bursa işgücü piyasasının genelinde çalışanların ve işsizlerin eğitim durumlarının düşük olması işgücü piyasasını olumsuz etkilemektedir. Gerek uzun dönemli genel ve mesleki eğitim politikalarının gerekse kısa vadeli aktif işgücü piyasası politikalarının işgücü talebi eğilimleri dikkate alınarak belirlenmesi talebin etkin karşılanabilmesi için önemlidir. İşgücü için insan onuruna yakışır iş ve iş ortamlarının oluşturulması içinde nitelikli ve deneyimli işgücü yetiştirme programları desteklenmelidir.

Açık işlerin karşılanma yollarında işverenlerin ilk tercihi İŞKUR olmuştur. İŞKUR'un birinci sırada yer almasında, son yıllarda işverenlerle geliştirdiği diyalog, 6111 sayılı torba yasayla işverenlere sunulan istihdam ve teşvik paketleri, yüz yüze gerçekleştirilen işyeri ziyaretlerinin etkisi büyüktür. Kurumumuza işverenler internet sayfamızdan (www.iskur.gov.tr) 7/24 erişebilmekte ve yapmak istedikleri işlemi internet üzerinden rahatlıkla yapabilmektedirler. Ayrıca İş ve Meslek Danışmanlarımız işverenlerin mevzuat çerçevesinde bilgilendirilmeleri ile taleplerini karşılamalarına sistemli olarak yardımcı olmaktadırlar.

İlde açık iş dağılımında ilk sırada yer alan Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubu açık iş oranı sıralamasında da yüzde 3,2 ile ortalamanın üstü bir oranla ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise açık iş dağılımında ilk sırada yer alan yüzde 3,1 oran ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu gelmektedir. Hem açık iş sayısı hem de açık iş oranının yüksek olması bakımından bu meslek grubunda işgücü taleplerinin yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Üçüncü sırada ise Sanatkarlar ve İlgili işlerde Çalışanlar meslek grubu yer almaktadır.

Açık işlerin en fazla olduğu meslekler Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Gaz Altı Kaynakçısı, Konserve Üretim Elemanı ve Satış Danışmanı' dır. Açık iş oranı yüksek mesleklerin büyüme potansiyeli taşıdığını söylemek mümkündür.

Açık işlerde işverenin en çok talep ettiği beceri yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübeye sahip olma, fiziksel ve bedensel yeterlilik ve takım çalışmasına uyumdur. Eğitim durumunun düşük olduğu açık işlerde fiziksel ve bedensel yeterlik ve yeterli mesleki/teknik bilgi tecrübesi becerisi de yüksektir. Yani açık işlerde eğitim seviyesinden çok yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübeye sahip olma ve fiziksel ve bedensel yeterlilik becerileri ön plana çıkmaktadır.

Araştırma sonucunda işverenin yüzde 46,3'ü eleman temininde güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Mesleklerin Temininde güçlük çekilme nedenleri sıralamasın da ise işverenlerin büyük

çoğunluğu gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulamadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada elemanların yeterli iş tecrübesine sahip olmamaları, üçüncü sırada bu meslekte işe başvuru yapılmaması gelmektedir.

Temininde güçlük çeken işyerlerini sektörel olarak incelediğimizde; tüm sektörlerin eleman temininde güçlük çektiği anlaşılmaktadır. En fazla oranda TGÇ sektörlerin İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, İmalat ve Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri olduğu görülmektedir. İmalat sektöründe TGÇ oranının yüksek olması, mevcut işyerlerinin çok olmasından ve Bursa ilinde ki yoğun sanayileşmeden kaynaklanmaktadır. Diğer sektörlerde ise tam tersi olarak, TGÇ nedenleri arasında mevcut işyeri ve çalışan sayısının azlığı gösterilebilir.

Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip olmayan mesleklerin başında Dokuma Makineleri Operatörü/ Dokumacı, Makineci (Dikiş), CNC Torna Tezgahı Operatörü, Forklift Operatörü ve Garson (Servis Elemanı) gelmektedir. Açık işlerle temininde güçlük çekilen meslekler arasında paralellik vardır. Bu paralellik gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip olunmayan mesleklerde de görülmektedir. Bu durumda meslek geliştirme ve değiştirme eğitim programlarına öncelik verilerek işverenin isteği doğrultusunda açık işlerin karşılanması sağlanmalıdır.

En çok net istihdam artışı beklenen sektör imalattır. Bu sektörü İnşaat sektörü izlemektedir. Gerek gelecek istihdam artışının gerekse açık iş sayısı ve temininde güçlük çekilen mesleklerin imalat sektöründe olması, bu sektörde işgücü arz ve talebi arsında bir dengesizlik olduğunu ve bunu gidermek içinde ihtiyaca göre eğitim programlarının düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Söz konusu tarih itibariyle Gayri Menkul Faaliyetleri sektörü hariç diğer sektörlerde net istihdam artışı beklenmektedir.

En yüksek net istihdam değişim oranı yüzde 6,8 ile İnşaat sektöründedir. Yani buradan İnşaat sektörünün genişlemeyi hedeflediği sonucu çıkartılabilir. Aynı zamanda bu sonuçta saha çalışmasının Nisan-Mayıs aylarında gerçekleşmesinden kaynaklanan mevsimsellik etkisinin de olduğu söylenebilir.

Nisan-Mayıs 2017 itibariyle meslekler bazında net istihdam artışına baktığımızda Beden İşçisi (Genel) mesleği ilk sırada yer almaktadır. Bu mesleği sırasıyla Otomotiv Montaj İşçisi, Gaz Altı Kaynakçısı, Beden İşçisi (İnşaat) ve Dokuma Makineleri Operatörü/ Dokumacı izlemektedir. Aynı Dönem için net istihdam azalışı beklenen ilk beş meslek ise; Güvenlik Görevlisi, Yıkama ve Ayıklama İşçisi (Meyve Sebze) (Elle), Alüminyum Doğramacı, Elektrik Malzemesi Montaj İşçisi (Niteliksiz) ve Seyahat Servis Elemanı (Host/Hostes/Otobüs-Tren)' dir.

İşverenlerin bir yıllık istihdam değişim beklentilerine göre beş yıl sonra ki istihdam beklentileri incelendiğinde işveren beklentilerinin birbirleri ile örtüştükleri görülmektedir.

İlde sanayi sektöründe nitelikli ara kademe insan gücünün yetiştirilmesi, işletmelerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırmak amaçlı verilecek eğitimlerin gerçekten nitelikli ve amaca uygun olması ve istihdam yaratması gerekmektedir.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer konu ise kayıt dışı istihdamın önüne geçilmesidir. İşverenlerin eleman alımlarında İŞKUR' u daha fazla kullanmaları için İŞKUR; işveren ile ilişkilerini daha fazla geliştirmeli, istihdam ve teşvik paketleri hazırlamalı, yüz yüze işyeri ziyaretlerini arttırmalı, etkin ve hızlı ihtiyaca cevap vererek işverenin taleplerine düzgün eşleştirme yapıp arz ve talebi dengelemelidir.

KAYNAKÇA

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

TÜİK, Hane halkı İşgücü Anketleri

EKLER

EK 1: 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

İŞKUR 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2016 YILI İPA İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine 3.536 TL (üçbinbeşyüzotuzaltı Türk Lirası) İdari Para Cezası verilir.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No :.....

Işyerinin Yasal Unvanı :.....

1

ADRES BİLGİLERİ

İL /İLÇE :.....

MAHALLE :.....

CADDE/SOKAK :.....

İÇ/DIŞ KAPI NO :.....

TELEFON/FAKS/E-POSTA :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı: ..... Unvanı :.....

Tarih : ..... Telefonu : .....

E-Posta :..... İmza/Kaşe: .....

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı-Soyadı			
Tarih			
İmza			

1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.

.....

2) İŞKUR'un hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığınızı belirtiniz.

(Cevabınız Hayırsa 4. Soruya geçebilirsiniz)

Evet ☐ Hayır ☐

(..... Yılından bu yana)

3) İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandığınızı belirtiniz.

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Talebi ☐ İşbaşı Eğitim Programları ☐

Çalışanların Mesleki Eğitimi ☐ Mesleki Eğitim Kursu ☐

Kısa Çalışma Ödeneği ☐ Danışmanlık ve Yönlendirme ☐

4) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

5) İşyerinizde ihracat yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

6) İşyerinizde kısmi süreli (part-time) çalışanın olup olmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

3

BÖLÜM I- MEVCUT İSTİHDAM

7) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
TOPLAM			

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER 8)Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? 8.1)Eleman aramıyoruz ☐ ⇨ 9.Soruya geçiniz.

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Çıraklık 2. Lise altı 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Fark etmez	Açık işiniz için cinsiyet tercihini belirtiniz? 1. Kadın 2. Erkek 3. Fark etmez	Talep Edilen Beceriler * 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 4. İletişim ve ifade yeteneği 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 8. Takım çalışması 9. Yabancı Dil 10. Yeterli meslekî/teknik bilgi ve tecrübe			Ilgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz ** 1. Akraba-Eş Dost 2. Gazete-İlan, vb. 3. İnternet-Sosyal Medya 4. İŞKUR aracılığıyla 5. Özel İstihdam Büroları			Açık Işiniz Için Ne Kadar Süredir Eleman Arıyorsunuz? 1. 0-30 Gün 2. 31-89 Gün 3. 90+ Gün
				1	2	3	1	2	3	

*Önem derecesine göre EN FAZLA 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1- En önemli)

**Kullandığınız arama kanallarından EN AZ 1 tanesini işaretleyiniz.

5

BÖLÜM III - 30 NİSAN 2017 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

9) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	9.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.

9.1) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

10)30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	10.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.

10.1) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

11) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

11.1) Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ ➡ **12.Soruya Geçiniz.**

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortamı ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması 6. Vardiyalı çalışma olması					
		1	2	3	4	5	6

*Birden Fazla Seçenek Işaretlenebilir.

BÖLÜM V – İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

12) 5 yıl sonra işyerinizde çalışan sayısının ne yönde olmasını bekliyorsunuz?

Artacak ☐ Azalacak ☐ Değişmeyecek ☐ Fikrim Yok ☐

13) 5 yıl sonra içinde bulunduğunuz sektörün durumunun nasıl olacağını bekliyorsunuz?

Daha iyi olacak ☐ Daha kötü olacak ☐ Değişmeyecek ☐ Fikrim Yok ☐

14) 5 yıl içerisinde sektörünüzü değiştirmeyi düşünüyor musunuz?

Evet, düşünürüm ☐ Hayır, düşünmem ☐

15) İşbaşı Eğitim Programlarından yararlanma süresinin 6 aydan 12 aya çıkarılmasının istihdama etkisinin nasıl olacağını düşünüyorsunuz.

Artacak ☐ Azalacak ☐ Değişmeyecek ☐

16) Doğum sonrası Yarı Zamanlı Çalışmanın kadın istihdamını ne yönde etkileyeceğini belirtiniz.

Kadın istihdamını Arttıracak ☐ Kadın İstihdamını Azaltacak ☐ Değişmeyecek ☐

2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.
İşveren/İşveren Temsilcisi görüşleri:
Ziyaretçinin görüşleri:

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI

İl Adı	2_9	10_19	20+	Genel Toplam
ADANA	296	80	2.123	2.499
ADIYAMAN	25	19	349	393
AFYONKARAHİSAR	69	23	630	722
AĞRI	13	6	192	211
AKSARAY	44	10	326	380
AMASYA	33	8	257	298
ANKARA	976	446	6.765	8.187
ANTALYA	526	193	3.271	3.990
ARDAHAN	5	66	22	93
ARTVİN	20	3	120	143
AYDIN	154	36	960	1.150
BALIKESİR	174	58	1.070	1.302
BARTIN	18	9	221	248
BATMAN	20	21	498	539
BAYBURT	11	62	36	109
BİLECİK	26	9	222	257
BİNGÖL	14	15	244	273
BİTLİS	14	12	193	219
BOLU	44	13	274	331
BURDUR	34	10	225	269
BURSA	**468**	**164**	**4.579**	**5.211**
ÇANAKKALE	84	26	375	485
ÇANKIRI	20	5	115	140
ÇORUM	60	26	444	530
DENİZLİ	157	52	1.527	1.736
DİYARBAKIR	67	48	1.267	1.382
DÜZCE	51	19	442	512
EDİRNE	47	17	288	352
ELAZIĞ	48	31	544	623
ERZİNCAN	25	12	149	186
ERZURUM	53	24	473	550
ESKİŞEHİR	100	24	489	613
GAZİANTEP	231	71	1.799	2.101
GİRESUN	33	18	311	362
GÜMÜŞHANE	13	58	65	136
HAKKARİ	5	62	68	135
HATAY	145	42	1.109	1.296
IĞDIR	13	3	104	120
ISPARTA	44	15	307	366

İSTANBUL	3.655	1.289	7.670	12.614
İZMİR	791	241	5.760	6.792
KAHRAMANMARAŞ	77	46	845	968
KARABÜK	28	6	263	297
KARAMAN	27	10	211	248
KARS	13	106	82	201
KASTAMONU	38	20	313	371
KAYSERİ	177	53	1.690	1.920
KIRIKKALE	28	8	204	240
KIRKLARELİ	45	16	311	372
KIRŞEHİR	16	10	154	180
KİLİS	6	62	73	141
KOCAELİ	252	100	3.160	3.512
KONYA	261	69	2.174	2.504
KÜTAHYA	56	16	473	545
MALATYA	64	26	639	729
MANİSA	195	42	1.173	1.410
MARDİN	19	25	581	625
MERSİN	187	66	1.924	2.177
MUĞLA	218	69	1.046	1.333
MUŞ	13	11	193	217
NEVŞEHİR	38	13	340	391
NİĞDE	46	13	241	300
ORDU	75	28	537	640
OSMANİYE	36	14	411	461
RİZE	28	19	308	355
SAKARYA	133	36	949	1.118
SAMSUN	147	35	1.054	1.236
SİİRT	8	12	166	186
SİNOP	29	5	143	177
SİVAS	62	26	513	601
ŞANLIURFA	86	75	1.191	1.352
ŞIRNAK	5	25	293	323
TEKİRDAĞ	139	46	1.455	1.640
TOKAT	44	20	372	436
TRABZON	91	50	1.058	1.199
TUNCELİ	6	77	48	131
UŞAK	41	20	438	499
VAN	43	23	549	615
YALOVA	33	10	318	361
YOZGAT	36	13	224	273
ZONGULDAK	59	17	457	533

Genel Toplam	**11.531**	**4.684**	**72.751**	**88.966**

EK 3- TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Açık İş: Son işlem tarihinden itibaren 12 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıt.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü PiyasasıAraştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Aktif Kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 12 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıt.

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır. (İŞKUR)

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Çalışma Çağındaki Nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

Genç İşsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç İşsizlik Oranı : 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.

$$Genç\ İşsizlik\ Oranı = \frac{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşsiz}{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşgücü\ Arzı\ (İstihdam + İşsiz)}$$

Genç Nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi içinbelirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Eğitim Durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana gruplar aşağıdadır:

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul

4. İlköğretim

5. Ortaokul veya mesleki ortaokul

6. Genel Lise

7. Mesleki veya teknik lise

8. Yüksek öğretim

Eğitim Seviyelerine Göre İşgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

Eksik İstihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele

alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek “zamana bağlı eksik istihdam” ve “yetersiz istihdam” kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

İktisadi Faaliyetlere Göre İstihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
H	Ulaştırma ve Depolama
I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
O	Kamu Yönetimi ve Savunma
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal Ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar Arası Örgütler Ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

İstihdam Edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

$$\text{İstihdam Oranı} = \frac{\text{Toplam İstihdam}}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İş Başında Olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş Başında Olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İşe Yerleştirme: İş arayanların Kurumca işe yerleştirilmesidir.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

$$\text{İşgücü} = \text{İstihdam Edilenler} + \text{İşsizler}$$

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır. Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması: İŞKUR tarafından 8 Nisan-6 Mayıs tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2014 yılı kayıtlarıdır.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\text{İşgücüne Katılım Oranı} = \frac{\text{İşgücü Arzı (İstihdam + İşsiz)}}{\text{Kurumasal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

İşgücüne Dahil Olmayan (İnaktif) Nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

> ***1.1. İş Bulma Ümidi Olmayanlar:*** Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunubelirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

$$\text{İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı} = \frac{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus} - \text{İşgücü}}{\text{Kurumsal Olmayan Nüfus}} \times 100$$

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik Oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

$$\text{İş}sizlik\ Oranı = \frac{\text{İş}siz}{\text{İş}gücü\ Arzı(\text{İ}stihdam + \text{İş}siz)} \times 100$$

İşteki Durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

Kayıt Dışı İstihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt Dışı istihdam Oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

$$Kayıtdışı\ \text{İ}stihdam\ Oranı = \frac{Kayıtdışı\ \text{İ}stihdam}{Toplam\ \text{İ}stihdam} \times 100$$

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı İşgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Kurumsal Olmayan Nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Mesleklere Göre İstihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş Bağımlılık Oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

$$\boldsymbol{Ya\text{ş}\ Ba\text{ğ}\text{ı}mlılık\ Oran\text{ı}} = \frac{0-14\ Ya\text{ş}\ N\text{ü}fus + 65\ Ya\text{ş}\ ve\ \text{ü}st\text{ü}\ N\text{ü}fus}{15-64\ Ya\text{ş}\ N\text{ü}fus} \times 100$$

Yerel Birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Yetersiz İstihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işineek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Zamana Bağlı Eksikİstihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğerişinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.